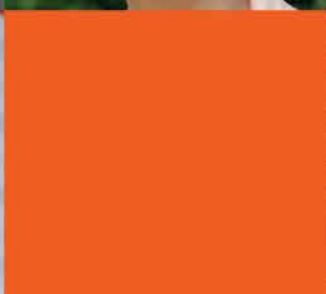
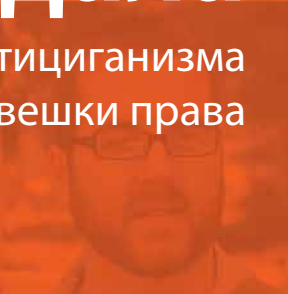
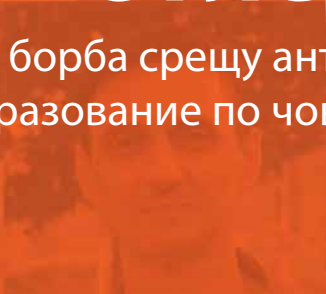
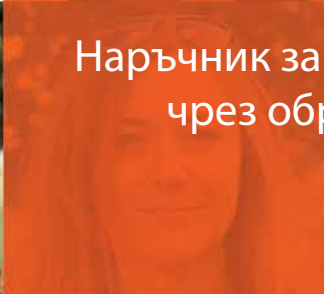




Огледала

Наръчник за борба срещу антициганизма
чрез образование по човешки права



План за действие на ромската младеж



Издание на български език в рамките на проект,
съфинансиран от ЕС

COUNCIL OF EUROPE



CONSEIL DE L'EUROPE

Огледала

Наръчник за борба срещу антициганизма чрез образование по човешки права

автор: Ели Кийн



www.coe.int/youth/roma

Огледала – Наръчник за борба срещу антициганизма чрез образование по човешки права

Мненията, изразени в настоящото ръководство, не отразяват непременно мнението на Съвета на Европа.

Авторските права върху тази публикация са на Съвета на Европа. Никаква част от тази публикация не може да бъде възпроизвеждана или предавана за търговски цели в каквато и да е форма или по какъвто и да е начин, електронен (CDRom, Интернет и т.н.) или механичен, включително чрез фотокопиране, записване или каквато и да е система за съхранение или извличане на информация, без писменото разрешение на Издателски отдел (publishing@coe.int), Дирекция по комуникациите на Съвета на Европа (копие до Европейския младежки център в Будапеща, 1-3 Zivatar utca, H-1024 Будапеща, Унгария; ел. поща: eycb.secretariat@coe.int).

Възпроизвеждането на материали от тази публикация се разрешава само за нетърговски образователни цели и при условие, че източникът е правилно цитиран.

Всички други кореспонденции относно този документ трябва да бъдат адресирани до Младежкия отдел на Съвета на Европа:

Европейски младежки център в Страсбург

30, rue Pierre de Coubertin

F- 67075 Strasbourg Cedex – France

ел. поща: youth@coe.int

© Съвет на Европа, 2015 г.

Редактор: Рейчъл Апълби

Оформление и дизайн: Rampraneo

Снимки: Марли Пьошл, Ян Ямриска, Сандро Велтин / © Съвет на Европа

Отпечатано в България

ISBN: 978-92-871-8086-5

Благодарности

Бихме искали да изразим нашата благодарност към всички онези, които допринесоха за тази публикация със своите предложения и обратна информация, по-конкретно:

1. Участниците в консултативната среща, проведена в Будапеща през м. юли 2013 г., за техния безценен принос за изготвянето на този полезен инструмент за обучители и младежки организации: Мариета Херфорд (ternYpe), (Международна ромска младежка мрежа), Рамон Флорес (Форум на европейската ромска младеж), Йонут Стан (Секур Католик и Джипси Ай), Сандра Хередия Фернандес (ФАКАЛИ), Александра Райкова (Програма РОМЕД, Съвет на Европа), Симона Мурсек (Консултативен съвет за младежта, Съвет на Европа), Орхан Юсеин (Консултативен съвет за младежта, Съвет на Европа), Анка Сандеску (Европейски център за правата на ромите), Роберт Рустем (Европейски форум на ромите и пътуващите общности)
2. Обучителите, които тестват дейностите, описани в ръководството, както и младите хора, с които работят: Киара Киприани и Симона Ванини (Институту Компресиво „Виа Маскаджи“, Рим, Италия), Ракел Сантос Перес, Патро Алба Лара, Исабел Менгуяно Ромеро, Кандида Алварес Гереро и Педро Мануел Санчес Санчес (Юнион Романо, Испания), Теофано Папаконстантину (Екс-Рома, Гърция), Йонут Стан (Секур Католик и Джипси Ай), Ласло Милотинович (ДиAGONAL Магерорзак Ифюзакзегитъок Орсзагос Сервезете, Унгария), Дияна Уляревич (Форум „Младежи и неформално образование“).
3. Маркус Енд, Анжела Коце, за тяхното участие в първата редакционна среща за тази публикация.
4. Валериу Николае, за приноса му в специалната глава, посветена на антициганизма.
5. Лаура де Вите, за приноса ѝ за изготвянето на проекта на дейностите, включени в тази публикация.
6. Денис Дурмиш, Руи Гомес и Мара Джорджеску (Младежки отдел, Съвет на Европа), за предоставяне на данни за публикацията и координирането на проекта.

Ние положихме всички възможни усилия, за да проследим авторите на позоваванията на текстове и дейности и да им отдадем дължимото. Извиняваме се за евентуалните пропуски и ще се радваме да ги отстраним в следващото издание.



Предговор

Всеки ден ромското население в Европа страда от дискриминация, унижение и омраза. Това е не само обида за нашите ценности, но това е и забранено от законите ни, включително и Европейската конвенция за правата на човека.

Въпреки това, в много общности антициганизмът се е превърнал в нормална практика. Проблемът се усложнява и от безотговорните изявления на обществени фигури и използването на груби стереотипи в медиите. Не се заблуждавайте: това е расизъм – и все още в толкова много случаи никой не оспорва това положение.

Ето защо трябва да използваме всички средства, с които разполагаме, за да се справим с тази нетолерантност. Европейският съд по правата на човека към Съвета на Европа многократно е санкционирал антициганизма в различните му форми и всички 47 държави-членки на организацията имат ясни задължения да наказват, преследват и не допускат дискриминация. Все пак, въпреки че законите са необходими, сами по себе си те не могат да преодолеят дълбоко вкоренените предразсъдъци. Освен всичко друго, ние трябва да извършим промяна в културата: да променим нагласите и да насърчим толерантността в посока от долу нагоре.

За тази цел, Съветът на Европа подкрепя ромските младежи, тъй като те поемат много от тежестта на митове, свързани с начина на живот на ромите, за да могат вместо това да затвърдят своята собствена, положителна идентичност. Това ръководство – част от Плана за действие на ромската младеж на Съвета на Европа – е предвидено да помогне на учителите, младежките организации и отделни физически лица в противопоставянето на антициганизма и за повишаване на осведомеността за правата на всички хора да живеят без каквито и да е форми на дискриминация. То ще даде възможност на младите хора – роми и нероми – да идентифицират и изобличават предубежденията. То също така има за цел да изгради съпричастност и солидарност към движението, за да се сложи край на антициганизма – отговорността за което е на всички нас.

Тъй като много учители и младежки организации ще използват това ръководство, аз се надявам да успеем да разпространим това просто съобщение: Ромите са у дома си в Европа; но антициганизмът – не.

Торбьорн Ягланд

Генерален секретар на Съвета на Европа

Съдържание

1. Въведение	11
План за действие на ромската младеж на Съвета на Европа и борбата с антициганизма	13
2. Указания за ползване на ръководството	15
Обхват на работата	15
Структура на ръководството	21
Провеждане на дейностите.....	22
3. Антициганизъм	27
„Цигани“, роми и антициганизъм	27
Антициганизъм на практика	31
4. Човешки права	43
Ключови факти относно човешките права.....	45
Човешките права и законът.....	47
Три нива на защита.....	48
Основни договори.....	48
Използване на правата на човека във вашата работа	51
5. Основни термини	53
6. Дейности	57
Приложение I. Оценка на ромското население в Европа	179
Приложение II. Европейска конвенция за правата на човека и нейните протоколи	183

Бележка относно терминологията

Терминът „роми“, използван в тази публикация, се отнася до роми, синти, кале и свързаните с тях групи в Европа, включително и пътуващите общности и източните групи (Dom и Lom). Той трябва да се разбира така, че да включва голямото разнообразие от разглежданите групи, включително лицата, които се самоопределят като цигани.

Терминът „ром“ се използва и се отнася за едно лице от ромски произход.

Термините „ромска“, „ромско“, „ромски“ се използват като прилагателни: „ромска жена“, „ромски общности“.



1 Въведение

Възрастта за признаване на наказателна отговорност за циганите трябва да бъде в момента на раждането им, защото в действителност раждането им е най-голямото им престъпление.

Мирослав Сладек, политик. Чешка републиканска партия

Разликата между циганите и говедата е, че говедата са предмет на ветеринарно-санитарен контрол. Говедата не могат да се държат като цигани, но обратното е позволено. Правата и свободите на говедата са под сериозен натиск в продължение на години, а през това време циганката отново е родила близнаци и отново е настървена като крава.

Калин Руменов, български журналист, лауреат на награди

Много обичам печено месо по цигански, но предпочитам да има повече месо и по-малко цигани.

Ян Слота, Словашка национална партия

Голяма част от ромите са негодни за съвместно съществуване. Те не са годни да живеят сред хората... На тези животни не трябва да бъде позволено да съществуват. В каквато и да е форма. Този проблем трябва да бъде решен – веднага и независимо от метода.

Золт Байер, съосновател на партия ФИДЕС, Унгария

Жителите са готови да палят циганските къщи и аз искам да оглавя този процес.

Сергей Кривнюк, руски общински законодател

Циганите се групират около добре известни престъпници ... има цигани, които са родени престъпници [които] не знаят да правят нищо друго, освен да извършат престъпни деяния.

Генерал Мирчеа Бот, полицейски началник в Букурещ

Представете си какво би било, ако горепосочените изявления бяха направени за друга група от хора, например чернокожи африканци, азиатци или евреи. Днешното общество вероятно не би толерирало такива изявления. Въпреки това, много обществени фигури, включително уважавани журналисти, политици и представители на полицията, могат да направят подобни изявления относно ромското население, които често дори не се оспорват.

Твърденията са злонамерени, базират се на неверни предположения и почти сигурно са незаконосъобразни съгласно международното право. Освен това те са и расистки. Защо тогава днес се толерират такива убеждения и защо изобщо се поддържат?

Настоящото ръководство разглежда проблема с расизма спрямо ромите. Проблемът е толкова добре познат и разпространен, че дори има специална име: антициганизъм.

Налице е остра нужда за решаването на този проблем. Ромите са най-неравнопоставеното и малтретирано малцинство в цяла Европа, а антициганизмът е във възход през последните години. Все по-„приемливи“ стават обидните изрази по отношение на ромите, които се обвиняват за различни социални проблеми.



Екстремистите вероятно чувстват, че атаките им са оправдани, когато посланията, които получават от държавните дейности в други области, също потвърждават, че ромите са проблем.

Гей Макдугъл, независим експерт на ООН по въпросите на малцинствата

Трудно може да се даде количествена оценка на щетите и страданията на отделни роми и на ромската общност като цяло. Последствията често са преки и непосредствени, например когато едно дете е тормозено от връстниците си и от учителите просто защото е ром. Щетите, обаче, се простират отвъд непосредствените последствия и отвъд тези отделни роми, които са били жертви или малтретирани. Антициганизмът може да се забележи и в начина, по който цялото общество се отнася към ромите, включително и чрез законите и политиките, които оформят нашите възможности или, по общо мнение, предлагат защита, когато са застрашени правата ни.

Трудно е за младите хора, които израстват в такава атмосфера, да преодолеят широко-разпространените предразсъдъци или да разберат как могат да изградят собствената си общност така, че всички индивиди в нея да са третирани справедливо по отношение на правата на човека. Ние изготвихме съвместно настоящото ръководство с убеждението, че учебните програми трябва да започнат да признават проблема, който е общ за всички европейски страни. Чрез образованието трябва да помогнем на младите хора да погледнат отвъд предразсъдъците и да започнат да се застъпват за правата на ромите.

Никога не трябва да забравяме, че тези права са човешки права. Ромите нямат никакви „специални“ права, но те трябва да имат право да се възползват от правата, които са дадени на всички други общности. Този наръчник твърдо поставя проблемите, свързани с расизма, антициганизма и ромафобията, в рамките на правата на човека. Независимо кой термин използваме, и трите са в противоречие с духа и буквата на споразуменията за правата на човека, потвърдени от целия свят.

Никой не би искал да изпита нагласите и поведението, с които ромите често се сблъскват. Никой не би толерирал това за собственото си дете. Ние трябва да гарантираме, че „децата“ на Европа – роми и нероми – не растат с мисълта, че подобно поведение е нормално или приемливо. Това ръководство е стъпка към постигането на тази цел.



Само по себе си осъждането на цял един народ като крадци и бандити е криминално деяние и е в нарушение на Женевската конвенция и действащите правила на ЕС за гражданите на Европа; а именно, че всяко човешко същество има правото да бъде третирано справедливо и съдено като физическо лице по собствените му дела.

Ханс Калдерас, ромски художник и активист

План за действие на ромската младеж на Съвета на Европа и борбата с антициганизма

Настоящата публикация е изготвена като част от Плана за действие на ромската младеж на Съвета на Европа, инициран през 2011 г. в отговор на предизвикателствата, пред които са изправени ромските младежи в Европа, по-специално по отношение на тяхната активна дейност и на множествена дискриминация, с които се сблъскват. Планът за действие на ромската младеж включва дейности на Младежкия отдел и на други сектори на Съвета на Европа, както и дейностите на други междуправителствени и неправителствени партньори, които съдействат на Съвета на Европа, по-конкретно ромските младежки организации и мрежи.

Образованието по човешките права и борбата с антициганизма са важни приоритети на Плана за действие на ромската младежка, успоредно с укрепването на идентичността на ромската младеж, които разглеждат различни форми на дискриминация, изграждане на по-силно младежко движение и увеличаване на капацитета на ромските младежки организации да участват в изготвянето на политиките.

Младежният сектор на Съвета на Европа, по-специално чрез работата на европейските младежки центрове в Страсбург и Будапеща, както и чрез Европейската младежка фондация, има водеща роля в интегрирането на обучението за човешките права в политиката за младежта и практическата работа с младежите. Това се вижда най-добре в ръководствата Компас и Компасито в областта на образованието по човешките права респективно на млади хора и деца, както и в кампаниите за повишаване на осведомеността, като например „Всички различни – Всички равни“ и „Движение за език без омраза“. Образованието по човешките права осигурява оптимален образователен подход и съдържание за разглеждането на правата на човека като общ актив на цялото човечество и обратно, за разглеждане на нарушенията на човешките права на всяко лице като нарушение на човешките права на всички хора. Хартата на Съвета на Европа за образованието за демократично гражданство и човешки права подчертава тази роля на образованието по човешките права като „въоръжаване на учащите се със знания, умения и разбиране и развиване на техните нагласи и поведение, за да могат те да допринесат за изграждането и защитата на една универсална култура на правата на човека в обществото“.

Образование по човешки права и борбата с антициганизма

Образователната работа срещу антициганизма е част от тази мисия за универсална култура на човешките права. Най-разпространените случаи на антициганизъм налагат разработването на специфично ръководство за справяне със ситуацията, не толкова поради факта, че дискриминацията срещу ромите е различна от всяка друга форма на дискриминация, а защото реалността показва, че когато не се разглежда конкретно, тази дискриминация много често се пренебрегва. Невидимостта на антициганизма в рамката на образованието по човешките права и борбата с дискриминацията също способства за затвърждаването на антицигански нагласи и действия.

Както при Компас и Компасито, това ръководство е предназначено за използване и в официалното, и в неформалното образование, въпреки че по-голямата част от работата с младежите включва използване на неформални образователни методи и подходи. Все пак е необходимо да се осигурят класни стаи, като среда за провеждане на образованието и дискусиите за правата на човека.

Бихме искали да подчертаем, че целта на настоящото ръководство е да насърчава правата на човека и образованието по човешките права чрез темата за антициганизма. Може да не е необходимо учителят или фасилитаторът на образователните процеси да провежда предложените дейности като „дейности по антициганизъм“, а просто като дейности по или относно човешките права. Разбира се, във фокуса на дейността и нейния разбор са ситуацията, свързани с ромите, но резултатите от обучението трябва да са във връзка с образованието по човешките права като цяло.

Акцентираме на това, защото, като обучители ние също се влияем от и сме изложени на същия климат на предразсъдъци, в които се развива антициганизмът, твърде често с тревожна безнаказаност. Затова може да е трудно да се избере или да се вземе решение за провеждане на някоя дейност от настоящото ръководство, защото „не искаме да изтъкваме една група“ (ромите), защото „в нашата група нямаме роми“ или защото това „не е проблемен въпрос“ в нашата група, училище или общност. Това са само три от най-често цитираните причини да не се разглеждат въпроси, свързани с дискриминацията на ромите, в образователните дейности. Широкият характер и многобройните форми на дискриминация срещу ромите в почти всички европейски страни налагат образователните дейности срещу антициганизма като валиден подход при всички дейности по образованието по човешките права по същия начин, както защитата на човешките права на жените е от полза за цялото общество, независимо че то е съставено и от мъже, и от жени, при което няма изискване правата на жените да се обсъждат само в присъствието на жени.

Следователно, не би трябвало да има никакво съмнение, че настоящото ръководство не е средство за работа само, специално или ако е възможно с ромски младежи. Съдържанието и подхода на ръководството са ценни за всички групи от млади хора навсякъде по света. Дадени са съвети и препоръки за работа, когато присъствието на ромски младежи в групата може да налага или изисква конкретни действия или подходи. Препоръчително е също така в работата да се включат роми, особено ромски младежи, като фасилитатори, експерти или хора, които могат да споделят свидетелства в някои дейности. Овластяването на ромските младежи и осигуряването на подкрепа за активното им участие във всички сфери на обществото е именно една от целите на Плана за действие на ромската младеж и политиката за младежта в рамките на Съвета на Европа.

Настоящото ръководство също така има за цел да допълни други инициативи на Съвета на Европа, по-специално неговата кампания „Доста!“, както и насоките на политиката за борба с антициганизма, разработени от Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността.



2 Указания за ползване на ръководството



Начертали сме високи цели за постигане, но крайната цел е проста: да се гарантира, че ромите се ползват със същите права и възможности като всички други. Ромите не са по-различни от всички останали. Дайте им шанс да учат и те ще се научат. Дайте им шанс да си намерят работа и те ще работят...

Вивиан Рединг, заместник-председател на Европейската комисия с ресор правосъдие, основни права и гражданство, април 2010 г.

Обхват на работата

Антициганизмът е проблем на взаимоотношенията: това е начинът, по който неромската общност и обществото като цяло се отнасят към ромската общност. В повечето общества днес, тази връзка се базира на неравенство и е преобладаващо отрицателна: за голяма част от неромската общност ромите са носители на цяла поредица от твърдо установени характеристики, почти никоя от които не се цени от обществото.

Искушаващо е да се мисли, че работата по антициганизма – или антирасистското образование – трябва да се концентрира най-вече върху разсейването на расистките нагласи сред преобладаващото население или най-малкото сред членовете на тази част от населението, с които ние работим. Въпреки че със сигурност е важна, възпитателната работа може да окаже влияние и върху другата страна на връзката. По-конкретно, изграждането на самочувствие и по-добра информираност за правата на човека може да помогне на младите роми да се справят със случаите на дискриминация и да им осигури подкрепа, за да могат да отстранят някои от пречките, които обществото е поставило на пътя им.

Това налага трети важен акцент на работата във връзка с антициганизма. Голяма част от дискриминацията на ромските общности е дълбоко вкоренена в структурите на обществото. Тези структурни пречки възникват в резултат на векове на дискриминация и включват закони, политики и институции, които не третират справедливо ромите, може би защото законите не са адекватни, а може би защото сред хората във властта продължават да съществуват расистки нагласи.



В цяла Европа ромите са непропорционално спирани и претърсвани от полицията, често просто защото са роми...

Независимо дали ромите са жертви на престъпление или заподозрени, те рядко получават еднакво третиране в системите за наказателно правосъдие. Това е резултат както от неадекватни процедури и указания за служителите на закона, така и на неуспеха да се премахнат предразсъдъците сред тях.

Ромите в Европа, Амнести Интернешънъл

Често структурната дискриминация трудно се забелязва и трудно се оспорва. Независимо от това, ако младите хора не се научат да я разпознават, след това дискриминацията ще продължи да съществува независимо от положителното им отношение. Образователната работа може да им помогне да разберат по-дълбоките причини за несправедливите политики или практики на третиране на ромите, тя може да им помогне да възприемат въздействието на тези практики върху обикновените роми, а също така може да предложи начини на работа, за да се премахнат препятствията.

Настоящото ръководство предлага поредица от дейности, които имат за цел да разгледат всички тези различни области. Повечето от дейностите са подходящи за групи, съставени от роми, нероми или смесени групи, въпреки че фокусът може да бъде малко по-различен за всеки отделен случай. Някои от основните цели за различните групи са представени на следващата страница.

Основни цели на различните групи



Подход на човешките права



Политиката за ромите трябва да се разглежда във връзка с общите човешки права; тя трябва да бъде свързана с общите ценности и морални кодекси, а не трябва да се съсредоточава върху един изключително етнически или национален проблем.

Николае Георге, ромски активист

Човешките права предлагат система от ценности и принципи, които предвиждат всички да се третират еднакво и да получават еднакво уважение. Тези ценности и принципи вече са част от международното право и се прилагат във всички европейски страни.

Настоящото ръководство използва рамката за правата на човека при разглеждането на антициганизма. Правата на човека предоставят набор от универсални стандарти, спрямо които участниците в дейностите по ръководството могат да оценят примерите на несправедливост и лошо отношение, с които много роми се сблъскват ежедневно. Почти всички от тези примери представляват незаконосъобразно поведение съгласно международното право и са незаконни в европейските страни, където съществуват. Посочването на този факт може да изпрати силно послание към участниците. Това може да вдъхне увереност на тези, които търпят дискриминация или нарушаване на правата си.

Правата на човека могат да предоставят и послание на надеждата. Самото им съществуване е потвърждение, че въпреки начина, по който се държат обществото и правителствата, на теория и на хартия те признават, че правата на отделните хора не трябва да се пренебрегват. Това предлага обещание и някои практически подходи за групи и отделни лица, които считат, че правата им са пренебрегвани. Ние заедно с тях можем да използваме този факт, за да потърсим сметка на извършителите на тези актове на несправедливост.

Използване на човешките права и образование по човешки права в борбата с антициганизма

Дейностите, предложени в настоящото ръководство, разглеждат различни аспекти на антициганизма през призмата на човешките права. Дискриминацията, бедността, полицейското насилие, изселването, речта на омраза и другите проблеми, пред които са изправени много роми, са представени през тази призма. Целта е участниците да видят, че всички тези проблеми са примери на неуспеха да се живее в съответствие с приетите от целия свят стандарти, които трябва да се прилагат навсякъде. Целта е също така участниците да започнат да разбират, че това „приемане“ – заедно с правните задължения, които следват – може да се използва от тях в борбата за равни права на ромите.

Правата на човека дават мощен инструмент за справяне антициганизма:

- Информираността за правата на човека *разширява възможностите*
- Правата на човека осигуряват *език* за рамкиране на трудностите или претенциите
- Те предлагат *механизми* за решаване на конкретни нарушения.

Расизмът в сърцето на антициганизма сам по себе си представлява нарушение на човешките права, но също така почти винаги води и до други по-сериозни нарушения. В процеса на обучителната работа ние можем да разгледаме расистките нагласи и по този начин да помогнем за справянето със или предотвратяването на другите нарушения; но също така можем да се опитаме да се справим и със самите нарушения. Привличането на вниманието към несправедливите и често незаконни практики, като например неравния достъп до образование или работа или лошите жилищни условия и полицейското насилие, може да фокусира съзнанието върху расизма, който стои в основата на тези практики. Това може да помогне да се подкопаят нагласите, но също така може понякога да доведе до отстраняване на нарушението.

За да могат младите хора да се изправят срещу дискриминацията на ромите и да предприемат действия за подобряване на защитата на техните права, те трябва да са в състояние да разпознават случаите на нарушение на човешките права. Това означава да разбират правата на човека.

Образование по човешки права

Образованието по човешки права понякога се определя като „образование *по* човешки права *чрез* човешките права, *за* човешките права“. Всички дейности, предвидени в настоящото ръководство, олицетворяват този подход:

- На младите хора се предоставя обща информация за човешките права или информация за конкретните права, обхванати от конкретните дейности.
- Вие, като фасилитатори, трябва да създадете среда на уважение на правата по време на изпълнението на дейностите. Вижте съветите в края на тази глава за това, как можете да осигурите култура на уважение, безопасна среда и атмосфера, в която всички да се чувстват в състояние да допринасят и участват (от стр. 22 нататък).
- Всяка дейност съдържа предложения за прилагане на идеите и наученото от сесията в широката общественост. Заедно с „Четири стъпки на действие“, те предлагат на участниците начини да започнат да работят за правата на човека в рамките на собствения си живот.

Предприемане на действия

Ефективната работа по антициганизма трябва да въоръжи неромските участници с по-ясно разбиране на степента на проблемите, които много роми срещат, както и да ги накара да се почувстват загрижени за тези проблеми. Въпреки това е важно да не се създаде у участниците впечатлението, че проблемът е твърде голям, за да може да се реши! Предотвратяването на такава реакция определено има висок приоритет за участниците от ромски произход.

Поради тази причина, наред с другото, всички дейности в това ръководство включват предложения за последваща работа, често извън образователната среда. Тези последващи дейности предлагат начини, по които младите хора могат да повлияят на проблема, като предприемат действия срещу антициганизма.

Последният раздел в ръководството (Четири стъпки на действие) разглежда тази идея по-подробно и включва поредица от дейности, които са предвидени като помощ на участниците при планирането на публични събития или действия.

Идеята за предприемане на действия или активизъм играе важна роля в областта на образованието по човешките права и е важна част от настоящото ръководство. Подобна идея често може да изглежда плашеща за учителите или най-малкото, тя може да се разглежда като допълнителна мярка, която може да се вземе под внимание, ако обстоятелствата го позволяват. Следващите точки са важни както за подчертаването, че идеята за „действие“ не е необходимо да се разглежда като плашеща, така и за изтъкването на образователните – и за обществото – предимства на тази идея, включително в работата с младите хора.

1. Предприемането на действия не е непременно „радикално“

Предприемането на действия може да включва всякакви действия: установяване на връзки с други младежки групи, покани за членове на общността да присъстват на представления или изложби, създаване на Интернет страница или страница в социална медия, написване на писмо до местен представител, мониторинг на нарушенията на правата на човека, организиране на петиция и т.н.

2. Предприемането на действия надгражда дейностите

Ако вашите дейности са успели да привлекат интереса и вниманието на участниците, те вероятно ще поискат да проучат проблема допълнително и могат да се почувстват длъжни да „направят нещо“ за решаването му. Улесняването на тези действия чрез последващия процес може да помогне за допълнително развитие на интереса им и консолидиране на получените преди това знания. По-конкретно, използвайки наученото в дейностите, участници могат да видят по-ясно връзката на обсъжданите въпроси с живота в реалния свят.

3. Предприемането на действия засилва идеята за социална отговорност

Много от дейностите са предназначени да насърчат размишленията върху ролята, която „нормалните“ хора играят в насърчаването или допускането на антициганизма. Ако участниците виждат, че има неща, които те и другите около тях могат да направят, за да се справят с проблемите, това ще подсили някои от моралните послания. Участниците могат да започнат да осъзнават, че и те имат определени отговорности за обществото, в което живеят.



Вижте, винаги е ставало въпрос за човешките права. Това, че те следва да се прилагат и за ромите. Това, че ние трябва да имаме същото право на достоен живот като всички останали по отношение на жилищното настаняване, трудовата заетост и образованието ... това трябва да се знае!

Роза Тайкон, ромски производител на сребърни изделия и активист

4. Предприемането на действия овластява

Ако участниците усетят, че могат да направят малък принос към решаването на проблема, това и вероятността да бъдат затруднени или обезкуражени от проблема е по-малка. Групите могат да се съберат заедно и да почувстват по-силно усещане за постижение, ако са успели да организират събитие или да създадат нещо полезно извън формалната учебна среда.

5. Предприемането на действия изгражда умения за участие

Участниците могат да извлекат голяма полза от процесите на обмисляне чрез организиране и последващо изпълнение на дадена дейност в общността. Такива процеси помагат в развитието, например, на умения за критично мислене, разработване на стратегии, комуникиране, организиране и сътрудничество.

Трябва да отделите време за разбор на всяко действие, така че участниците да могат да помислят върху успехите, нещата, които те биха могли да направят по различен начин, както и съответните поуки.

6. Предприемането на действия може да окаже въздействие!

Ако действието не се разглежда като нещо, което неизбежно води до незабавно подобрение, а по-скоро като част от един процес, който може да доведе до структурни промени, тогава това почти всичко, което вашата група предприема, може да се разглежда като принос към този процес. Дори ако това е само установяване на връзка с други групи, информиране онлайн за нарушения или създаване на пиеса за антициганизма, във всички тези случаи самите младежи стават „обучители“ за по-широката общественост. Те предават наученото от тях на други хора в обществото. Това само по себе си е значителен принос в борбата срещу антициганизма.

Разбира се, те могат също така да постигнат успех и по по-преки начини, например като накарат местната власт да преразгледа политиката на изселване, като убедят журналист да пише за техния случай или като убедят другите да подпишат петиция или да се присъединят към кампанията. Такива успехи могат да бъдат важни сами по себе си и значително овластяват на участниците.

- Вижте дейността „Четири стъпки на действие“ и придружаващите базови материали за повече информация относно определянето на постижими цели.
- Вижте глава 3 на *Компас* за подробен преглед на действията като част от образованието по човешките права (достъпно на www.coe.int/compass).

Структура на ръководството

Дейности

Основното тяло на ръководството се състои от 18 дейности с помощни материали. Повечето от дейностите са предназначени за сесии с продължителност най-малко един час, въпреки че някои са по-дълги. Дейностите са класифицирани според съответното „ниво на сложност“: дейностите на ниво 4 предполагат предшествващ опит или познания в тази област; дейностите на ниво 1 могат да бъдат провеждани в групи, за които тази тема е нова.

Можете да използвате таблицата на дейностите на стр. 57-59, за да идентифицирате подходящите дейности в съответствие с основните въпроси, нужното време и нивото на сложност.

Всяка дейност съдържа и предложения за последващи действия. Някои от предложенията се отнасят до други дейности в ръководството; някои от тях представляват идеи за изследователски проекти, кампании за информиране на обществеността или други публични дейности. Те представляват важен способ за консолидиране на знанията и уменията, придобити в рамките на конкретната дейност, като помагат на младите хора да се ангажират и да почувстват собствената си власт да повлияят на света около тях.

Последната група от дейности е специално насочена към предприемането на действия в общността.

Помощни материали

Повечето от дейностите съдържат и допълнителна базова информация от пряко значение за всяка конкретна дейност. Повечето от тези информационни бележки са кратки и могат да се използва като помощни материали за участниците. Някои от бележките, например за расизма, дискриминацията и стереотипите, ще бъдат от съществено значение за редица различни дейности.

Много от тези текстове ще бъдат от значение и за други дейности. Те също така са посочени в таблицата на дейностите.

Изходни глави

Първите две глави, а именно: „Антициганизъм“ и „Човешките права“, са важни при определяне на контекста на дейностите. Препоръчително е да прегледате тези глави за области, които по ваше мнение могат да бъдат особено важни за вашата група или които са ви непознати.

Главата за антициганизма посочва няколко примера на трудностите, пред които са изправени ромите, както и описва мащабите на проблема. Ако работите с групи от неромско население, тази глава е от особено значение: те може да не са наясно със степента, в която ромите се сблъскват с дискриминация и злонамерено отношение почти във всеки аспект от ежедневието си живот.

Силно препоръчително е да използвате и постоянно да правите справки с информацията относно човешките права. Това ще гарантира, че участниците ще се запознаят с идеите и с конкретните права, както и че те ще започнат да правят връзка с проблемите, с които се сблъскват в ежедневието.

Провеждане на дейностите

Инструкциите за дейностите ще ви преведат през основните етапи. Препоръчително е да прочетете цялата дейност най-малко два пъти, включително въпросите за обсъждане, преди да пристъпите към провеждането ѝ във вашата група. Инструкциите включват и допълнителни „съвети за фасилитаторите“, където дадени точки могат да бъдат адаптирани или доразработени.

Следващият раздел съдържа общи препоръки и коментари, които трябва да се имат предвид при планирането или провеждането на дейностите. По-подробно обяснение на използваните методи и ползите от насочена към потребителя методология може да се намери в глава 1, раздел 4 на *Компас* (достъпно онлайн на www.coe.int/compass). Препоръчително е да го прегледате, ако не сте запознати с интерактивните методи.

Ролята на фасилитатора

В дейностите се използва терминът „фасилитатор“, за да се обозначи лицето, което провежда дейностите. Фасилитаторът е някой, който „спомога за осъществяване на нещата“, който подкрепя и насърчава другите да учат и да развиват собствения си потенциал. Ефективната дейност на фасилитатора е ключът към успешното образование по човешките права, а оттук и ключът за осъществяването на дейностите.

Не е необходимо да сте „експерт“, за да работите по проблемите: добрата работа на фасилитатора не изисква никакви специални знания или опит, с изключение може би на „опит“ в отношенията и работата с млади хора. Дейностите в настоящото ръководство ще бъдат най-успешни в среда, в която вашата група се насърчава да проучва и да намери своя подход към въпросите, които са сложни и често противоречиви. Няма нищо лошо да им покажете, че вие също проучвате сега нещата заедно с тях!

Работа с групи, съставени от роми и нероми

Предвид естеството на темата, въпросът за това, дали вашата група включва участници от ромски произход или е съставена само от роми, е важен. „Посланията“, които участниците от ромски и неромски произход трябва да приемат и на които да реагират във връзка с антициганизма, често пъти са много различни. Някои от въпросите в разбора на дейността са подчертани като имащи по-голямо значение за една или друга група.

Има предимства както при работата с отделни групи от участници с ромски и неромски произход, така и при работата със смесени групи. Въпреки това, като се има предвид естеството на темата, добре е да сте запознати с конкретните нужди и вероятните предубеждения, които участниците могат да имат на базата на начина, по който се самоопределят.

- Уверете се, че сте наясно с различните възможни нужди в рамките на вашата група. По-конкретно, ако не сте сигурни дали някои от вашите участници са от ромски произход, проверете!
- Имайте предвид, че участниците, които не са от ромски произход, могат да имат силни предубеждения спрямо ромите. Ако работите с група, съставена само от участници от неромски произход, може да се наложи да отговорите на тези предубеждения директно, но ако в групата има и участници от ромски произход, това трябва да се направи по-внимателно.
- Участниците от ромски произход могат да бъдат засегнати от някои от представените данни или от дискусиите. Това е особено вероятно за дейностите, свързани с ромския геноцид, където ще трябва да сте подготвени да предложите подкрепа в случай че някой е разстроен от предоставената информация.
- Целите на дейността може да са различни за участниците от ромски и неромски произход (вижте схемата на стр. 17). По-конкретно, укрепването на чувството за идентичност и утвърждаването на тази идентичност може да бъде по-важно за участниците от ромски произход. Разглеждането на предразсъдъците може да бъде по-важно за участниците от неромски произход.

Създаване на безопасна среда

Някои от дейностите и въпросите, повдигнати в ръководството, биха могли да засегнат директно участниците от ромски произход. Много от тях може да са били жертва на расистки прояви, може би дори и от участници в групата. Много е важно да сте чувствителни към тези възможности и покажете на участниците, че сте готови да им окажете подкрепа, ако е необходимо. Уверете се, че сте в състояние да им предложите такава подкрепа или че можете да ги насочите към друго лице, което може да им помогне.

Доколкото е възможно, участниците трябва да се чувстват „в безопасност“ при обсъждането на проблемите. Можете да зададете някои основни правила за групата, например съгласието да се зачита мнението на другите и да се избягва всякаква форма на злонамерени или лични критики.

Десет неща, които ТРЯБВА да направите и които НЕ ТРЯБВА да правите

1	Да насърчавате участниците да изразяват своето мнение и идеи.	Да не осъждате предложенията като „безполезни“, „без значение“ или „глупави“!
2	Да се опитате да развиете култура на взаимно уважение, безопасна среда, в която всеки да се чувства удобно да изрази своето мнение.	Да не допускате групата да изключи, игнорира, предопредели или покаже неуважение към друг участник: опитайте се да установите някои основни принципи от самото начало.
3	Да насърчавате дискусиите и задаването на въпроси: участниците ще усвояват знания чрез изразяване на своите съмнения или несигурност.	Да не се опитвате да правите дълги презентации: това само ще ги отблъсне!
4	Да създавате връзки с реалността на участниците и с реалните проблеми в тяхната среда.	Не давайте обобщения, с които те не могат да се идентифицират.
5	Да се откажете от догматизма! Оставете ги да поставят под въпрос „установените истини“, както и самите вие правете това.	Да не „проповядвате“ или използвате позицията си, когато решавате даден спор.
6	Да бъдете честни с участниците. Те ще ви уважават повече и ще бъдат по-склонни да се разкрият пред вас.	Да не се преструвате, че знаете, ако не сте сигурни! Кажете им, че ще проучите въпроса или ги насърчете да го направят сами.
7	Да имате доверие на участниците. Те сами трябва да намерят отговорите за себе си.	Да не говорите снизходително за тях и да не се опитвате да ги убедите в неща, в които те не могат да бъдат убедени.
8	Да приемате предложенията им сериозно: те ще са по-склонни да се включат в инициативите, ако ги приемат като свои.	Да не се чувствате задължени да се придържате строго към планираното: следвайте техните интереси, ако те предпочитат да се движат в друга посока.
9	Да се осланяте на техните естествени човешки симпатии. Попитайте ги как се чувстват или как биха се чувствали, ако...	Да не се отказвате, ако техните мнения изглеждат лоши или необмислени. Покажете им друга гледна точка.
10	Отнасяйте се към участниците като равни – равни помежду си и „равни“ с вас. Вие всички сте човешки същества!	Да не изключвате участници или да правите предположения за това, което те могат или не могат да направят. Хората могат да бъдат непредсказуеми!



3 Антициганизъм

- В проучване на 11 държави-членки на ЕС, около половината от анкетираните роми заявяват, че са били обект на дискриминация през последните 12 месеца.
- Около половината смятат, че са били дискриминирани, когато са търсили жилище.
- Около една четвърт смятат, че са били дискриминирани, когато са търсили работа.
- Около една пета смятат, че са били дискриминирани в областта на образованието, при предоставянето на здравни услуги и на работното им място.

Резултати от проучване на Агенцията на ЕС за основните права (FRA) през 2011 г. Изследваните държави са България, Чехия, Франция, Гърция, Унгария, Италия, Полша, Португалия, Румъния, Словакия и Испания.

„Цигани“, роми и антициганизъм

„Цигани“



Ние не сме диваци, а цивилизовани хора от друга цивилизация. Ние нито превъзхождаме, нито сме по-низши от останалата част от човечеството. Ние сме различни, това е всичко!

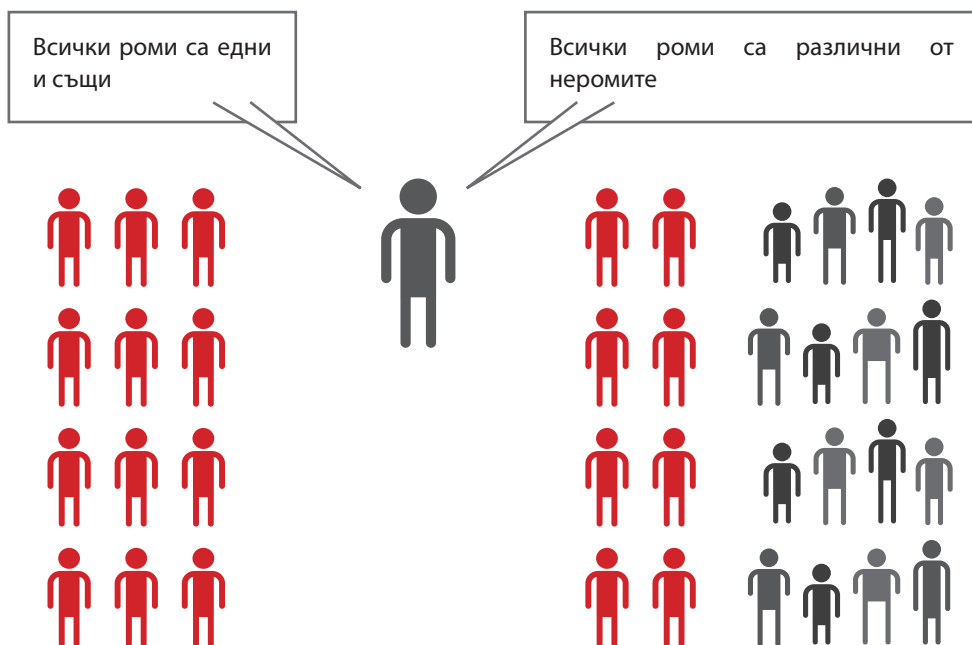
Сандра Джават, ромска художничка

Думата „цигани“ се използва най-вече по пренебрежителен начин от хора, които не се считат за „цигани“. Истината е, че не съществува група от хора, наричани „цигани“, а тези общности, които обикновено се обозначават така, са склонни да се класифицират по различен начин. Мнозина гледат на себе си като „роми“, което е терминът, използван в настоящото ръководство, но други се самоопределят по различни начини – например като „синти“ и „кале“. Някои се самоопределят като пътуващи общности; а някои, в определени държави, се самоопределят като цигани.

В настоящото ръководство се използва думата „роми“ като обхващаща всички тези групи, а дори и повече. Някои роми наистина споделят елементи на културното си наследство, някои споделят общ език, а някои имат и обща история. Взети като цяло за европейския континент, обаче, повечето от общите характеристики, споделяни от хората от ромски произход, са засенчени от индивидуалните различия. Точно както при всяка друга група от хора – като московчани, италианци, северноевропейци, деца, жени, спортисти или музиканти – ромите са преди всичко хора, без значение как се класифицират те самите.

Те имат индивидуални предпочитания, способности, ценности и лични истории. Много често те могат да имат общи интереси в своята държава с хората, които не са от ромски произход, отколкото с другите роми.

Защо тогава хората си мислят, че те са еднакви?



Всички роми не са едни и същи



Роми

Ромите, (или „Romani“) представляват най-голямото и най-дискриминираното етническо/културно малцинство в Европа. Те се срещат във всички европейски държави, но най-вече на Балканите и в Източна Европа, където те съставляват между 3% и 10% от населението. Значителни ромски общности има и в Западна Европа, особено в Испания, Франция и Гърция. По оценка на Европейската комисия, общият брой на ромите в Европа е някъде между осем до 12 милиона души (вижте стр. 179-181 за приблизителния брой на ромското население в различните държави).

Счита се, че ромите първоначално са дошли от Египет, което обяснява произхода на думата „цигани“. Английската дума „цигани“ идва от староанглийската дума „*gypcian*“, съкратено от „*Egipciēn*“ (*египтяни*). Сега, обаче, вече е известно, че родината на ромите

е Северна Индия и те са емигрирали на запад около 5-ти век. Мнозина от тях са се преселили в Европа.



Никой никога не е попитал защо циганските народи винаги са живяли в периферията на обществото, нито как този начин на живот се отразява на структурата на циганското семейство ... Много по-просто и много по-удобно за съвестта е да вярваме, че циганският народ се състои от „живописни“ останки от една нация, която специалистите [...] се осмеляват да критикуват с прибързани преценки и предубеждения, използвайки изрази като „те не искат да живеят в къщи“, „те трябва да са свободни като птици“ или „те винаги са щастливи, пеят и играт“.

Роза Тайкон, ромски производител на сребърни изделия и активист

Миграцията на ромите е протекла по няколко различни пътя. Счита се, че домоите (Dom) са поели по южния маршрут, установявайки се най-вече в Близкия изток; ломите (Lom) са поели по северния маршрут към Кавказ и много от тях са се установили в границите на бившия СССР; ромите са се придвижили още по-нататък на запад в други региони на Европа. По-късно се установяват различни подгрупи, например кале в Испания, синти в Германия и ловари в Унгария.

Общият стереотип за ромите е, че те са „пътуващи общности“ или номади. Въпреки това, по-голямата част от ромите – над 90% – днес водят уседнал начин на живот.

Антициганизъм



Антициганизмът „[e] термин, отнасящ се за конкретно изразяване на пристрастия, предразсъдъци и стереотипи, които мотивират ежедневно поведение на много от членовете на мажоритарните групи към членовете на ромите и пътуващите общности...“

Томас Хамарберг, бивш член на Комисията по правата на човека към Съвета на Европа

Думата „антициганизъм“ се използва за да се опишат нагласи, поведения и структури, които са настроени „анти“ (против) циганите. Все пак е важно да не се забравя, че терминът „цигани“, както и думата „раса“, не описват реално група, която може да се определи с помощта на набор от физически характеристики. Когато някой използва този термин, обикновено има предвид „хората, които наричам цигани“ и почти винаги това включва набор от негативни предположения за начина, по който тези хора се държат, техните вярвания и ценности, както и това, което те могат да правят в живота си.

Тези негативни предположения са много широко разпространени и представляват форма на расизъм.

Следователно антициганизмът представлява конкретна форма на расизъм: расизъм срещу хората от ромските общности. Той е много сходен, както по смисъл, така и от гледна точка на въздействието му, с ромафобията, която описва страх, нехаресване или омраза към ромите.



[Когато отивах на интервю за работа] аз се страхувах, че те веднага ще предположат, че съм циганка. Смятах, че ще ме помислят за глупава и ще ми се подиграват. Беше ме страх да ходят на интервю, за да потърся добра работа, въпреки че имам добро образование и мога да изпълнявам задълженията на длъжността.

Клара, ромка от Чешката република

Не трябва да забравяме, че антициганизмът е форма на расизъм. Той е също толкова вреден, също толкова неоснователен и също толкова нарушава човешките права, колкото и расизмът към всяка друга общност. Повече информация за расизма можете да намерите на стр. 55.

Антициганизъм на практика

Расизъм в спорта

На 24 септември 2012 г., повече от 30 000 души се събират на най-големия румънски стадион да гледат футболен мач между два отбора: Стяуа и Рапид Букурещ. Повече от милион зрители гледат мача по телевизията.

Привържениците на Рапид често са наричани „цигани“ и в този мач има много скандирания „Смърт на циганите“ и „Винаги сме мразили и винаги ще мразим циганите“. Десетки хиляди души се включват в скандиранията.

Този епизод е публично признат като пример за расизма във футбола.

Антициганизмът е изключително разпространен и изключително вреден. Въпреки че бележи увеличение през последните години, проблемът има стари корени в Европа. В продължение на почти хиляда години, ромите в Европа са били заклеймявани, малтретирани, неразбрани, недооценявани, изключвани от обществото, отказвани са им възможностите, които са били давани на другите, както и са обвинявани за много социални проблеми. Това че тази история на несправедливост и дискриминация продължава и до днес, е срамно обвинение за европейските общества. Това не може да не остави белези. (Вижте стр. 38-41 за исторически преглед на дискриминацията срещу ромите)

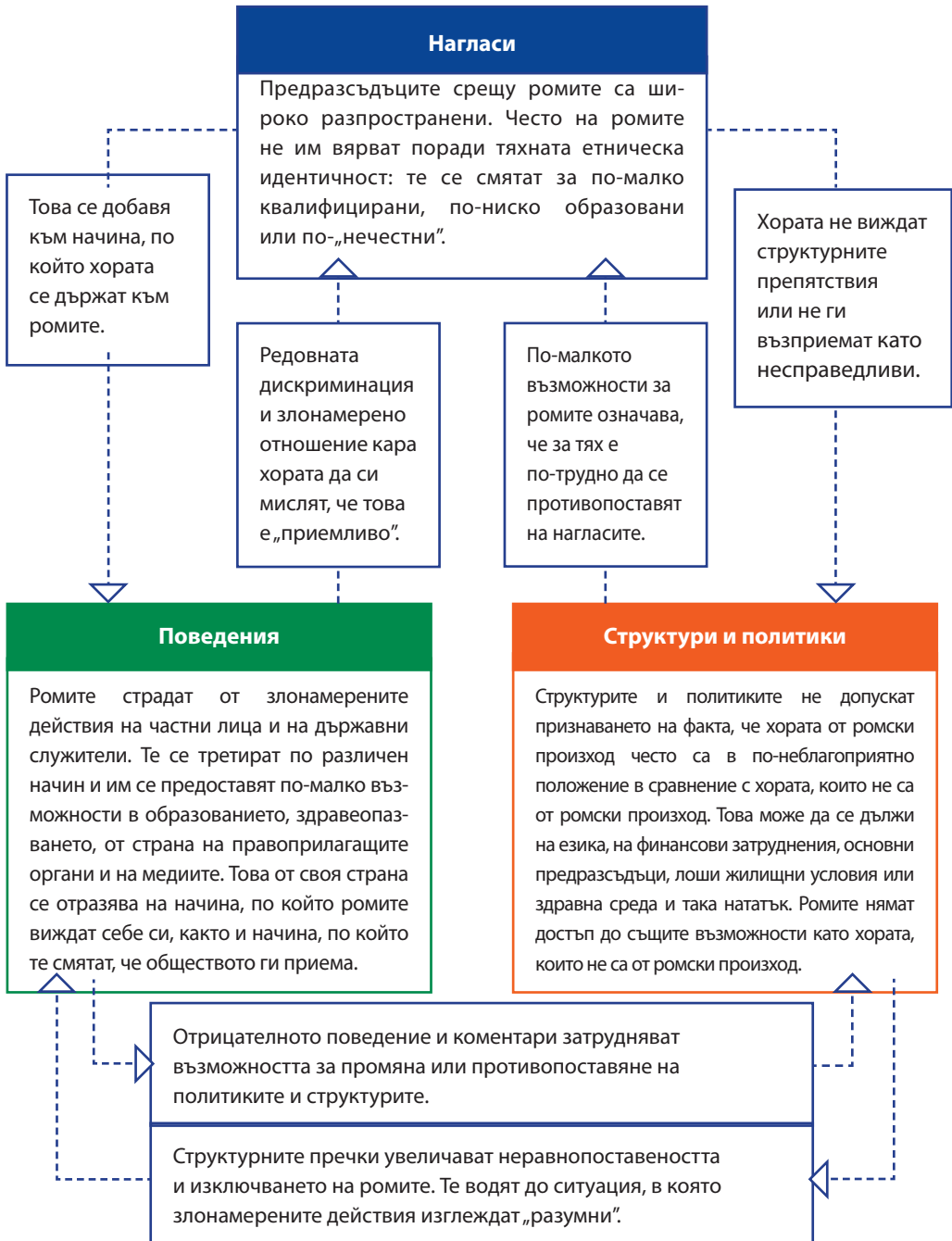
Поведения, нагласи и структури

Проблемът с антициганизма съществува на различни нива:

- Той съществува в съзнанието на хората, на нивото на нагласите, които засягат начина, по който хората мислят за ромите.
- Той съществува на нивото на индивидуалното поведение, оформяйки начина, по който хората се отнасят към и говорят за ромите.
- Той съществува на нивото на обществото като цяло в структурите и политиките, които дискриминират ромите.

Всяка от тези форми подхранва и се подсилва от антициганизма на другите нива. Диаграмата на следващата страница показва някои от начините, по които това се случва. Например, като следвате стрелките можете да проследите начина, по който нагласите се натрупват и подсилват поведението, а поведението след това се добавя обратно към негативните нагласи. Има връзки на всички нива, а подсилването се случва и в двете посоки.

Разпространение на антициганизма



Ниво на нагласи

- Проучване на общественото мнение в Чехия през 2011 г. установи, че 86% от анкетираните не искат да имат съседи от ромски произход.
- През същата година, 91% от литовците казват, че ще се чувстват некомфортно, ако имат съседи от ромски произход.
- 45% от зрителите в анкета на една българска телевизия през 2010 г. заявяват, че трябва да има отделни училища за ромски деца.
- Проучванията на общественото мнение в други европейски страни установяват, че антициганизмът работи дори и при липсата на пряк контакт с роми.

Негативните нагласи и предразсъдъци срещу ромите са проникнали във всички общества в Европа. Понякога нагласите са яростни и очевидно злонамерени, като изявленията на стр. 11. Понякога те са по-фини, при което може би се разчита на това, което мнозина смятат за „обективни факти“ за ромите. Все пак, не са налице обективни факти за всички роми, както няма такива за която и да е друга социална или национална група. Убеждението, че ромите могат да бъдат отделени на базата на конкретни – отрицателни – характеристики е мит. Това е и форма на расизъм.



Всяка доктрина за расова диференциация или превъзходство е научно невярна, морално осъдителна, социално несправедлива и опасна и няма никаква теоретична или практическа обосновка... Расовата дискриминация вреди не само на тези, които са нейните обекти, но и на тези, които я упражняват.

Информационна справка №12 на ООН, Комитет за премахване на расовата дискриминация

Никога не трябва да забравяме това: расизмът се счита за неприемлив от много общества, но антициганизмът не винаги носи същите силни негативни конотации. Подчертаването на връзката с расизма може да помогне да се разсее идеята, че „циганите“ са по-различни от останалите групи в обществото. Те заслужават справедливо третиране както всички останали.

Един пример: приемлив расизъм?

Журналистка от уважаван британски вестник пише статия в подкрепа на политиката за връщане на ромите имигранти в родната им страна, възприета от френския президент. Журналистката обяснява, че тя не изказва „радикална“ идея и нейната статия изглежда „разумна“ и добре аргументирана на много читатели. Тя изказва следното твърдение:

„[Ромите] са паразити на цивилизацията, както в материален, така и в културен аспект, те не са изградили сами нищо и не могат нищо да възпроизведат“. (Mary Dejevsky, The Independent, м. септември 2010 г.)

Такива мнения, маскирани като факти, са много опасни, особено когато са представени от публични фигури или уважавани журналисти на „либералните“ вестници. Те се опитват да оправдаят антициганизма като поддържат твърдението, че разликите между ромските и не-ромските общности са реални. По този начин те помагат да се положат основите за далеч по-радикални изказвания, като например тези, представени на стр. 11.

Ниво на поведение

Резултати от проучване, проведено от Агенцията за основните права

- Като цяло, всеки втори респондент от ромски произход е бил дискриминиран поне веднъж през последните 12 месеца.
- Роми, които са били дискриминирани, са имали средно 11 случая на дискриминация в рамките на 12-месечен период.
- Като цяло, 1 от 4-ма интервюирани роми са били жертви на престъпления срещу личността, включително нападения, заплахи и сериозен тормоз, поне веднъж през последните 12 месеца.
- Като цяло, 1 от 5-ма интервюирани роми са били жертви на престъпления срещу личността от расистки подбуди, включително нападения, заплахи и сериозен тормоз, поне веднъж през последните 12 месеца.

Нагласите почти винаги влияят на нашето поведение. Те също така оказват влияние и на тези, които са адресанти на нашето поведение. Расистките нагласи към ромите много често водят до расистки език или реч на омраза, а понякога и до още по-опасно поведение, включително и физическо насилие. Съществуват много примери за расистко поведение спрямо ромите в допълнителната базова информация, приложена към отделните дейности. Вижте, например, информацията относно правата за осигуряване на жилища (стр. 118), образование (стр. 90), правата на здраве (стр. 96) и полицейските действия (стр. 164).

Някои от случаите, разгледани от Европейския съд по правата на човека, илюстрират вида на поведението, на което обикновено са подложени ромите. Тези случаи дават моментна снимка на много по-голям проблем. Само много малка част от нарушенията срещу граждани от ромски произход стигат до Европейския съд.

Примери на решения на Европейския съд по правата на човека

Изселване	
<u>Примери:</u> <i>Конорс с/у Обединеното кралство, Уинтерстейн с/у Франция, Йорданова с/у България</i>	Съдът решава, че изселванията на ромските семейства са били извършени без нужното зачитане на правото на личен и семеен живот или в съответствие с неправомерни правни процедури.
Атаки на ромски села и унищожаване на имущество	
<u>Примери:</u> <i>Молдован с/у Румъния, Коки с/у Словакия</i>	Атаки на полицията или на частни лица са довели до смъртни случаи на роми, унищожаване на имущество и много ромски семейства са принудени да живеят в условия, които са нечовешки и унижителни.
Расово предубедени полицейски разследвания	
<u>Примери:</u> <i>Бекос и Кутропулос с/у Гърция, Зечич с/у Хърватия, Федорченко и Лоенко с/у Украйна</i>	Съдът решава, че смъртните случаи на роми в ръцете на полицията или неспособността на полицията да разследва насилието на расова основа нарушават правото на живот и правото на свобода от нечовешко и унижително отношение.
Насилствена стерилизация на жени от ромски произход	
<u>Примери:</u> <i>различни дела срещу Словакия</i>	Ромски жени са били стерилизирани насилствено или без тяхно съгласие или в резултат на „съгласие“, дадени по време на раждане. Съдът е установил нарушения на правото на личен и семеен живот и правото на свобода от нечовешко и унижително отношение.
Сегрегация в училищата	
<u>Примери:</u> <i>Хорват и Кит с/у Унгария, Д. Х и др. с/у Чешката република, Сампанис с/у Гърция</i>	Ромските деца са настанени в „специални училища“ или класове на базата на техния етнически произход. Съдът е установил нарушение на правото на образование и на правото на недискриминация.

Ниво на структури и политики



Бързото ескалиране на негативните нагласи към ромите е увеличило тяхната уязвимост към процесите на изключване. Това намалява възможностите им за намиране на работа, достъп до здравни и образователни услуги и установяване в някои области.

Втори временен доклад на определящите социални фактори и неравенствата в здравеопазването за СЗО в европейския регион

Предразсъдъците сред неромските общности оказва влияние на нивото на личните им отношения. Ромите обаче са изправени пред други по-големи препятствия в обществото като цяло, които ги затрудняват да обърнат внимание на личните нагласи и поведение и които също така не им дават възможност за достъп до същите възможности или предимства като неромските общности. Тези пречки често са известни като „структурни“. Понякога дори не можем да разберем, че те съществуват, защото те са пречки за ромските общности, но не и за другите групи или лица.

Всеки път, когато статистиката ни показва, че някои възможности или публични услуги са по-малко достъпни за ромските общности или че вероятността те да се възползват от тях е по-малка, това е силно доказателство, че е налице структурна дискриминация. Всеки път, когато статистиката показва, че ромите са по-зле образовани или имат по-лоши условия на здравеопазване или живеят в жилища с по-ниско качество от средното за обществото като цяло, това показва, че ромите не се третират справедливо от обществото. Трябва да погледнем отвъд цифрите и да проучим причините за неравенството.

През 2005 г. Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността (ЕКРН) посочва специфичния характер на расизма, насочен към ромите:

- а) Той продължава да съществува исторически и географски.
- б) Той е системен.
- в) Често е придружен от актове на насилие.

Примери за структурна дискриминация срещу ромите

- Нелоялни (дискриминационни) закони или политики.
Например, политики, които изискват плащане за образователни или здравни услуги, дискриминират ромите, ако ромските общности живеят в бедност.
- Пристрастно прилагане на законите.
Например, законите за изселване дискриминират ромите, ако не са налице места, където те могат да се преместят.
- Неравен достъп до защитни механизми.
Например, ромските общности могат да имат по-малки възможности да потърсят полицейска закрила, когато са застрашени.

- Липса на отговорност за нарушаване на правата на ромите.
Например, полицията или правните служби могат да са по-малко склонни да разследват расистки престъпления срещу ромите.
- Липса на признание за ромската култура, практики или възможности.
Например, образователните програми може да не съдържат информация за историята или културата на това голямо малцинство в обществото.
- Неравен достъп до права.
Например, ромските деца могат да нямат еднакви образователни възможности като неромските деца, ако те не говорят езика.



В някои страни, фактът, че ромите и пътуващите общности нямат лични документи влияе негативно на възможността за записване в училище. Липсата на обществен транспорт или средства за транспорт и расистки тормоз, както и липсата на училищни материали, представляват допълнителни препятствия за ромските ученици, които искат да ходят на училище...

Политики и практики, които разделят децата от ромски произход от другите деца в областта на образованието са открити в няколко държави-членки на Съвета на Европа. Образователните мерки често са сегрегационни в случаите, в които ромите живеят в изолирани общности – бедняшки селища или градски гета.

Човешките права на ромите и пътуващите общности в Европа (Съвет на Европа, 2012 г.)

Антициганизъм в Европа: исторически преглед

Следващият раздел предлага няколко примера за антициганизма в европейската история. Той не е изчерпателен и дори не обхваща всички държави. Налице е малко информация за това, което се е случвало преди 14-ти век.

- От втората половина на 14-ти век, ромите, пристигнали във Влахия и Молдавия (сега предимно на територията на **Румъния**) са обект на заробване и робство. Това продължава пет века.



Циганите се раждат само като роби; всеки, роден от майка-робиня, се счита за роб.

Кодекс на Влахия от началото на 19-ти век

- Императорът на Свещената Римска империя, Максимилиан I (известен още като „**кралят на Германия**“) нарежда всички цигани да напуснат територията на империята считано от Великден 1501 г. Всички роми, останали на територията на страната след изтичането на този срок, са обявени за престъпници и могат да бъдат хванати и убити от всеки.

- Във **Франция**, Луи XII (1504 г.), Франсоа I (1539 г.) и Шарл IX (1561 г.) експулсират циганите от кралството. През 1666 г. Луи XIV постановява, че всички цигани от мъжки пол трябва да бъдат арестувани и изпратени на каторга без съдебен процес.
- В **Швеция** през 17-ти век се провежда насилствена стерилизация и депортиране на ромското население. Според приетия през 1637 г. „Закон за обесването“, убиването на ромското население в страната е обявено за законно.
- В **Холандия** през 18-ти век редовно се организират акции на полицията и армията срещу ромите. Те са известни като „heidenjachten“ (лов на езичници). Последният „heidenjacht“ се провежда през 1728 г. По времето, когато това приключва, повечето от жертвите са убити, напуснали са страната или са се предали на властите.
- В **Англия**, по време на управлението на Хенри VIII, на циганите е било забранено да влизат в страната. Всички открити роми са били депортирани. През 1554 г., кралица Мери издава „Закон за египтяните“, според който това „да си циганин“ се наказва със смърт. През 1714 г. британските цигани са извозени до Карибите като роби.
- През 1747 г., епископът на Овиедо дава предложение на цар Фердинанд VI от **Испания** да се справи с „циганския проблем“ или чрез изгонването им завинаги от царството, или чрез арестуването и вкарването в затвора на цялото циганско население. Предложението се приема в един и същи ден в цялата страна и води до интернирането на 10-12 000 души.



Негово Величество нарежда, че по всякакъв начин и на всяко място трябва да се последват и задържат тези [цигани], които са останали в страната, като им се отнема всяко убежище, което може да са намерили. [...] Магистратите трябва да извършат всичко, както е наредено, своевременно и напълно, както се полага на въпрос от такова значение.

от Ордена на Маркиз де Енсенада (Испания, 1749 г.)

- През 1773 г., Мария Тереза, императрица на **Австро-Унгарската империя**, издава указ за забрана на браковете между ромите. Императрицата също така нарежда всички деца на възраст над 5 години да бъдат отнети от родителите си и предадени на семейства на унгарски фермери.

На определения ден ... се появиха войници с вагони и откараха всички цигански деца, от наскоро отбитите кърмачета до младоженците, все още облечени в булчински рокли. Отчаянието на бедните хора не може да бъде описано. Родителите се хвърлиха на земята пред войниците и се вкопчиха в колите, които отвеждаха децата им. Те бяха избутани с пръчки и приклади и тъй като не можеха да последват колите, които отвеждаха най-ценното им – техните малки деца, много родители веднага се самоубиха.

Източник: Информационни справки по история на ромите

- През 19-ти век започват да се развиват евгениката и расистките теории, които се приемат като „научни факти“ от влиятелни писатели и от правителствата. Мнозина считат, че те предлагат обосновка за различното отношение към хора, които просто „изглеждат различно“ или които не са „местни“ за определена страна или регион.

Сега тези теории вече са напълно дискредитирани, но те са играли важна роля в оформянето на много от нагласите и политиките спрямо ромското население (и други). Една влиятелна публикация е „Престъпникът“ от италианеца Чезаре Ломброзо, публикувана през 1876 г. Ломброзо предполага, че причината за предполагаемите престъпни актове на циганите е „генетичното им предразположение“.

- През 1926 г. се вземат пръстови отпечатьци от всички роми на възраст над 14 години, които живеят в **Бургенланд (Австрия)**. От 1928 г. насам, полицията на Айзенщат (новата столица на Бургенланд) поддържа така наречените „Zigeunerkartothek“ („цигански досиета“), които съдържат данни за около 8000 роми.

1. Сексуалният акт между цигани и германци представлява расово престъпление и позор.
2. Циганите нямат право да посещават началните училища.
3. Стерилизирането на циганите трябва да спре тяхното размножаване.
4. Редовно трябва да се провеждат обиски на жилища и частни лица.
5. Циганските колиби (културно позорно петно) трябва да се съборят, а циганите да бъдат настанени в бараки на трудови лагери.
6. В трудовите лагери циганите трябва да работят като затворена група.
7. Упражняването на частни професии извън трудовия лагер е забранено.
8. Циганите нямат право да носят оръжие.
9. Насърчава се доброволната емиграция.

от „Циганският въпрос. Меморандум на ръководителя на правителството на провинция Бургенланд“ (1938 г.)

- През 1927 г. **Първата Чешка република** (1918-1938 г.) приема „Закон за скитащите цигани“. Това ограничава движението на ромите, като ги принуждава да кандидатстват за идентификация и за разрешение за престой.

Ромски геноцид

В годините, довели до Втората световна война, и по време на войната, политиките на дискриминация и злонамереност срещу ромите достигат своя връх. Ромите са подложени на почти същото третиране като еврейското население, а официалната цел на политиките на нацисткото правителство е пълното премахване на всички роми от териториите, контролирани от тях. Другите държави са им помагали за постигането на тази цел.

- Вижте стр. 66 за информацията относно ромския геноцид.
- Вижте „Правото да помним“ (www.coe.int/youth/roma) за по-подробна информация относно ромския геноцид, включително съответните дейности, предназначени за младежи.



4 Човешки права



Ние, ромите, трябва да признаем, че за да се възползваме от предоставените ни възможности, трябва да забравим за нашите вътрешни разделения, когато става въпрос за защита на нашите права. Ние трябва да станем, да се изправим и да се борим за правата си като един.

Рита Исак, независим експерт по въпросите на малцинствата, Организацията на обединените нации

Човешките права са съществували в продължение на много векове, но международното признаване на тяхната значимост е едва през 1948 г., след като става ясно пълното значение на Втората световна война и Холокоста.

Едно от нещата, които характеризират Холокоста, е, че някои групи, включително и ромите, са класифицирани като „по-низши“ и „по-малко хора“. Тази класификация се използва за оправдаване на програма, чиято крайна цел е пълното премахване на групата.

Бруталното естество на престъпленията, заедно с ужасите на войната шокират света и го принуждават да предприеме действия. Страните от новоучредената ООН се събират след края на войната, за да изготвят своята Всеобща декларация за правата на човека. Още от първия член става ясно, че никой човек (или група) не може да се счита за по-нисш от другите. Никой не трябва да се разглежда като по-малко човек. Никой не трябва отново да бъде подложен на такова третиране.



Всички хора се раждат свободни и равни по достойнство и права.

Чл. 1, Всеобща декларация за правата на човека

Всички страни вече са подписали Всеобщата декларация за правата на човека, както и много други договори, които по-подробно определят правата. Тези договори са различни от нормалните закони, които хората трябва да спазват, защото те налагат правила на правителствата. Именно „държавата“, която включва правителството и другите официални органи, носи основната отговорност да гарантира спазването на човешките права. Но никое правителство не е успяло да направи това напълно.

Правата на човека се фокусират върху факта, че всеки човек има своя индивидуалност и е достоен за уважение. Те отстраняват изкуствените граници, които ни карат да правим преценки за цели групи от хора, и ни напомнят, че групите са съставени от отделни човешки същества. Зачитането на човешките права означава никога един човек да се третира като по-малко важен или „по-малко човек“ от всеки друг.

Антициганизъм и човешки права

Във всяка страна има хора и групи, които страдат само заради начина, по който другите ги възприемат. Групата, класифицира като „цигани“ (т.е. ромите), обаче, се откроява не само защото дискриминацията спрямо тях често пъти е по-дълбока и по-силна, но и защото те са група, която е подложена на множество нарушения на правата на човека във всяка държава в Европа.



Европа има срамна история на дискриминация и тежки репресии спрямо ромите. Все още предразсъдъците към тях са широко разпространени във всички страни на нашия континент.

Томас Хамарберг, бивш Комисар по правата на човека към Съвета на Европа

Антициганизмът е форма на расизъм и почти неизбежно води до дискриминация. Дискриминацията сама по себе си е нарушение на човешките права и е изрично забранена във всички договори за правата на човека. Въпреки това, проблемът с антициганизмът не е само в това, че ромите са третирани по различен начин от хората от неромски произход, а по-скоро се състои в идеята, че ромите са „различни“, което води до цяла поредица от други нарушения. Ромските общности често са обект на нарушения на техните права на жилище, работа, образование, здравеопазване, свобода от нечовешко и унижително отношение, а в някои случаи и на правото им на живот.

Много пъти тези нарушения се разглеждат като „приемливи“ от държавните органи и от много от членовете на обществото. Расистки възгледи за ромите се използват като оправдание за несправедливото и злонамерено третиране. Такова третиране никога не може да бъде оправдано.



Всеки човек има право на всички права и свободи, провъзгласени в тази Декларация, без никакви различия, основани на раса, цвят на кожата, пол, език, религия, политически или други възгледи, национален или социален произход, материално, обществено или друго положение....

Чл. 2, Всеобща декларация за правата на човека

Ключови факти относно човешките права

Човешките права защитават отделния човек

Като определят набор от основни нужди за всяко човешко същество.

Като налагат на правителствата да действат по определен начин.

Човешките права се основават на общи принципи и ценности

Достоинството на всеки човек трябва да се уважава: *никой не трябва да се принуждава да се чувства „по-малко човек“.*

Всички човешки същества са равни по права: *никой не трябва да бъде обект на дискриминация.*

Човешките права създават задължения за правителствата

Правителствата и държавните служители трябва да се въздържат от пряко нарушаване на правата...

... и те трябва да предприемат активни мерки, за да се гарантира, че правата са надлежно защитени.

Човешките права са регламентирани в закона

Човешките права съществуват както на международно ниво, така и на регионално ниво.

Повечето държави са включили човешките права в националното си законодателство.

Примери за проблеми, свързани с човешките права

Законите за човешките права не само регламентират общи принципи, като например равенство и недискриминация, зачитане на личността и човешкото достойнство, но те също така описват подробно конкретните области на живота на отделните хора, които се нуждаят от защита от страна на държавата. Почти всички случаи на несправедливост, на които ромското население често е обект, могат да се разглеждат като нарушение на едно или повече от тези права.

Често срещани случаи, засягащи ромите	Вероятно засегнати права
Полицейско насилие	Право на живот, ако случаят е завършил със смърт
	Право на свобода от нечовешко и унижително отношение, ако злоупотребата е много тежка
	Право на личен живот
	Право на справедлив съдебен процес, ако злоупотребата включва опит за изтръгване на самопризнание
Реч на омраза / расистко насилие	Право на личен живот
	Право на свобода от нечовешко и унижително отношение, ако злоупотребата има тежки последици
	Право на живот, ако случаят е завършил със смърт (включително и самоубийство)
Неразследване на престъпления	Право на справедлив процес
	Други права в зависимост от характера на престъплението и въздействието върху жертвата – например, ако става въпрос за убийство, налице е нарушение и на правото на живот
Несправедлив съдебен процес или присъда	Право на справедлив процес
	Други права в зависимост от характера на престъплението и въздействието върху жертвата
Принудителни изселвания	Право на личен и семеен живот
	Право на дом
Сегрегация в училищата	Право на образование

Често срещани случаи, засягащи ромите	Вероятно засегнати права
Недостатъчно или неравностойно предоставяне на здравни услуги	Право на здраве
	Право на личен живот, ако лицето страда от загуба на лично достойнство в резултат на предоставеното лечение (или непредоставянето му)
	Право на свобода от нечовешко и унижително отношение, ако страданието е много тежко
Насилствена стерилизация	Право на личен живот
	Право на свобода от нечовешко и унижително отношение, ако въздействието е много силно
Задържане без справедлив процес	Право на свобода (може да включва задържане в заведения за психично болни)
	Право на справедлив съдебен процес, ако не е спазена правилната процедура

В допълнение към изброените права, всички примери, посочени в таблицата по-горе, могат да включват нарушение на правото на свобода от дискриминация. Това право е защитено по силата на Европейската конвенция за правата на човека и всички основни международни договори за човешките права.

Човешките права и законът

Идеята, че човешките същества имат права е съществувала в продължение на много векове. Това е идея, която е мотивирала борбата за защита и овластяване на хората в различните култури и различните епохи.

Правата на човека стават част от международното право през 20-ти век. Тези закони задължават правителствата по целия свят да се грижат за лицата под тяхната юрисдикция. Много страни са включили закона за човешките права като част от националната си правна система. Това прави законите много по-лесно приложими, а правата се защитават много лесно.

Три нива на защита

Човешките права често са защитени съгласно конституцията на дадена страна или чрез други специфични национални закони. Въпреки това, дори ако вашата страна не предлага защита за всички човешки права, налице са регионални и международни закони, които вашето правителство почти сигурно е подписало и които е длъжно да спазва!



Като цяло, защитата на „по-ниските“ нива е по-полезна (и по-ефективна) от защитата на „по-високите“ нива. Правителствата обръщат повече внимание на договорните системи на Съвета на Европа, отколкото те на тези на нивото на ООН, както и обикновено се обръща повече внимание на вътрешното законодателство, отколкото на законите на европейско равнище.

Насърчете участниците да разберат кои права са защитени от националното законодателство в тяхната страна и кои международни договори са подписани от тяхното правителство.

Основни договори

Договори на международно равнище (ООН)

- Декларацията на ООН за правата на човека (ВДПЧ) е изготвена през 1948 г., непосредствено след Втората световна война. Тя е приета от всички правителства по света и определя основните права и основните принципи, които следва да бъдат включени във всички последващи договори за правата на човека.

- Международният пакт за граждански и политически права (МПГПП) е приет от Общото събрание на ООН през 1966 г.. Той разширява гражданските и политическите права, изложени във ВДПЧ.
- Международният пакт за икономически, социални и културни права (МПИСКП) е приета от Общото събрание по същото време като МПГПП. Той обхваща останалите права във ВДПЧ.

ВДПЧ, МПГПП и МПИСКП заедно образуват Международната харта за правата на човека.

Договори на регионално ниво (Съвет на Европа)

Европейската рамка за правата на човека е създадена и се контролира от Съвета на Европа и в по-малка степен от Европейския съюз.

Двата основни договора на европейско равнище разделят правата във ВДПЧ по подобен начин като двата международни пакта, споменати по-горе, въпреки че европейските договори са приети по-рано.

Европейска конвенция за правата на човека (ЕКПЧ)

ЕКПЧ е приета през 1953 г. и съдържа почти същите права като тези в МПГПП. През 1959 г. е създаден Европейският съд по правата на човека, за да следи за спазването на конвенцията от държавите-членки на Съвета на Европа. Наличието на този съд прави ЕКПЧ много мощен договор. През съда са заведени много дела за големи нарушения на правата на ромите.

- За повече информация относно ЕКПЧ и Европейския съд вижте глава 4.3 на Компас (www.coe.int/compass)

През 2007 г. Европейският съд се произнесе по делото срещу Чехия, при което деца от ромски произход са поставени в „специални училища“, предназначени за деца със затруднения в ученето. Децата твърдят, че поставянето им не е оправдано и вследствие на това те са получили по-лошо образование. Това означава, че им е отказан достъп до средно образование. Съдът намери за доказано нарушение на правото на образование (чл. 2, протокол 2) и нарушение на правото на свобода от дискриминация (чл. 14). (D.H. и др. с/у Чешката република)

„Борбата беше дълга и трудна, но аз ще го направя отново и ще се боря докрай, дори ако това ми отнеме 20 години. Щастлива съм, че други деца могат да получат шанс за образование при равни условия с другите.“ (...) „Налице е малка промяна в отношението на учителите към ромските ученици [след постановяване на решението]. В миналото те не се грижеха за децата. Сега те се отнасят добре с тях и им говорят, въпреки че учителите и директора са едни и същи. Това, което не остава непроменено, е качеството на образованието.“

Дарина Балазова, майка на един от жалбоподателите

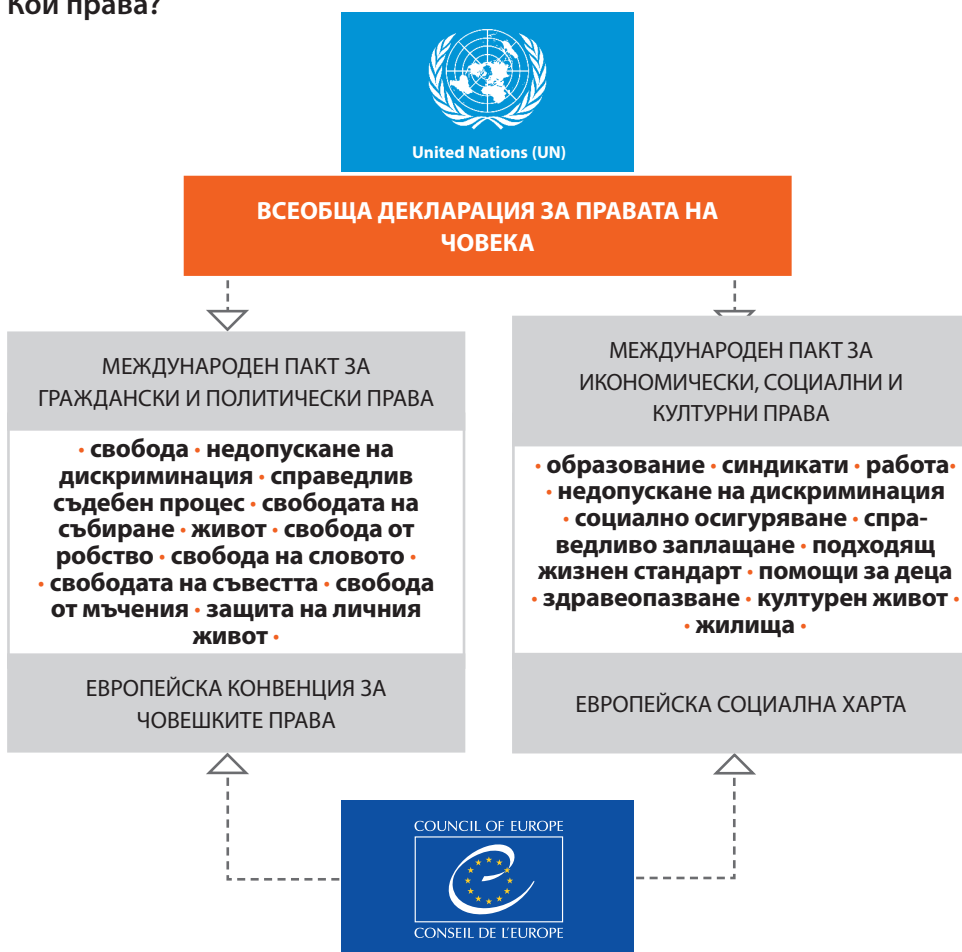
Европейска социална харта (ЕСХ)

ЕСХ е приета през 1961 г. и съдържа почти еднакви права с тези, включени в МПИСКП. Договорът има по-малка сила от ЕКПЧ, тъй като правата, защитени от социалната харта, не могат да бъдат защитени пред Европейския съд. Вместо това, правата са наблюдавани от комитет, който разглежда докладите, представени от правителството (а понякога и други участници, като например НПО). Този комитет е известна като Европейски комитет за социални права.

Както при ЕКПЧ, много оплаквания, свързани с правата на ромите се разглеждат в рамките на Европейската социална харта и са установени много нарушения на отделните правителства.

- В рамките на дейността „Права на жилище“ се разглежда жалба, подадена срещу италианското правителство във връзка с местата на пребиваване на ромски групи.

Кои права?



Други договори, защитаващи специални групи или интереси

ООН е разработила на международно ниво някои договори, които дават допълнителна защита на определени групи. Те включват:

- Международна конвенция за премахване на всички форми на расова дискриминация
- Конвенция за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените
- Конвенция за правата на детето
- Конвенция за правата на хората с увреждания

На европейско ниво от особено значение за ромското население са два договора:

- Рамкова конвенция за защита на националните малцинства
- Европейска харта за регионалните или малцинствените езици

Използване на правата на човека във вашата работа

Не е нужно да сме адвокати, за да използваме правата на човека! Можем да използваме „обещанията“ на правителствата за спазване на човешките права като лостове за осигуряване на по-добра защита за групите, които са обект на нарушения. Понякога това може да се направи чрез правните механизми – евентуално с помощта на неправителствени организации или други организации. Все пак налице са и много други подходи, които могат да бъдат използвани за проверка на държавните служители или за извършване на промяна. Например:

- Предупредете служителите, че сте наясно с правата си
- Информирайте служителите, че тяхното поведение може да представлява нарушение на правата на човека
- Заплашете, че ще потърсите експертен съвет (или правен съвет), ако поведението не се промени
- Докладвайте случаите на нарушение на правата на човека на правозащитните организации (и ги насърчете да използват своето влияние)
- Публикувайте случаите на нарушение на правата на човека и направете връзка с договори или закони, които забраняват такива нарушения
- Публикувайте решенията на Европейския съд или решенията на други органи на договорите, така че хората да са информирани, че е установено нарушение на правителството
- Информирайте другите – приятели, членове на семейството и съседи – за правата на човека.

Вижте стр. 169-170 („Начини за въздействие“) за други начини, по които можем да се оказва натиск върху различните участници в обществения живот.



Моята цел винаги е била да се унищожи расизмът и дискриминацията, на които отделните членове на нашето малцинство често са подложени. Аз се идентифицирам лично с тяхното унижение.

Романи Розе, ромски активист



5 Основни термини

Антициганизъм

Думата „антициганизъм“ се използва за да се опишат нагласи, поведения и структури, които са настроени „анти“ (против) циганите. Важно е да не се забравя, че терминът „цигани“, както и думата „раса“, не описват група, която може да се определи с помощта на набор от физически характеристики. Така че антициганизмът реално описва нагласи, поведения и структури, които са насочени против ромите. Това често включва етикетирането на ромите като „цигани“ – с всички негативни асоциации, които този термин предполага.

Дискриминация

„Дискриминацията“ обикновено се определя като „неблагоприятно третиране или разглеждане“. Терминът има значение, обратно на равенството. Когато определена група не е в състояние да се възползва напълно от своите човешки права, това представлява дискриминация. Дискриминацията може да бъде пряка, непряка или структурна.

Дискриминацията е нарушение на човешките права.

Пряка дискриминация

Тук се включват случаите на несправедливо третиране в резултат на политика или решение, което се отнася пряко до „хора като тях“. Например:

- „Без медицински прегледи за ромите!“
- „Не приемаме имигранти в това училище!“
- „Всички роми трябва да предоставят своите пръстови отпечатъци!“
- „Жените трябва да преминат физически преглед, за да кандидатстват за този пост. Това не се изисква за мъжете.“

Непряка дискриминация

Тук се включват случаите, когато дадена политика или решение има за последица лишаване на някои членове на населението от определени предимства – дори ако това изглежда „разумно“ и не ги назовава директно. Например:

- „Няма да обслужваме хора, които нямат постоянен адрес.“ (Дискриминиране на бездомните, а може би и търсещите убежище / роми / имигранти и т.н.)
- „Няма да се осигуряват повече места за пребиваване на роми и всички незаконни квартали ще бъдат разрушени.“ (Дискриминиране на ромите, без да бъдат назовавани.)
- „Интервюто ще се проведе на 5-тия етаж. Сградата е без асансьор.“ (Дискриминиране на хората с увреждания.)

Структурна / институционална дискриминация

Това са случаите, при които расизъм/дискриминацията има дълбоки корени в дадена организация или общество. Политиките и практиките непряко дискриминират определени групи, тъй като са създадени без да се вземат под внимание специфичните нужди на определени групи. Хората дори могат да не осъзнават че определени групи са дискриминирани: те мислят, че се провеждат справедливи политики. Например:

Ако в парламента няма представители на жените (или на ромите или мюсюлманите...), има голяма вероятност законите да не се отразяват нуждите и интересите на тези групи. За жените / ромите / мюсюлманите ще бъде трудно да бъдат избрани в парламента, за да променят тези закони; хората ще си мислят, че ромите / жените и т.н. „не са толкова добри“ като другите, защото не са били избрани, а това на свой ред ще подсили съществуващите предразсъдъци – и все по-малко хора вероятно ще гласуват за тях.

Ако в полицейските сили има малко служители с ромски произход, а криминалната статистика показва, че много представители на ромското население са замесени в криминални деяния, то много е вероятно населението (и полицията) да считат, че това е отражение на реалната им „престъпна природа“. Полицията е по-склонна да подозира ромите за участие в престъпления, по-голяма е вероятността да бъдат арестувани дори и при наличието на недостатъчни основания, а това също така (съвсем основателно) ще направи ромите по-подозрителни към полицията. Доверието се нарушава и това подсилва вече съществуващите предразсъдъци.

„Цигани“

Думата „цигани“ се използва най-вече по пренебрежителен начин от хора, които не се считат за „цигани“. Истината е, че не съществува група от хора, наричани „цигани“, а тези общности, които обикновено се обозначават така, са склонни да се класифицират по различен начин. Мнозина се самоопределят като роми.

Човешки права

Човешките права представляват всеобщите морални стандарти, които всяко правителство се ангажира да зачита, защитава и прилага. Човешките права принадлежат на всички и никога не могат да бъдат отнети, въпреки че някои от тях могат да бъдат

ограничени, например, когато това е необходимо за защита на други хора или на обществото като цяло.

Човешките права определят минимум, който е нужен на хората, за да живеят достоен живот. Всяко правителство е длъжно да гарантира осигуряването на този минимум за всички граждани.

Предразсъдъци

Предразсъдъците представляват убеждения, мнения или преценки за даден човек, които не се основават на разумни причини или действителен опит.

Ето няколко примера за предразсъдъци: „Жените са по-добри от мъжете“; „Хората с увреждания са глупави“; „Африканците са мързеливи“; „Ромите са престъпници“.

Расизъм

Расизмът е убеждението, че членовете на различни „раси“ притежават характеристики, способности или качества, специфични за конкретната „раса“. Расизмът почти винаги включва идеята, че някои „раси“ са по-добри, а някои са по-нисши.

Антициганизмът е форма на расизъм.

Важно е да не се забравя, че расизмът почива на погрешни убеждения: не е установено съществуването на общи физически разлики между „расите“ и идеята сега се използва само за разграничаване на различни социални или културни идентичности. Например, няма физическа (или психическа) характеристика, която се споделя от всички роми и не се среща при други етнически групи.

Терминът „расова дискриминация“ ще означава всяко различие, изключване, ограничение или предпочитание на основата на раса, цвят, потекло или национален или народностен произход, което има за цел или резултат да унищожи или увреди признанието, ползването или упражняването на равна основа на човешки права или основни свободи в политическата, икономическата, социалната, културната или която и да е друга област на обществения живот.

Конвенция на ООН за премахване на всички форми на расова дискриминация

Роми

Терминът „роми“, използван в тази публикация, се отнася до роми, синти, кале и свързаните с тях групи в Европа, включително и пътуващите общности и източните групи (Dom и Lom). Той трябва да се разбира така, че да включва голямото разнообразие от разглежданите групи, включително хората, които се самоопределят като цигани.

Терминът „ром“ се използва и се отнася за едно лице от ромски произход.

Ромафобия

Ромафобията е страх, неприязън или омраза към ромите. Тя е тясно свързана с антициганизма.

Стереотипи

Стереотипите са общи убеждения за определени групи и те могат да бъдат положителни или отрицателни (или неутрални). Въпреки че стереотипи могат да бъдат полезни, не трябва да забравяме, че те са обобщения и не винаги са верни за всеки отделен случай!

Ето някои примери за стереотипи: „Мъжете са по-силни от жените“; „Футболистите могат да бягат бързо“; „Лебедите са бели“; „Ромите не искат да живеят в къщи“.



6 Дейности

Расизмът и дискриминацията са включени в списъка с въпроси, само ако са в рамките на основния фокус. Всички дейности засягат расизма и дискриминацията по някакъв начин.

Таблица на дейностите

	Наименование	Проблеми	Ниво	Време (мин.)
1	Странични наблюдатели	Ромски геноцид, отговорност, странични наблюдатели, солидарност	3	90
2	Справяне с омразата	Реч на омраза, насилие, свобода на изразяване, емпатия	3	90
3	Борци за правата на ромите	Права на ромите, активизъм, модели за подражание, култура	2	90
4	Дете на чужденци	Човешки права, образование, реч на омраза	4	90
5	Добри новини, лоши новини	Здравеопазване, човешки права, право на здравеопазване, неравенство	1	60
6	Добри отношения	Конфликт, посредничество, отношения в общността, договаряне	3	120
7	Право на жилище	Право на жилище, човешки права, Европейска социална харта	4	120
8	Човешки скулптури	Човешки права, млади хора, бедност, социална уязвимост	1	60
9	Ромско бинго	История на ромите, малцинства, култура, идентичност	2	60
10	Забавен стикер	Идентичност, стереотипи, предразсъдъци	1	90
11	Малка крачка напред	Права на ромите, млади хора, неравенство, социална уязвимост	2	60
12	Кажете как точно стоят нещата	Медии, социални медии, комуникации, стереотипи	3	120

	Наименование	Проблеми	Ниво	Време (мин.)
13	Десет неща	Сходство, разнообразие, идентичност	1	45
14	Ние помним	Ромски геноцид, възпоменание, емпатия, жертви	3	90
	Четири стъпки на действие			
15	Това, което виждаме и това, което бихме искали да видим	Полицейски действия, човешки права, власт, правоприлагане	2	60
16	Начини за въздействие	Предразсъдъци, убеждаване, комуникация, влияние	3	60
17	Основополагащи етапи	Стратегия, промяна, активизъм, влияние	4	180
18	Планиране на действие	Стратегия, планиране, консенсус, организиране	2	Неп-рил.

Таблица на допълнителните базови ресурси

Допълнителни базови ресурси	Свързани дейности	Стр.
След ромския геноцид	„Ние помним“, „Странични наблюдатели“, „Справяне с омразата“	156
Правата на децата	„Малка крачка напред“, „Дете на чужденци“, „Човешки скулптури“	141
Справяне с омразата	„Справяне с омразата“	73
Дискриминацията в образованието	„Дете на чужденци“, „Малка стъпка напред“	90

Допълнителни базови ресурси	Свързани дейности	Стр.
Право на здравеопазване	„Добри новини, лоши новини“	96
Право на дом, жилища и човешките права	„Право на жилище“	118
Полицейски действия: лични свидетелства	„Това, което виждаме и това, което ние бихме искали да видим“ (Четири стъпки на действие)	162
Полицейски действия и човешките права	„Това, което виждаме и това, което ние бихме искали да видим“ (Четири стъпки на действие)	164
Отговори на ромското бинго	„Ромско бинго“	128
Ромски геноцид: основни факти	„Странични наблюдатели“, „Ние помним“	66
Оценка на ромското население в Европа	„Ромско бинго“ (и други)	179
Стереотипи и ромите	„Забавен стикер“, „Борци за правата на ромите“	133
Ромски модели за подражание (карти от дейността „Борци за правата на ромите“)	„Борци за правата на ромите“, „Забавен стикер“, „Ромско бинго“	80
Начини за въздействие	„Четири стъпки на действие“	169



Странични наблюдатели

Резюме

Това е дейност за „картографиране“, която разглежда ролята на населението, което не е от ромски произход, по време на ромския геноцид. Участниците разглеждат приноса на расистките нагласи за тези ужасни събития.

Продължителност: 90 минути

Сложност: Ниво 3

Размер на групата: 12 и повече

Основни концепции

Холокост **Ромски геноцид**
расизъм **страничен наблюдател** **малцинство**

Цели

- Да се повиши информираността за ромския геноцид
- Да се разгледа отговорността на „страничните наблюдатели“ за ужасните събития
- Да се проучват някои от последиците от широко разпространените расистки нагласи

Материали

- Хартия за флипчарт и маркери за всяка малка група

Подготовка

- Ако участниците не са запознати с ромския геноцид и страданията на ромите, тогава се препоръчва или да се отдели повече време за тази дейност, или да се проведе като последваща дейност, например на дейността „Ние помним“ на стр. 152.
- Направете копия на помощните материали на стр. 64. Ще трябва поне 1 копие за всяка малка група.

Инструкции

Незадължително: ако участниците не са запознати с ромския геноцид

1. Помолете участниците да се припомнят какво знаят за ромския геноцид. При необходимост използвайте някои от данните от допълнителния базов материал на стр. 66.

Основна дейност

2. Попитайте дали участниците смятат, че такова събитие може да се случи и днес. Как си представят, че ще реагира неромското население, ако правителството обяви, че всички роми ще бъдат депортирани и след това убити?

3. Прочетете на глас или дайте на участниците копия от помощните материали №1 в края на тази дейност (стр. 64). Помолете ги да назоват само някои от хората, които не са от ромски произход, „споменати“ в този пасаж, и които са знаели какво се случва и не са направили нищо. Можете да обърнете внимание на пътниците във влака, които са хвърляли пакети с храна в лагера.
4. Подберете два или три примера от групата; след това накарайте участниците да работят в малки групи и да разширят списъка, като използват информация от текста или други знания, които могат да имат за това какво се е случило. Те трябва да помислят за хората, които би трябвало да са „знаели“.

СЪВЕТИ:

Насърчете участниците да мислят по-широко, представяйки си, че такова ужасно нещо се случва днес и как те биха могли да научат за това. Техните списъци могат да включват следното:

- Журналисти от вестниците
 - Всички читатели на вестници
 - Психолозите, които са направили проучванията, както и тези, които би трябвало да са ги прочели
 - Очевидци на посещенията на психолозите, включително съседни
 - Машинистите на влака
 - Всички пътници, които не са хвърляли храна на лагеристите
 - Охраната на лагера, както и другия лагерен персонал
 - Тези, които са арестували затворниците и са ги придружавали в лагера
 - Тези, които са били свидетели на арестите или пътуването
 - Тези, които са видели празните къщи на ромите или които са забелязали отсъствието им
 - Семействата и приятелите на посочените по-горе лица
- ... и така нататък.

5. Помолете групите да представят своите резултати под формата на „карта“ на общността: голямо изображение на различните странични наблюдатели с посочване на начина, по който са узнали за случилото се.
6. Отделете на групите около 20-30 минути за задачата; след това съберете групите отново заедно и сравнете резултатите.
7. Подредете „картите“ в стаята и поканете участниците да се разходят и да ги разгледат.

Разбор

Използвайте някои от следните въпроси, за да обсъдите дейността.

Общи въпроси за дейността

Обсъдете накратко картите, съставени от групите, както и всички разлики между тях.

- Колко лесно е било да се определят хората, които „би трябвало да са знаели“?
- По-малко ли са или са повече, отколкото сте очаквали?

Въпроси, свързани с геноцида

- Какво мислите би се случило, ако всички хора, които сте посочили, са отказали да вземат участие в геноцида или са възразили срещу това, което се прави?
- Как мислите, защо повечето хора не се противопоставили?
- Смятате ли, че повече хора биха възразили, ако групата не е била съставена от хора с ромски произход, а са били „хора с нисък ръст“ или „всички, чиято фамилия започва с Б“?
- Как мислите, че щяхте да се държите, ако сте живели по времето на геноцида?

Можете да прочетете на участниците втория помощен материал, за да илюстрирате, че някои членове на населението са протестирали и активно са подкрепяли ромите. Има и много други документирани примери.

Въпроси, свързани с антициганизма днес

- Как ще се държите, ако такава програма бъде обявена днес? Бихте ли направи нещо, за да протестираме?
- Как мислите, че се чувстват ромите днес, знаейки, че техните семейства са били преследвани по този начин?
- Смятате ли, че е направено достатъчно от неромската общност да признае грешките, които са направени?
- Сещате ли се за някакви примери за масова дискриминация срещу ромите днес, които са ви известни или на които сте били преки свидетели?
- Вие възразихте ли или протестирахте ли по някакъв начин? Защо да или защо не?

Предложения за последващи действия

- Предложете на участниците да си представят себе си в бъдещето след 100 години, провеждайки същата дейност и разглеждайки как неромското население е реагирало на расизма срещу ромите днес. Какви примери по тяхно мнение ще бъдат определени като неприемливи от бъдещите поколения? Кого биха идентифицирали като имащ задължението и отговорността да протестира срещу нарушенията?

- Използвайте някои от дейностите в наръчника „Правото да помним“ (<http://enter.coe.int/roma/Media/Files/Right-to-Remember-A-Handbook-for-Education-with-Young-People-on-the-Roma-Genocide>), за да задълбочите познанията си по ромския геноцид.
- Предложете на групата да организира собствено възпоменание на събитие, за да може събитието да получи по-широк обществен отзвук.

Допълнителна информация

- Вижте допълнителния базов материал „Ромски геноцид: основни факти“ (стр. 66) за основна информация за ромския геноцид.
- Вижте допълнителния базов материал „След ромския геноцид“ за информация относно липсата на признание и компенсации за престъпленията, извършени по отношение на ромите.
- Вижте наръчника „Правото да помним“ за повече информация, ресурси и дейности във връзка с ромския геноцид. Той е наличен на <http://enter.coe.int/roma/Media/Files/Right-to-Remember-A-Handbook-for-Education-with-Young-People-on-the-Roma-Genocide>.

Помощни материали

Помощен материал 1

„Независимо какво реално е знаело или не е знаело германското цивилно население по време на Втората световна война за преместването и убийството на милиони германски и негермански евреи в Европа, първоначалното интерниране на ромите не е било тайна за никого. Концентрационните лагери са били построени в покрайнините на столицата и интернирането на синтите и ромите не само е било отразено от редица берлински вестници, но вестниците дори са се шегували за това в колоните си. Психолозите, занимаващи се с расистки изследвания, са посещавали официално Марцан, за да изучават и да заснемат дълги филмови кадри с ромските деца в лагера. Покрай лагера е минавала основна железопътна линия и някои от оцелелите лагеристи си спомнят, че някои пътници от влака, които са почувствали съжаление за положението им и които са знаели или са подозирали, че интернираните роми оцеляват на минимални дажби, от време на време са хвърляли пакети с храна в корпуса на лагера, докато влакът е преминавал покрай него.“

Кейти Тръмпнер, Времето на циганите: Хора без история в разказите на Запада

Помощен материал 2: Примери за съпротивата на хора, които не са от ромски произход

Полицейски служител

„С помощта на приятели и съседни синти и роми успяха да минат в нелегалност, за да избегнат предстоящото депортиране. Понякога те бяха предупреждавани от длъжностните лица, които умишлено забавяха или заобикаляха изпълнението на заповедите за депортиране. Паул Кребер, който работеше в полицията във Вупертал, беше един от тях. Той отказа да изпълнява заповеди за депортиране и помагаше на хората, подложени на гонение, да избягат.“

Източник: www.sintiundroma.de

Служител в лагера

„Последният комендант ... на циганския лагер [в Аушвиц] беше Бонигут Той не беше съгласен с тактиката на СС. Той беше много добър човек. На 15 май 1944 г. той дойде при мен и ми каза, че ситуацията в циганския лагер е много тежка. Бе взето решение да се ликвидира циганския лагер... В лагера пребиваваха около 6 500 цигани. Бонигут ми препоръча да информирам за това абсолютно надеждни цигани. Посъветва ме да ги предупредя „да не отиват като агента на заклане“...“

„На следващия ден комендантът на лагера дойде при мен и ... ми нареди да изготвя списък на циганите, които са служили в армията на Германия и са били отличени. Списъкът включваше и семействата на тези цигани, както и семействата на тези, които все още са на активна служба... Списъкът съдържаше имената на около 3200 мъже, жени и деца. Няколко дни по-късно в циганския лагер дойде комисия, съставена от есесовци от политическия отдел. В състава на комисията беше и д-р Менгеле. Всички цигани от списъка бяха събрани до входната врата. Те можеха да вземат всичките си вещи, като облекло, тенджери и тигани и т.н.“

Тадеуш Йохимовски, поляк, бивш затворник и служител в Цигойнелагер (циганския лагер)

Ромски геноцид: основни факти

Геноцидът на синтите и ромите се извършва на базата на същия мотив на расистка мания, със същата преднамереност, със същото желание за системно и общо изстребване като при геноцида на евреите. Цели семейства, от най-младите до най-възрастните, са избити систематично в рамките на цялата сфера на влияние на националсоциалистите.

Роман Херцог, президент на Федерална република Германия, 16 март 1997 г.

- Стотици хиляди европейски роми са убити съгласно нацистката програма. Точните цифри не са известни, тъй като смъртните случаи често не са били регистрирани или не са били регистрирани като смъртни случаи на хора от ромски произход, а и много от записите, които са съществували, са били загубени или унищожени.
- Повечето експерти са съгласни, че най-малко половин милион души са били убити, което прави около 70%-80% от общия брой на ромското население в региона като цяло. Някои смятат, че цифрите са много по-високи, може би дори повече от 1,5 млн. души.
- Плановите на нацисткия режим за ромското население са същите като за еврейското население: те трябвало да бъдат избити напълно.
- Първоначално посочената официална причина е предполагаемата „престъпност“ на ромите или техния „анти-социален характер“, но в основата на всичко винаги е бил скрит расистки елемент и това става по-ясно когато Холокостът достигна връхната си точка. До 1938 г. вече е установена „генетичната“ основа: хора са арестувани и депортирани или убити, дори ако само един от техните прародители е бил от ромски произход.
- Систематични програми за преместване на ромите в лагери или сегрегирани райони са съществували във всяка страна под нацистка окупация или контрол. Цели ромски семейства са взимани от домовете им и масово транспортирани на места, където ги е очаквала почти сигурна смърт.
- Не само нацистите (или германците) са извършвали престъпления срещу ромите. В страните-съюзници на нацистите, окупираните територии или държави под нацистки контрол, администрирането, депортирането и често самото избиване е извършвано от местните власти под командването на националното правителство. В някои страни е избито почти цялото ромско население.

Причини за смъртта

- Много роми са били убити в газовите камери. Най-скандалният случай е ликвидирането на Zigeunerlager („Циганския лагер“) в Аушвиц-Биркенау. През нощта на 2 август 1944 г., всички роми, живеещи в лагера, са били събрани в газовите камери и брутално убити. Записани са почти 3000 жертви, в това число мъже, жени, деца и възрастни хора.
- Голям брой роми са били избити и в газовите камери на другите нацистки лагери. През януари 1940 г. ромски деца дори са били използвани като „морски свинчета“ за опити с цианиден газ, който по-късно е използван в газовите камери. Това е първото масово убийство в рамките на Холокоста. Убити са 250 ромски деца.
- Десетки хиляди роми са починали в резултат на глад, изтощение или болест в концентрационните лагери, гетата, трудовите лагери или на други места, където са били депортирани. Деца, възрастни хора и хора с увреждания – както и дееспособни млади мъже и жени – са получавали оскъдни дажби от храна и вода или са оставяни на студа навън; те са били държани в помещения със силно занижени хигиенни условия, където лесно са се разболявали и не им е бил позволен достъп до здравни грижи. В допълнение към това, те са били принуждавани да извършват тежък физически труд, при което често ромите са получавали най-трудните задачи в най-лошите условия.



Справяне с омразата

Резюме

В рамките на тази дейност се използва подбор на злонамерени коментари, публикувани под видео, за да се обсъди речта на омразата срещу ромите. Участниците трябва да си представят какво би било да са обект на коментарите и да обсъдят какво биха могли да направят, за да се справят с този проблем.

Тази дейност е адаптация на „Промяна на играта“ в „Bookmarks“, ръководството на Съвета на Европа за борба с речта на омразата онлайн чрез образование за правата на човека.

Продължителност: 90 минути

Сложност: Ниво 3

Размер на групата: Макс. 20

Основни концепции

реч на омраза злоупотреба Интернет
свобода на словото расизъм емпатия

Цели

- Да се оцени разпространението и яростта на речта на омразата срещу ромите
- Да се усети съпричастност с целите на онлайн омразата
- Да се проучат начини за справяне с проблема

Материали

- Хартия за флипчарт и маркери

Подготовка

- Направете копия на помощния материал на стр. 72.

ЗАБЕЛЕЖКА:

- Тази дейност е предназначена за основна публика от участници, които не са роми. Използваните в дейността коментари провокират насилие и не се препоръчва да ги използвате при участници от ромски произход.
- Ако вашата група е съставена само от роми (или е смесена), можете да използвате една от алтернативните дейности, описани на стр. 70, за да проучите опита на участниците с речта на омраза, както и да обсъдите начини за справяне с проблема.
- Ако вашата група е смесена, обърнете специално внимание на динамиката в малките групи, както и рамките на групата като цяло. Участниците от ромски произход трябва да чувстват, че могат да говорят открито за чувствата си с другите в своята група (както правят всички представители на други обекти на речта на омразата).

Инструкции

1. Попитайте участниците, какво разбират под реч на омраза. Може ли омразата да се изрази онлайн?
2. Допълнете отговорите на участниците с информация от стр. 73. Попитайте групата дали някой някога е попадал на реч на омразата онлайн или лично е имал такива преживявания.
3. Обяснете, че в тази дейност ще се разгледат някои особено неприятни онлайн примери на реч на омраза срещу ромите. Те са взети от реални коментари, публикувани под видео в You Tube за насилствена атака срещу ромите в Чешката република. (Вижте стр. 74 за повече информация.)
4. Разделете участниците на малки групи – около 4 или 5 души във всяка група. Дайте на всяка група копие от помощния материал на стр. 72 и ги помолете да си представят как биха се чувствали четейки такива коментари, ако са роми. Напомнете им, че такива коментари се публикуват много често.
5. Дайте на всяка група около 15 - 20 минути, за да обсъдят следните въпроси:
 - » Как бихте се почувствали, ако четете тези коментари онлайн? Помислете за вашата незабавна реакция и различните емоции, които може да изпитате.
 - » Как прочитането на коментари като тези биха могли да повлияят върху поведението ви, независимо дали онлайн или офлайн, към хората, които не са от ромски произход?
6. Съберете отново всички участници и запитайте за основните точки от техните дискусии. Накратко сравнете резултатите от различните групи.
7. Попитайте дали участниците смятат, че такива коментари трябва да бъдат допускани или те трябва да бъдат забранени (може би със закон). Какви са причините те да бъдат позволени? Какви са причините те да бъдат забранени?

СЪВЕТИ:

- Осигурете допълнителна информация за свободата на изразяване, ако е необходимо. (Вижте стр. 73 за информация.)
- Напомнете на участниците, че коментари като разгледаните, са не само много вредни за хората от ромски произход, но те също могат да бъдат подстрекаващи, защото водят до гняв и възмущение в обществото. Ако е необходимо, припомнете какво са посочили участниците за това, как коментарите биха могли да повлияят на поведението им.

8. Помолете участниците да се върнат в групите си и раздайте на всяка група хартия за флипчарт и маркери. Обяснете им, че трябва да обсъдят в групите си идеи за това, как те биха могли да се справят с онлайн проявите на расизъм срещу ромите.

9. Насърчете ги да помислят за различни групи, към които могли да насочат дейността си, например:

- » хората, които публикуват расистки коментари
- » роми, засегнати от коментарите
- » нероми, които биха прочели коментарите
- » собствениците на сайта (в този пример You Tube)
- » правителства или държавни служители

10. Помолете групите да изложат своите флипчартове из стаята и оставете всички да се разходят и да разгледат предложенията на другите групи.

11. Съберете отново групата за разбор.

Разбор

Започнете с дискутиране на някои от идеите, обсъдени в последната част на дейността:

- Колко лесно стигнахте до нещата, които бихте могли да направите?
- Кои от идеите ще са най-ефективни по ваше мнение? Защо?
- Има ли някои неща, които бихте могли да направите веднага, за да се справите с проблема с антиромската реч на омразата, проявена онлайн?
- Ще се опитате ли да предприемете тези действия? Защо да или защо не?

В края на дейността, задайте на участниците следните въпроси:

- Успя ли тази дейност да ви накара да мислите по различен начин за речта на омраза срещу ромите? Защо да или защо не?

Алтернативи

Ако вашата група е съставена само от роми (или е смесена):

Опция 1

- Вместо да използвате помощните материали, можете да отделите повече време на точка 2 и да дадете възможност на участниците да обсъдят в малки групи собствените си преживявания, свързани с речта на омраза. Когато правите разбор на тази групова работа (точка 6), може да се наложи да отделите известно време за преодоляване на силните емоции, които могат да се появяват в хода на тези групови дискусии:
 - » Обсъдете дали са налице механизми за справяне, които могат да се използват от хората, така че тези коментари да не се отразяват на тяхното поведение или на техните нагласи към себе си.
 - » Обсъдете дали има начин групата да се превърне в система за подкрепа на участниците.

Тогава груповите дискусии, посочени в точка 8 и отнасящи се за механизми за справяне с речта на омразата, ще станат конструктивен начин да се покаже на участниците, че има неща, които могат да направят, за да се справят с проблема.

Можете също така да покажете на участниците Facebook страницата „Кажете НЕ на страницата „Кажете „Не“ на ромите цигани“. Това е една инициатива срещу Facebook страницата, озаглавена „Кажете „Не“ на ромите цигани“. Страницата е свалена в резултат на оплакванията срещу расизма в Facebook.

Опция 2

Можете да използвате дейността „Промяна на играта“ в „Bookmarks“, за да проучите дискриминационните нагласи по отношение на жените. В тази дейност се разглежда онлайн омразата срещу жените геймъри, но можете да я използвате, за да проучите речта на омраза към други групи, като лесбийки, гей мъже, бисексуални и трансджендър (ЛГБТ), хора с увреждания или дори други неромски общности.

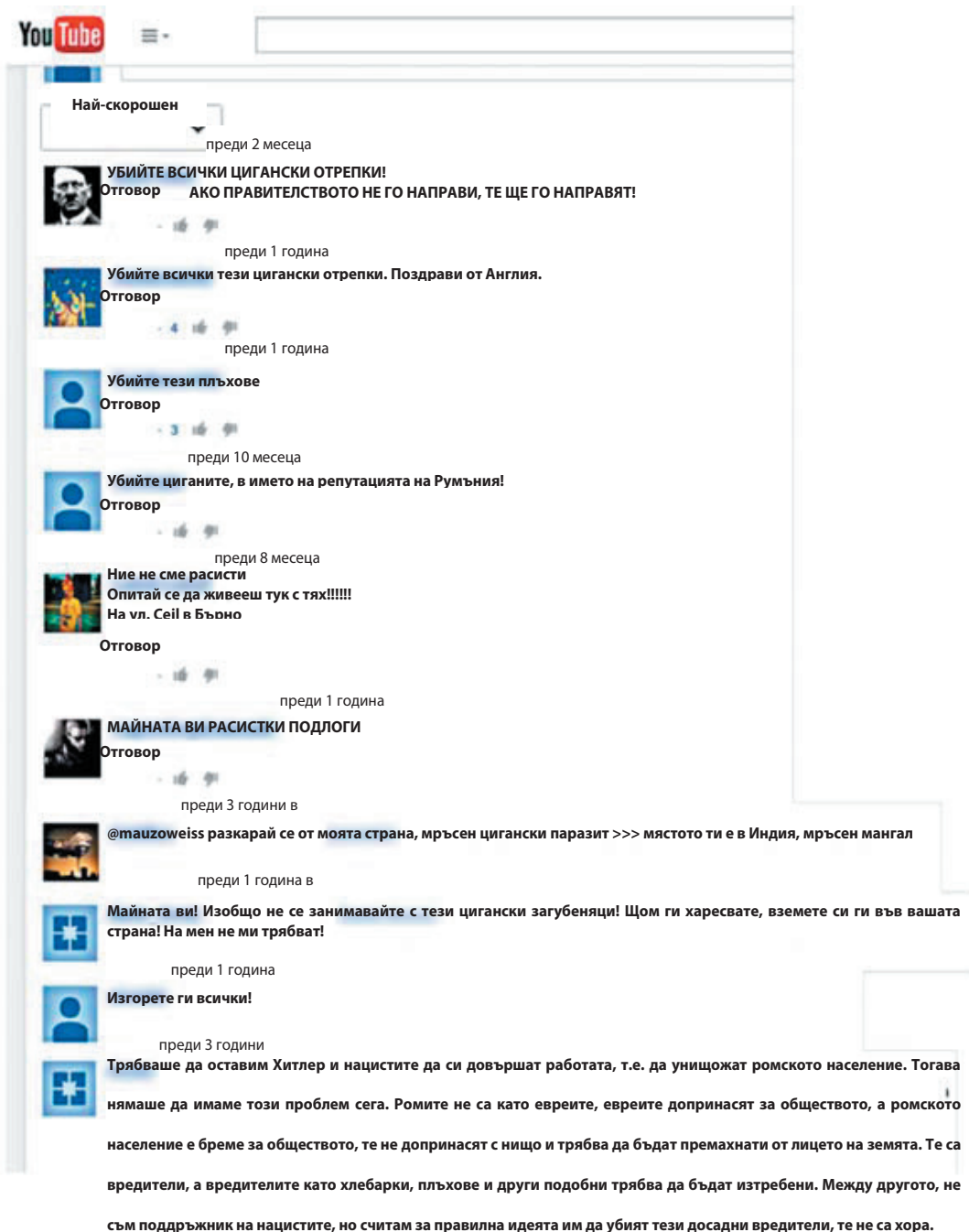
Предложения за последващи действия

- Участниците могат да развият някои от идеите, разгледани в последната част от дейността и да разработят стратегия за справяне с омразата, проявена от хората, които не са от ромски произход, която да бъде приложена на практика.
- Представете кампанията „Движение „Не“ на речта на омразата“ (www.no-hate-speech-movement.org) и насърчете участниците да се включат.
- Използвайте някои от дейностите в „Bookmarks“ за допълнително проучване на някои от въпросите, свързани с речта на омразата.

Допълнителна информация

- Вижте стр. 73-74 за допълнителна информация за коментарите в помощния материал и за информацията относно свободата на изразяване и речта на омразата.
- Направете справка с „Bookmarks“ за допълнителни подробности и по двете теми, поспециално глава 5.1 за „Реч на омразата, проявена онлайн“ и глава 5.3 за „Свобода на изразяване“.
- Вижте допълнителната базова информация „Ромски геноцид: основни факти“ (стр. 66), за да разясните контекста на някои коментари относно Хитлер и нацистите.

Помощни материали



The image shows a screenshot of a YouTube comment section. At the top, the YouTube logo and a search bar are visible. The comments are sorted by 'Най-скорошен' (Newest). The comments are as follows:

- Comment 1: **УБИЙТЕ ВСИЧКИ ЦИГАНСКИ ОТРЕПКИ!**
Отговор **АКО ПРАВИТЕЛСТВОТО НЕ ГО НАПРАВИ, ТЕ ЩЕ ГО НАПРАВЯТ!**
Time: преди 2 месеца
- Comment 2: **Убийте всички тези цигански отрепки. Поздрави от Англия.**
Отговор
Time: преди 1 година
- Comment 3: **Убийте тези плъхове**
Отговор
Time: преди 10 месеца
- Comment 4: **Убийте циганите, в името на репутацията на Румъния!**
Отговор
Time: преди 8 месеца
- Comment 5: **Ние не сме расисти**
Опитай се да живееш тук с тях!!!!!!
На ул. Сеї в Бърно
Отговор
Time: преди 1 година
- Comment 6: **МАЙНАТА ВИ РАСИСТКИ ПОДЛОГИ**
Отговор
Time: преди 3 години в
- Comment 7: **@tauzoweiss разкарай се от моята страна, мръсен цигански паразит >>> мястото ти е в Индия, мръсен мангал**
Time: преди 1 година в
- Comment 8: **Майната ви! Изобщо не се занимавайте с тези цигански загубенци! Щом ги харесвате, вземете си ги във вашата страна! На мен не ми трябва!**
Time: преди 1 година
- Comment 9: **Изгорете ги всички!**
Time: преди 3 години
- Comment 10: **Трябваше да оставим Хитлер и нацистите да си довършат работата, т.е. да унищожат ромското население. Тогава нямаше да имаме този проблем сега. Ромите не са като евреите, евреите допринасят за обществото, а ромското население е бреме за обществото, те не допринасят с нищо и трябва да бъдат премахнати от лицето на земята. Те са вредители, а вредителите като хлебарки, плъхове и други подобни трябва да бъдат изтребени. Между другото, не съм поддръжник на нацистите, но считам за правилна идеята им да убият тези досадни вредители, те не са хора.**

Справяне с омразата

Определяне на речта на омразата

Понятието „реч на омраза“ се разбира като обхващащо всички форми на изразяване, които разпространяват, подбуждат, насърчават или оправдават расова омраза, ксенофобия, антисемитизъм или други форми на омраза, основани на нетолерантност, включително: нетолерантност, изразена чрез агресивен национализъм и етноцентризъм, дискриминация и враждебност срещу малцинства, преселници и хора с имигрантски произход.

Съвет на Европа, Комитет на министрите, Препоръка № (97) 20

Понятието „реч на омраза“ се използва като обхващащо широк спектър от съдържание:

1. То може да се използва, за да опише много обидно и дори заплашително поведение, както и коментари, които са „само“ обидни. Не съществува универсална договорка къде трябва да се постави чертата, но дефиницията на Съвета на Европа (по-горе) може да се тълкува разширително.
2. Понятието обхваща повече от смисъла на думата „реч“ в общия смисъл и може да се използва във връзка с други форми на комуникация, като например видеоклипове, изображения, музика и така нататък.

Речта на омраза рядко може да се определи само като черно-бяло, да-или-не. Има различни мнения както за това, как трябва да бъде класифицирана, така и за това, какво трябва да се реагира на нея.

Някои хора не са склонни да „действат“ срещу речта на омразата, защото според тях предприемането на каквито и да е действия е неприемливо ограничение на свободата на изразяване. Поради тази причина, те използват термина „реч на омраза“ само за най-тежките случаи, например, когато са направени непосредствени заплахи за живота или сигурността на някого.

Въпреки това е важно да се помни, че реакцията срещу речта на омраза не е задължително да означава предприемане на правни действия за „прекратяване“ на речта. Има много начини за противодействие на речта на омраза, например, чрез оборване на расистките нагласи, които го провокират, или чрез отговор на оскърбителните коментари с алтернативни факти или аргументи. Вижте „Bookmarks“, ръководството на Съвета на Европа за борба с речта на омраза, проявена онлайн, чрез образование по човешките права и Интернет страницата на „Движение „Не“ на речта на омразата“ за допълнителна информация и повече идеи (www.nohatespeechmovement.org).

Свобода на изразяване

Правото на свобода на изразяване на мисли и мнения е основно човешко право и е включена в много международни договори. Това право е важно, защото нашите мисли,

мнения и способност да общуваме стоят в основата на човешката същност. То също така е важно, тъй като комуникацията и дискусиите са от съществено значение за изграждането на ефективно демократично общество. Разбирателството и съжителството с другите хора зависи от откритата и свободна комуникация, дори и ако понякога се налага да изслушваме мнения, с които не сме съгласни.

Свободата на изразяване, обаче, не е „абсолютно“ право, което може да се прилага винаги и без ограничение. Свободата на изразяване е право, което трябва да бъде в равновесие с правата на другите или съобразено с доброто на обществото като цяло. Когато нещо, казано от някого (или написано), е изключително в ущърб на определени лица или може да е във вреда за обществото, то трябва да бъде ограничено.

Думите могат да нанасят, понякога точно толкова, колкото и физическо насилие.

Информация за помощните материали

Коментарите в помощния материал са публикувани под YouTube ¹ видео за расистко нападение срещу ромската общност в Чешката република.

През 2008 г. е проведено шествие, организирано от крайнодясната работническа партия, което приключва с насилие. Около 500 десни екстремисти, много от които са носили маски, се опитали да нахлуят в район, обитаван от ромската общност, за да ги атакуват. Полицията се намесва, което води до кървава битка, в която протестиращите хвърлят петролни бомби и камъни.

Видеото показва малка част от полицейската операция срещу бунтовниците. Помощният материал (стр. 72) представя малка селекция от коментарите (308 на брой), които са публикувани под видеото след пускането му в YouTube. По-голямата част от тези коментари са в същия дух като тези, включени в помощния материал.

Струва си да припомним следните точки:

- Това не е „екстремистки“ уебсайт, това е един от най-популярните уебсайтове в Интернет.
- Тези коментари не са нещо необичайно в Интернет. Речта на омраза, проявена онлайн (и офлайн) срещу ромите, е много обидна и много разпространена.
- Повечето от коментарите са насилствени и расистки. Мнозина припомнят Холокоста срещу ромите. Защитата с позоваване на „свободата на изразяване“ за разрешаване на коментарите е слаба: малко са страните в Европа, в които е дадена „свободата“ да се правят насилствени расистки коментари. Представете си, ако тези коментари бяха направени офлайн срещу друга целева група.

¹ Видеото е на разположение на www.youtube.com/watch?v=zKrnJlltco. Качеството, обаче, е лошо, така че не е препоръчително да бъде показано на участниците.



Борци за правата на ромите

Резюме

В тази дейност се разглеждат няколко известни представители на ромите и от участниците се иска да помислят, какво е важно за тях при избора на модел за подражание. Тя може да се използва за подсилване на положителния образ на ромите и за разрушаване на стереотипите.

Продължителност: 90 минути

Сложност: Ниво 2

Размер на групата: 12 и повече

Основни концепции

известни ромски герои
 стереотип Активизъм за правата на ромите
 изкуство музика драма литература политика

Цели

- Да се разгледа приноса на хора от ромски произход за обществото и за правата на ромите
- Да се проучи какво е важно в един „модел за подражание“
- Да се разрушат стереотипите и предразсъдъците за ромите

Материали

- Шрайбпроектор или флипчарт
- Незадължително: достъп до Интернет

Подготовка

- Разпечатайте копия на листа със задачи и картите от стр. 79-82: за всяка малка група (4-5 души) ще ви трябва един лист със задачи и един набор карти.
- Изрежете картите.
- Направете по една „празна карта“ за всеки участник в цялата група. (Това може да бъде просто един допълнителен празен лист хартия А4.)

Инструкции

1. Помолете участниците да помислят за няколко минути за твърдения относно ромите, на които те вярват или са чули от другите. Всеки участник може да си направи кратък списък на лист хартия, но трябва да внимава другите да не видят написаното! Насърчавайте както положителните, така и отрицателните характеристики.
2. След няколко минути попитайте дали някой иска да сподели това, което е записал. Прегледайте някои от предложенията без да казвате дали са „правилни“ или „погрешни“. След това обяснете, че обобщенията за групи от хора се наричат стереотипи. Пример за стереотип е „Всички роми обичат музиката“; такъв е и „Всички роми са престъпници“.

СТЕРЕОТИПИ:

Стереотипите могат да бъдат полезни като насоки, но често те са базирани на липса на информация или на предубеждения, които вече сме изградили в ума си. Стереотипите много рядко са верни за всички хора в дадена група. Ако позволим на стереотипите да влияят на решенията за всички хора в дадена група или да повлияят на нашето собствено поведение или нагласи, това няма да е справедливо за отделните индивиди. Представете си ситуация, в която някой казва, че „всички млади хора са мързеливи, така че вие също сте мързеливи!“

3. Кажете на участниците, че в рамките на тази дейност те ще разгледат историите на няколко души, които са направили много за света и се ползват с голямо уважение. Кажете им, че това е една малка извадка от една много голяма група!
4. Раздайте копия на листа със задачи и проверете дали инструкциите са ясни. Обяснете, че групите ще трябва да прекарат около 30 минути за част 1 и 20 минути за част 2. Кажете им, че след 30 минути ще получат „празни карти“.
5. Разделете участниците на групи от около 4-6 души. Дайте на всяка група копие на листа със задачи и набор от картите и достатъчно цветни химикалки и „празни карти“ за всеки участник. Напомнете им, че първата задача е да се запознаят с картите и да обсъдят личностите.
6. След около 30 минути, проверете напредъка на групите и раздайте празните листи хартия, които те трябва да използват, за да създадат свои собствени модели за подражание.

СЪВЕТИ:

- Ако вашата група е съставена предимно от нероми и участниците не могат да измислят свои собствени примери, можете да им предложите да разгледат някои от Интернет страниците, посочени в „Допълнителна информация“ (стр. 78). Това може да изисква повече време, а може също така да се проведе като проследяваща дейност.
- Напомнете на участниците, ако е необходимо, че не е необходимо някой да бъде известен, за да бъде модел за подражание! Окончателният избор за това, кой да бъде вписан в картата, трябва да е личен.

7. Когато групите приключат с работата си, помолете ги да покажат или да представят направените от тях карти. След това поканете всички да се съберат за разбора.

Разбор

Използвайте някои от следните въпроси, за да обсъдите дейността – в зависимост от вашата група и от избрания фокус. Не се опитвайте да обсъждате всички въпроси в рамките на една сесия!

Въпроси за „известни роми“:

- Какво е мнението ви за подбора на хората на картите? Бяхте ли впечатлен от личността им?
- Чували ли сте за всички тези хора? Чували и сте за някой от тях ?!
- Смятате ли, че повечето хора в страната ви са чували за някой от тези личности или могат да назоват други известни ромски личности? Защо да или защо не?
- Лесно ли ви бе да добавите нови хора в картите?
- Как мислите, защо впечатляващи и известни личности от ромски произход не са известни на широката общественост?

Въпроси за моделите на подражание на участниците

- Кои личности ви впечатлиха най-много? Защо?
- Какво е най-важно за вас, когато създавахте своя собствен модел за подражание? Защо?
- Беше ли важно човекът да е „известен“? Защо да или защо не?
- Защо някои впечатляващи хора стават известни, а много други впечатляващи хора не станат известни? Какво това, че даден човек е „известен“, ни казва в действителност за него?

Въпроси относно нагласите и стереотипите за ромите

Помолете участниците да се върнат към списъците, които съставиха в началото на дейността. Напомнете им, че се очаква тези обобщения да са верни за „всички роми“.

- Дали всички неща, които сте смятали в началото, са приложими за моделите на подражание, за които говорите днес?
- Бихте ли променили нищо в своя списък с „неща, които смятам за верни за ромите“?

- Накара ли ви тази дейност да преосмислите вашите нагласи към ромите или към себе си?
- Бихте ли промени нищо в поведението си в резултат на тази дейност?

Алтернативи

- Тази активност може да се проведе като „пъзел“ както в дейността „Герои и героини“ в Компас (налична в www.coe.int/compass). Трябва да разрежете всяка карта на отделни секции:
 - » Име и снимка
 - » Цитат
 - » Описание

Участниците трябва да разбъркат всички парчета от различните карти и след това да съберат отново информацията за личностите.

Допълнителна информация

- Съществуват много сайтове, изброяващи известни ромски личности. За начало опитайте с:

www.imninalu.net/famousGypsies.htm

http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Roma_people

<http://romani.uni-graz.at/rombase>

Предложения за последващи действия

- Ако участниците не са направили част от дейността, насърчете ги да проучат други известни роми, особено от собствената им страна. Можете да организирате изложба, за да повишите осведомеността за приноса на различни роми по целия свят.

Помощни материали

Лист със задачи

Част 1:

1. Разпределете картите между членовете на вашата група. Няма значение, ако някой получи повече от една карта, но всеки трябва да има поне една.
2. Всички в групата трябва да погледнат своята карта и след това да я представят на групата.
3. Обсъдете личностите и вижте дали имате „любими“ сред тях. На кои от личностите бихте искали да подражавате най-много?

Част 2:

4. Използвайте празните карти, за да добавите свои собствени ромски модели за подражание към комплекта. Това може да са известни роми или те могат просто да бъдат приятели или членове на семейството ви, които уважавате. Изгответе списък с възможни кандидати във вашата група.
5. Всеки в групата трябва да избере един човек от списъка, изготвен в стъпка 4. Това може да е личен избор!
6. Нарисувайте картина на лицето и дайте кратко описание, за да обясните защо сте го включило в картата. Можете също така да добавите цитат в стила на лицето!

Вижте картите на следващата страница...

Романи Розе



Моята цел винаги е била да се унищожи расизмът и дискриминацията, на които отделните членове на нашето малцинство често са подложени. Аз се идентифицирам лично с тяхното унижение.

Романи Розе е една от водещите международни фигури в областта на правата на ромите. Той е роден в Германия и започва кампания за публично признаване на ромския геноцид още когато е юноша. В неговото семейство са убити 13 души, включително чичо му и дядо му, но германското правителство (и други правителства) не признават, че по време на Холокоста ромите са били избрани на базата на съображения за „раса“.

На 30-годишна възраст, Романи участва в едноседмична гладна стачка в паметника на лагера Дахау. Публичното внимание, което получава гладната стачка, принуждава германския канцлер най-сетне да признае, че по отношение на ромите е извършен геноцид. Сега Романи Розе е председател на Централния съвет на германските синти и роми и член на изпълнителния комитет на Международното движение срещу дискриминацията и расизма.

Челя Стойка



Ако светът не се промени сега ... ако не се изгради мир – истински мир – така че моите правнуци да имат шанс да живеят в този свят, тогава не бих могла да обясня защо оцелях след Аушвиц, Берген-Белзен и Равенсбрюк.

Челя Стойка е родена в Австрия и става известен художник, писател и музикант. Тя оцелява в три лагера на смъртта по време на ромския геноцид и е само на 12 години, когато е освободена от Берген-Белзен. Но около 200 членове на семейството ѝ не са имали такъв късмет: всички са били убити по време на геноцида.

Челя започва с продажба на килими, за да си изкарва прехраната. Започва да рисува много по-късно в живота си. Рисува изображения на Холокоста, така че другите да научат за ужасните преживявания, през които са преминали тя и другите оцелели. Тя също така рисува изображения на щастливия живот преди войната, когато са пътували и са живели според древните обичаи.

Винаги се опитвам да изобразя моите чувства и спомени. Искам да покажа на хората своя собствен свят. Важно е да се разбере, че всички ние сме човешки същества и изкуството ни позволява да живеем и да съществуваме. Изкуството може да ни покаже и да ни свърже.

Рита Исак



Когато бях студентка ... изведнъж бях уволнена без причина ... Ядосах се и се присъединих към Европейския център за правата на ромите. Станах активист за правата на ромите. Бях изправена пред тази ужасна истина и тя ме направи борец.

Рита Исак израства в Унгария. Нейните ранни преживявания оформят решимостта ѝ да се гордее със своята ромска идентичност и да се бори за правата на ромите. В училище на Рита е залепен етикетът „циганка“, а по-рано тя разбира, че баща ѝ е бил предупреден от колегите си да не взема за съпруга ромка. По-късно Рита е освободена от работа поради ромския ѝ произход.

Тя продължава образованието си и получава диплома по право и магистърска степен, научава няколко чужди езика и започва да работи за различни организации, борещи се за правата на ромите.

Сега Рита работи в Службата на Върховния комисар на ООН по правата на човека като независим експерт на ООН по въпросите на малцинствата. Тя извършва наблюдения на проблемите, свързани с човешките права, засягащи малцинствата в целия свят, като ги привлича към тях общественото внимание и вниманието на Съвета по правата на човека.

Николае Георге



Мислех се за румънец. Преоткрих своята идентичност ... Искам да умра като човешко същество.

Като дете, растящо в Румъния, Николае Георге е насърчаван да забрави ромските си корени. Но след като се дипломира по философия и социология, където е най-добрият във випуска си, той усеща необходимост да работи по проблемите на ромите. Превръща се в широко уважаван лидер и защитник на правата на ромите.

По време на комунистическата епоха, Георге е разследван от службите за сигурност, особено след като написва статия за радио „Свобода“ по проблемите на ромското население в Румъния. По-късно той организира кампания срещу румънското правителство, насочена към приемането на термина „роми“, а не „tsigan“ (цигани). Кампанията е успешна и скоро той се превръща в експерт на правителството по малцинствата, както и съветник на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ) по правата на ромите и синтите.

Георге основава една от водещите организации за правата на ромите в Румъния, а по-късно и в Европа. Една от целите му е да насърчава ромите да се организират в граждански организации и да работят за насърчаване и защита на собствените си права.

Валдемар Калинин



*Силни ветрове тракат по прозорците ми,
дъждът се стича в кофата.
Но какво ли е времето в родните ми равнини?
Кажи ми, ветре, ако можеш.
Бял сняг пада в Беларус, той отговаря,
ромите, говорещи на ромски език,
организират фестивали на конете си.
- След това горите ни се припичат на слънце.*

Валдемар Калинин е роден в Беларус в бившия Съветски съюз и в продължение на много години е работил като учител. Днес той е добре известен поет и писател, автор на повече от 36 книги, стихове и статии за ромите. През 2001 г. завършва превод на Библията на ромски език.

Понастоящем Калинин живее в Англия. Той е член на Световната ромската организация Романипен и е председател на Съвета по въпросите на циганите в Обединеното кралство. Носител е на международни награди, включително награди за мир и културно развитие.

*„Няма издигнат паметник,
освен в съзнанието на старите хора,
свидетели са горите и земята,
на това, което възрастният мъж
заявява:
Тук са погребани роми, не нарушавайте
тази земя!“
(от поемата „Ще вали“)*

Ива Битова



*Никога не съм се съгласявала с хората, които
са ми казвали, че трябва да направя нещо по
определен начин. Това е което правя и това е
моят живот. Аз се интересувам от простите
неща. Вярвам, че ако хората са недоволни от
нещо, те трябва да го кажат или няма да могат
да променят нищо. Знам, че животът не е лесен и
има много лица. Трябва да уважаваме и разбираме
различията между нас.*

Ива Битова е международно призната цигуларка, певица и композитор. Родена е в бившата Република Чехословакия и започва живота си като актриса. Появява се в няколко игрални филма.

Свири на цигулка и пее в уникален стил: понякога в изпълненията си тя издава гърлени звуци или извива тялото си. Тя има изпълнения с най-добрите групи и оркестри по света и привлича огромни тълпи.

Музиката ѝ е непредвидима и често не може да бъде характеризирана в рамките на конкретен „жанр“. Тя смесва народна музика, класическа музика и рок музика като създава напълно индивидуален стил.

„Соловото изпълнение на Ива Битова не прилича на никое друго музикално преживяване. Това е призив на духа... И е напълно непредвидимо в своя обхват и представяне.“ (преглед в ИнърВюс)

Изображение на Романи Розе от:

www.balkanforum.info/f26/roma-europa-224794/index43.html

Изображение на Челя Стойка от:

www.independent.co.uk/news/obituaries/ceija-stojka-holocaust-survivor-who-championed-roma-rights-8476111.html

Изображение на Рита Исак от:

www.oslobodjenje.ba/vijesti/bih/romi-najugrozeniji-narod-u-bih

Изображение на Валдемар Калинин от:

<http://gypsy-life.net/foto-03.htm>

Изображение на Николае Георге от:

<http://fra.europa.eu/en/news/2013/roma-activist-and-intellectual-nicolae-Geopre-memoriam>

Изображение на Ива Битова от:

www.innerviews.org/inner/bittova.html



Дете на чужденци

Резюме

Участниците съпоставят правата от Европейската конвенция за правата на човека със серия от нарушения, с които младите роми се срещат често.

Продължителност: 90 минути

Ще е необходимо повече време, ако групата не е запозната с правата на човека

Основни концепции

човешки права
дискриминация

расизъм
училище

Сложност: Ниво 4

Размер на групата: 12 и повече

Цели

- Да се разгледа как антициганизмът често води до редица нарушения на други човешки права
- Да се повиши осведомеността за правата на ромите и нарушаването на човешките права, с което често се срещат младите роми
- Да се направи връзка между правата, предвидени в Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ), и реални примери на нарушения

Материали

- Копия на помощния материал „Дете на чужденци“ на стр. 88 (по едно копие за всяка малка група)
- Няколко копия на ЕКПЧ (вижте съкратения вариант на стр. 183-185). Ще ви трябват поне 2 копия за всяка малка група.
- Хартия за флипчарт и маркери
- Ножици и лепило (не е задължително)

Подготовка

- Подгответе хартия за флипчарт за всяка малка група. Залепете информацията за „Дете на чужденци“ в средата на хартията за флипчарт.

Инструкции

1. Прочетете историята на участниците и да ги попитайте да отгатнат за кое малцинство става въпрос. Попитайте за кратко описание на реакциите им към текста:
 - » Смятате ли, че тази история е реалистична?
 - » „Приемливо“ ли е поведението, на което е станало свидетел детето?

2. Кажете на участниците, че всички примери са типични за преживяванията на хората от ромски произход във всички страни в Европа (и света). Обяснете, че почти всички те се отнасят за незаконни действия съгласно законите за правата на човека и са незаконни във всяка страна в Европа.
3. Раздайте копия на (съкратената версия на) ЕКПЧ на всички участници и прочетете информацията заедно. Разгледайте всички въпроси, отнасящи се до съдържанието на правата.

СЪВЕТИ:

- Ако участниците не са запознати с правата на човека, дайте им допълнителна базова информация, като използвате материалите на стр. 43-51. Можете да проведете въвеждаща дейност за запознаване с човешките права, например дейностите „Да го разиграем“ или „Бинго права!“ от Компас или „Правата на зайците“ от Компасито.
- Ако работите с група от роми или в групата ви има участници от ромски произход, можете да им дадете възможност да се изкажат дали са имали подобни преживявания.

4. Помолете участниците да създадат малки работни групи – около 5 души във всяка група. Дайте на всяка група по един лист хартия за флипчарт с текста на „Дете на чужденци“.
5. Помолете ги да отбележат върху хартията за флипчарт, близо до текста, всички връзки между частите от историята на детето и конкретни човешки права. Започнете с пример, ако е необходимо.
6. След 20-30 минути закачете готовите листи на стената и дайте възможност на участниците да разгледат какво са направили другите. Помолете ги да отбележат всички прилики или разлики.
7. Обсъдете резултатите и използвайте листа с ресурси „Засегнати права“ на стр. 89, за да допълните подготвените лист. Имайте предвид, че много от нарушенията в историята засягат повече от едно право и почти всички засягат правото на свобода от дискриминация.
8. Продължете с разбора.

Разбор

Въпросите, които трябва да бъдат разгледани в разбора, могат да зависят и от това дали вашата група е (предимно) съставена от роми или хора, които не са роми. Изберете тези, които са най-подходящи за вашата група.

Въпроси, които са по-подходящи за участници, които не са от ромски произход:

- Бяхте ли изненадани от броя на различните нарушения, с които се срещат членовете на ромската общност? Смятате ли, че някои/всички примери са се случили в тази страна?

- Представете си, че чуете или попаднете на неприятен коментар за „всички роми“: какво бихте направили? Смятате ли, че ще има полза, ако хората започнат да се противопоставят на такива коментари?
- Справедливо ли е дадени хора да се третират по този начин само поради „групата“, към която се счита, че принадлежат?
- Каква информация реално имате за „всички роми“?
- Създателите на Всеобщата декларация за правата на човека са смятали, че има някои неща, които не трябва да се случват на никого, независимо от проявите му. Съгласни ли сте?
- Как смятате, че бихте се почувствали, ако сте непрекъснато малтретирани от другите в общността? Как щяхте да се държите?

Въпроси, които са по-подходящи за групи, съставени от участници от ромски произход:

Използвайте описанието и дейността „картографиране“, за да уверите участниците, че въпреки че този тип поведение все още се среща много често, налице е най-малкото „официално“ потвърждение от страна на правителствата по целия свят, че това е неприемливо. Много организации и лица са постигнали успехи в работата за борба с расизма и дискриминацията срещу ромите.

Използвайте някои от следните въпроси, за да проучите проблемите:

- Случвало ли ви се е нещо подобно, описано в историята? Познавате ли други, които са преживели същото?
- Знаете ли, че голяма част от това поведение представлява нарушение на правата на човека и е незаконно?
- Това ще промени ли мнението ви за това поведение? От помощ ли е това, че налице е поне официално признание, че това поведение е неприемливо?
- Знаете ли други примери, които не са споменати в текста, описващи случаи когато не сте били третирани справедливо? Смятате ли, че някой от тях представляват нарушения на човешките права?
- Познавате ли организации или лица, които се борят с поведение като това? Можете ли да изброите някакви успехи?
- Как можете да се възползвате от информацията за правата на човека в подкрепа на членовете на вашата общност?

СЪВЕТИ:

Ако участниците посочат за разглеждане примери от собствения си опит, трябва да можете да ги проследите. Не бива да оставяте усещането, че дори и хората да са били обект на нарушение, те не могат да направят нищо. Вижте раздел „Допълнителна информация“ за идеи. Най-малкото, което можете да направите, е да ги уверите, че са подкрепени и че проблемите им са забелязани. Поговорете с групата за това, как такива проблеми могат да бъдат решени.

Алтернативи

- В рамките на тази дейност може да се използва Всеобщата декларация за правата на човека, а не Европейската конвенция.

Предложения за последващи действия

- Осведомете участниците за някои от организациите, работещи по правата на ромите или човешките права като цяло, или ги помолете сами да направят проучвания по темата.
- Разгледайте някои от дейностите в раздел „Четири стъпки на действие“, за да проучите начините, по които групата може да се справи с някои от нарушенията на човешките права, с които ромските общности често се сблъскват.
- Насърчете участниците да се присъединят към „Движение „Не“ на речта на омразата“ и да предприемат действия срещу онлайн проявите на реч на омраза. Допълнителна информация може да се намери на www.nohatespeechmovement.org

Допълнителна информация

- Вижте информацията за човешките права (стр. 43-51) и Европейската конвенция (стр. 183-185).
- Може да е полезна информацията „Правата на децата“ (стр. 141) и „Дискриминацията в образованието“.
- Съществуват много ресурси и примери за успешни случаи за защита на правата на ромите в Интернет страницата на Европейския център за правата на ромите: www.errc.org. Други организации за правата на човека, като например Амнести Интернешънъл, също издават доклади и оспорват случаите на нарушения на правата на ромите.

Помощни материали

Дете на чужденци

Казаха ми, че съм чужденец, въпреки че съм роден тук, както и моите родители. В училище ме поставиха в специален клас за деца на „чужденци“, както и моите братя и сестри. Не ни позволиха да се запишем в „нормалните“ класове. Другите деца ни тормозят, защото сме „различни“. Учителите не правят нищо по въпроса. Някои учители дори се заяждат с нас. Те никога не биват наказани за това.

Хората не ни искат наоколо. Те дори не ни познават, те просто ни крещят или ни бият поради това, което сме – или което си мислят, че сме. Но ние сме деца, точно като тях. И как би трябвало да се държим, когато някой крещи по нас или ни бие? Трябва ли да го харесваме?

Когато се оплачем в полицията, там често дори не ни изслушват. Казват ни, че вината за инцидента трябва да е била наша, защото сме източници на беди. Как биха могли да знаят? Мислех, че това се решава от съдилищата. Полицията постоянно ни спира по улиците без причина. Казват ни, че ни подозират, че сме откраднали нещо и трябва да ни претърсят. Понякога са ме спирали шест пъти на ден, но аз никога не съм крал нищо.

Чувал съм за хора като мен, които са били в затвора и са били бити от служителите на затвора. Защо някой, който бие друг човек, не се наказва? Нали служителите на затвора трябва да се подчиняват на закона.

Членовете на правителството често ни обиждат. Все едно че всички хора от моята общност са едни и същи, всички са престъпници. Е, не сме. Във всяка общност има хора, които извършват престъпления. Правителството не обижда „всички хора“ от другите общности, само защото някои от тях са извършили престъпления. Защо никога не разказват добрите истории? Или нормалните истории? И ние си имаме истории за нормални хора, точно както и те.

По телевизията и в интернет, хората просто говорят каквото си искат за нас. Писна ми да гледам групи във Facebook, където ни наричат мръсни или глупави, или много по-лоши неща. Казват ни, че трябва да се махнем от страната, да си отидем къщи, да си намерим работа като всички останали. Баща ми ще се радва да си намери работа. Никой не иска да го наеме, защото той е „циганин“.

Как да живеем тогава? Как трябва да се чувстваме, когато всички говорят лоши неща за нас, дори и когато не ни познават? Трудно е: понякога не искам да изляза на улицата, защото се страхувам, че могат да ми крещят или да ме пребият.

Лист с „решения“: засегнати права

Всички примери обикновено засягат правото на свобода от дискриминация (чл. 14 или протокол № 12). Други права, които могат да са засегнати:

Специални класове или училища за ромски деца	Протокол 1, член 2
Учителите тормозят децата	Може би член 8 (право на личен живот). Ако нарушението е много тежко, може да е засегнат член 3. Ако това се отразява на тяхното образование, може да е засегнат и протокол 1, член 2.
Учителите не са „наказани“	Ако никой не взема оплакванията на детето сериозно, може би е засегнат член 8 (или член 3, ако нарушението е много тежко). Вероятно протокол 1, член 2.
Хора, които „крещят“ по ромите	Може би член 8, ако нарушението е тежко, случва се редовно и ако полицията не прави нищо по въпроса.
Хората ги бият	Може би член 8, ако полицията не реагира на оплакванията. Ако побоят е тежък или се случва редовно, може би е засегнат член 3.
Полицията не изслушва оплакванията	Член 8 или 3, в зависимост от това колко сериозно е оплакването. Ако има заплахи за живота на хората, може би е засегнат член 2.
Полицията спира и претърсва ромите	Може би е засегнат член 5 (право на свобода), ако хората са спирани редовно без никакви основания. Също така и член 8 (право на частен живот).
Служителите в затвора бият затворниците от ромски произход	Може би член 3, ако побоят е тежък. Също така член 8.
Служителите в затвора не са „наказани“	Може би член 3, ако побоят е тежък. Също така член 8.
Членовете на правителството нарушават правата на ромите	Може би член 8, ако нарушението е много тежко и се отразява на това, как другите се отнасят към ромите.
Оскърбления в интернет/в медиите	Това може да не е строго определено нарушение на човешките права, ако няма определено длъжностно лице, отговорно за това деяние. Нарушението трябва да е много сериозно и да е изисквало подаването на официални оплаквания, които са били пренебрегвани от държавните служители.
Невъзможност за намиране на работа поради това, че лицето е от ромски произход	Може би член 8 – особено ако държавно учреждение откаже да наеме някого, защото е от ромски произход.
Детето се страхува да излезе на улицата	Ако съществува реална заплаха за ромските деца по улиците и полицията не прави нищо по въпроса, това може да засяга член 8 или 3 (или 2).

Дискриминацията в образованието

В училище понякога съм чувала антиромски оскърбления спрямо мен, защото съм от ромски произход. Първо ходих в основното училище в Бърно, където учих до трети клас. Моята класна имаше расистки убеждения и ме тормозеше, тъй като бях единственото ромско дете в класа, като това стигаше до такава степен, че всяка сутрин повръщах, защото бях толкова разтревожена, стресирана и нервна за училище.

Опитах се да забравя за това, така че не си спомням много; но аз бях запалено, ентузиазизирано дете и ученик, който взема участие в учебния процес; продължавах да вдигам ръка, но тя никога не ме вдигаше да отговоря. Тя никога не ме призна или ми даде възможност. Никога не ми обърна внимание. Разбрах, че тя наистина не ме харесваше.

Срамувах се от себе си. Имаше много антиромско словесно насилие, насочено към ромите като цяло. Спомням си, че някои от децата бяха наистина добри, но и те мразеха циганите. Аз съм от ромски произход, така че приемах това лично, разбира се. Чувствах конфликта, защото, от една страна, усещах, че ме харесват като човек, но те мразех ромите; а аз съм от ромски произход. В действителност, те ме виждаха като човек от неромски произход. Винаги трябваше да се защитавам срещу техните антиромски предразсъдъци и стереотипи.

Свидетелство на Клара (24), с ромски произход от Бърно, Чешката република (сега живееща в Англия), включени в „Varabaripen - Млади роми говорят за множество случаи на дискриминация“ (www.coe.int/youth/roma)

Примери за дискриминация в цяла Европа

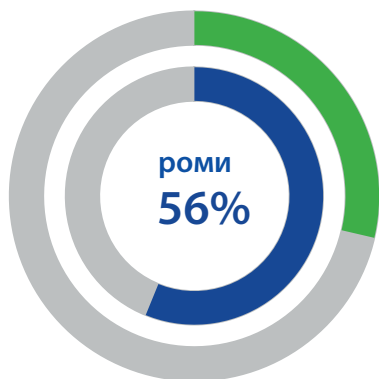
- В много страни, в това число Албания, Франция, Грузия, Гърция, Португалия и Русия, ромите и пътуващите общества са изключени от училище или са се отказали. Често това е в резултат на пряка или непряка дискриминация.
- В Албания, на деца от ромски произход е отказан достъп до училище, поради липса на ваксинации.
- В Чешката република, 35% от учениците, настанени в помощни училища или класове за хора с леки умствени увреждания, са роми, въпреки че ромите представляват по-малко от 3% от населението.
- Над 60% от ромите в Сърбия нямат завършено начално образование. Някои от посочените причини посочват „финансови проблеми“ (49,8%), както и липса на документи като удостоверения за раждане и доказателства за пребиваване.
- В Гърция, някои училища продължават да отказват да записват деца от ромски произход. Понякога това се дължи на натиск от родители на деца, които не са от ромски произход.
- В Португалия, нивото на напускане на училище сред ромите е много високо. Понякога ромските деца се сблъскват с враждебност от родители на деца, които не са от ромски произход, които оказват натиск на училищните власти да не записват ромски деца. Регистрирани са случаи на родители, поставящи знаци „Не на циганите“.

- В Румъния и България, 15% от ромските деца никога не са се записвали в системата на образованието. Процентът на отпадналите ромски деца е 4-6 пъти по-висок от средното за страната.
- Процентът на записване на ромски деца в средните училища е около 10% в Централна и Източна Европа.
- Процентът на записване на ромите във висшето образование е по-нисък от 1% в повечето европейски страни.
- Посещаването на училище от страна на ромите често се влияе от бедността и други социално-икономически фактори, например липса на обществен транспорт или средства за транспорт или неспособност да се плати за дрехи, обяд или училищни материали.

„На каква възраст завършихте училище?“

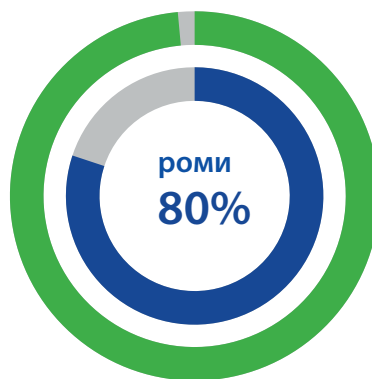
Дял от анкетираните лица на възраст от 16 или по-възрастни, които са напуснали училище преди да са навършили 16 години

нероми 29%



Самоопределени нива на грамотност на анкетираните лица на възраст 16 години или по-възрастни

нероми 99%



Забележка: Външният кръг представлява отговори на лица, които не са от ромски произход; вътрешният кръг представлява отговори на лица от ромски произход.

- 56% от ромите са напуснали училище преди да са навършили 16 години. По отношение на хората, които не са от ромски произход, само 29% са напуснали училище преди тази възраст.
- 80% от ромите над 16-годишна възраст съобщават, че са грамотни. По отношение на хората, които не са от ромски произход, 99% от анкетираните се определят като грамотни.

Изследването е проведено през 2011 г. от Агенцията за основните права (FRA). Интервюирани са 10 811 роми и 5508 нероми, живеещи в 11 държави-членки на ЕС. Допълнителна информация може да бъде намерена на <http://fra.europa.eu/en/news/2014/take-closer-look-roma-survey-results>



Добри новини, лоши новини

Резюме

Това е игра на „добри новини, лоши новини“, в която участниците продължават кратък разказ за едно ромско момиче със здравословни проблеми.

Продължителност:	90 минути
Сложност:	Ниво 1
Размер на групата:	10-15 участници

Основни концепции	
здравеопазване	право на здраве
човешки права	дискриминация
	неравенство

Цели

- Да се повиши информираността за дискриминацията при осигуряването на здравни услуги на ромските общности
- Да се разгледа правото на здраве
- Да се проучат начини за справяне с неравностойното предоставяне на здравеопазване

Инструкции

1. Обяснете играта на „добри новини, лоши новини“ на участниците. Ще прочетете кратък разказ и участниците трябва да добавят редуващи се добри и лоши новини, за да продължат историята. Това са единствените „правила“:
 - » Всяка новина трябва да бъде сравнително кратка и трябва да следва казаното преди това.
 - » Всяка добра новина винаги трябва да бъде последвана от лоша новина, както и обратното.
 - » Новината трябва да е (относително) реалистична!
2. Ако е необходимо, дайте пример както е показано по-долу. Попитайте за още две или три новини, които да продължат историята.

ПРИМЕР:

Тази сутрин получих писмо по пощата...

ДОБРА НОВИНА: В писмото се казва, че в района е открит нефт и всички ние ще станем много богати!

ЛОША НОВИНА: За да се построи петролен кладенец ще трябва да се съборят всички къщи.

ДОБРА НОВИНА: Така и така къщата ми се рушеше, така че сега няма да се наложи да я ремонтирам.

ЛОША НОВИНА: ... ?

3. Когато всички са разбрали правилата, прочете разказа на стр. 94 и попитайте дали някой би искал да продължи историята с „добра новина“. Вижте съветите под разказа за инструкции и препоръки за провеждане на играта.
4. Оставете историята да се развива за около 15-20 минути. След това обявете историята за приключена и поканете участниците да помислят върху проведената дейност.

Разбор

Разборът ще зависи до голяма степен от проблемите, които са засегнати в хода на дейността. Той може да зависи и от това, дали вашата група е съставена предимно от роми или от нероми, както и доколко те се идентифицират с преживяното от Цура в първата част на разказа.

Започнете с няколко въпроса, изследващи реакциите на участниците към дейността, преди да разгледате въпросите, повдигнати в процеса на развиване на историята.

Общи въпроси за дейността

- Харесва ли ви дейността? Какво ви хареса или не ви харесва?
- Колко лесно ви беше да измисляте новините? Беше ли ви по-лесно да измислите добра новина или лоша новина? Защо?
- Какво мислите за финала на историята? Смятате ли, че е реалистичен? Защо да или защо не?

Въпроси относно дискриминацията в областта на здравеопазването

Използвайте диаграмите на стр. 97, за да покажете на участниците, че дискриминацията в сферата на здравеопазването се проявява много често по отношение на ромските общности. Ако имате участници от ромски произход, можете да ги попитате, дали някой не би искал да сподели преживяванията си – но не забравяйте, че това трябва да се направи внимателно и само ако смятате, че останалата част от групата ще покаже разбиране.

- Какво показват диаграмите?
- Как си обяснявате различните статистически данни за роми и нероми? Какви са причините за това?
- Смятате ли, че е справедливо да има такива разлики?
- Сещате ли се за някои неща, които хората биха могли да направят, за да се отстранят различията при предоставянето на здравни услуги?

Може да направите списък с предложенията на участниците. Направяте обратна връзка с някои от начините, по които Цура е действала в историята, ако това е нещо, което е било обсъдено.

Приключете дейността с информация за „правото на здраве“ от стр. 96. Обяснете, че всички правителства в Европа имат задължението да гарантират предоставянето на основно здравеопазване за всички хора, както и задължението да гарантират, че предоставянето на здравни услуги е без дискриминация.

Допълнителна информация

- За тази дейност е подходяща информацията относно дискриминацията в областта на здравеопазването (стр. 96). Може би ще поискате да направите справка с основната информация за дискриминация на стр. 53 и общата информация относно „Човешките права“ (стр. 43-51).

Алтернативи

- Ако групата ви е много голяма, участниците могат да развият историите в по-малки групи. Може да се наложи да отделите достатъчно време за групите, за да подадат обратна информация.

Предложения за последващи действия

- Ако вашата страна е една от 11-те участници в проучването на ПРООН (Програмата за развитие на ООН)/ Агенцията за основните права (FRA) (<http://fra.europa.eu/DVS/DVT/roma.php>), можете да разгледате данните за вашата страна. Ако вашата страна не е включена, вижте дали участниците ще могат да намерят допълнителна информация относно предоставянето на здравни услуги или проблеми със здравеопазването за ромското население. Те могат да проверят дали има организации, които работят по този въпрос, или да се срещнат с представители на ромите и да ги попитат за техните преживявания. Можете също така да разгледате последния доклад за конкретната страна от Европейския комитет по социални права (който упражнява надзор на спазването на Европейската социална харта) и да видите дали в него има нещо за дискриминацията при предоставянето на здравни грижи.

Помощни материали

Разказ

Моето име е Цура. Аз съм на 17 години и съм от ромски произход. В продължение на много години имам силни главоболия, а през последните 3 месеца започнах да отслабвам. Напуснах училище без много квалификации – най-вече заради моите здравословни проблеми. Сега нямам работа. Личната ми лекарка никога не гледа сериозно на състоянието ми. Когато наскоро отидох на лекар, тя ми каза, че няма нищо нередно и че трябва да си гледам живота.

Сега питайте, дали някой може да продължи историята с добра новина...

Съвети за провеждане на играта:

- Ако имате участници, които не са запознати с играта, помогнете им за първите няколко новини. Можете да им помогнете с подтикващи въпроси като „Какво мислиш, че ще се случи след това?“ или „Какво направи Цура след това?“ или като добавите някои от примерите по-долу, за посочите какъв вид „новини“ могат да предложат участниците.
- Опитайте се да насърчите всички да участват: не позволявайте историята да бъде създадена само от неколцина. Ако е трудно да се организира дискусия, бихте могли да използвате „пръчка на говорителя“, която трябва да стои в ръцете на участника, преди да добави своето предложение за историята.
- Можете също така да използвате „магическа карта“, която да дава възможност за случайни чудеса (добри или лоши)! Когато някой използва „магическа карта“, другите трябва да внимават. Напомнете на участниците, че магията се случва много рядко, така че картата не трябва да се използва прекалено често!
- Ако историята не може да бъде продължена или приближава края си (може би Цура умира от заболяването), можете да измислите нова линия на историята, за да продължите играта. По-долу ви представяме няколко примера.
- Важно е да се даде възможност на участниците да насочват развитието на историята, но трябва и да се опитате да поддържате връзката с първоначалния проблем с дискриминацията в областта на здравеопазването. Върнете дискусията обратно към оплакванията на Цура, ако тя се отклони твърде много в други насоки. Можете да използвате дадените по-долу примери или други примери, за да разгледате в дълбочина конкретни въпроси, например:
 - » фокусиране върху различните трудности, с които ромските общности често се срещат, когато се опитат да получат достъп до здравни грижи – фокусиране върху действията, които хората могат да предприемат, за да се гарантира получаването на адекватно здравеопазване
 - » фокусиране върху това, какво могат да направят хората от неромската общност, за да привлекат вниманието на обществото върху въпроса за дискриминацията на ромите в областта на здравеопазването.

Примери за намеса:

- » ДОБРА НОВИНА: Лекарката, която е пренебрегвала оплакванията на Цура, е отстранена от медицинския регистър в резултат на последващото разследване.
- » ЛОША НОВИНА: Други хора са започнали да показват същите симптоми като Цура...
- » ДОБРА НОВИНА: Местната общност решава да организира кампания за повишаване на общественото съзнание.
- » ЛОША НОВИНА: Много хора са били арестувани при огромен митинг в подкрепа на Цура и другите хора със същите симптоми.
- » ДОБРА НОВИНА: Природозащитник се съгласява да извърши проучване за замърсяването от местна фабрика...

Право на здравеопазване

Здравословното състояние може да окаже огромно влияние върху всички аспекти на ежедневиия живот. Лошото здраве засяга не само общото състояние на физическо и психическо благосъстояние на хората, но и възможностите им да си намерят работа, нивото им на доходи, способността им да се социализират или да участват в обществото, както и много други. За младите хора, то също така може да повлияе и на тяхното образование.

Това е една от причините, поради които адекватното здравеопазване се разглежда като човешко право. Всички страни в Европа (и в по-голямата част от света) са се ангажирали да гарантира защитата на това право. За съжаление, реалността е малко по-различна.

Правото на здраве

Държавите-страни по този пакт признават правото на всеки да се ползва от най-високия достижим стандарт на физическо и психическо здраве.

Международен пакт за икономически, социални и културни права (МПИСКП)

Правото на здравеопазване е включено в рамките и на МПИСКП, и на Европейската социална харта (ЕСХ)¹. Не съществува право, което да осигури, че всички хора „ще бъдат здрави“: нито едно правителство не може да гарантира това! Вместо това правото включва възможност за достъп до здравно обслужване, което да е с адекватно качество, както и този достъп трябва да е свободен от всякаква дискриминация.

Задълженията на правителството във връзка с човешките права по отношение на здравеопазването до известна степен зависят от състоянието на икономиката – с други думи от способността на правителството да гарантира, че хората могат да „си позволят“ здравеопазване. Все пак, независимо дали една страна е богата или бедна, здравните грижи, които тя успява да осигури, трябва да се предлагат без дискриминация. Никое правителство не трябва да осигурява по-добро здравеопазване за някои хора и по-малко добри грижи за други, дори и ако те заявяват, че не могат да си го позволят.

Пряка, непряка и структурна дискриминация

Ако средното здравословно състояние на определена част от населението, например сред ромите, е значително по-лошо, отколкото на населението като цяло, това е показател за дискриминация по отношение на правата за здраве. Всяка дискриминация е нарушение на човешките права.

Понякога дискриминацията е очевидна и пряка, например, когато един лекар отказва да регистрира или лекува пациент от ромски произход или когато жена от ромски произход е стерилизирана без нейното съгласие или знание, докато се извършва аборт или цезарово сечение. Това все още се случва в някои европейски страни.

¹ Вижте стр 48 за повече информация по тези договори.

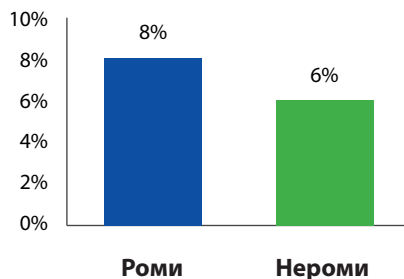
Здравето е състояние на пълно физическо, психическо и социално благополучие, а не просто отсъствие на болест или недъг.

Световна здравна организация

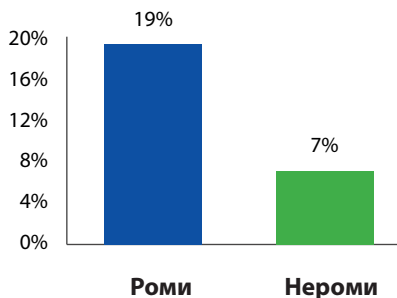
Много често дискриминацията срещу ромите в здравеопазването е косвена или „структурна“ и за нея не може да бъде обвинено конкретно лице. Следващите таблици предлагат някои примери за дискриминация при предоставянето на здравни услуги за ромите в 11 държави-членки на ЕС.

Състоянието на здравеопазването на ромите: резултатите от проучването в 11 държави-членки на ЕС²

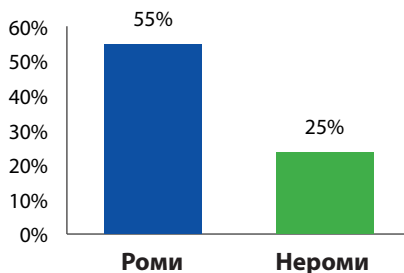
Силно ограничаване на ежедневието поради здравни проблеми



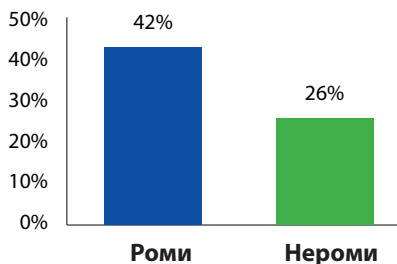
Липса на достъп до медицинска застраховка



Невъзможност на лицето да си позволи да изпълни рецепта с лекарства



Без физически достъп до лекар



² От проучване, проведено през 2011 г. от ПРООН/FRA в България, Чешката република, Франция, Гърция, Унгария, Италия, Полша, Португалия, Румъния, Словакия и Испания. Вижте http://fra.europa.eu/DVS/DVT/roma_rhr за допълнителна информация. Обърнете внимание, че диаграмите показват средната стойност в 11-те страни: за някои страни разликата между роми и нероми е по-висока от показаната.

Здравеопазване и Европейската конвенция за правата на човека

Европейската конвенция е много по-силен инструмент за правата на човека от МПИСКП или ЕСХ. Въпреки че тя не включва правото на здраве, в Конвенцията са включени други права, които се отнасят до здравеопазването и могат да бъдат използвани, за да се оспорят примерите за лоша практика. Те включват:

- Право на личен живот (член 8): това право ви защитава от намеса във вашия личен живот, но също така се отнася и до въпроса за достойнство.
- Право на свобода от нечовешко и унижително третиране (член 3): това право се отнася до случаите на тежки страдания, които са резултат от действия (или бездействие) на държавата.
- Право на свобода от дискриминация (член 14 и протокол 12).

Не забравяйте, че използването на Европейската конвенция не означава непременно, че случаят трябва да се отнесе за решаване по съдебен ред!



Добри отношения

Резюме

Тази дейност разглежда влошаването на отношенията между двете въображаеми общности - роми и нероми. Участниците трябва да се опитат да деескалират конфликта с помощта на „пратеници“, които да комуникират с другата страна.

Продължителност: 120 минути
(с *подготвителен модул*)

Сложност: Ниво 4

Размер на групата: 8-16 участници

Основни концепции

конфликт връзки в общността
посредничество расизъм преговори
реч на омраза деескалация комуникация

Цели

- Да се проучи ролята на външните лица в подпомагането на деескалацията на конфликта
- Да се разберат някои от нуждите и проблемите на ромските и неромските общности
- Да се упражнят уменията за водене на преговори

Подготовка

- Ще ви е необходимо достатъчно пространство, за да могат да преговарящите групи да се срещнат без смущения от другите групи.
- Направете копия на помощните материали на стр. 103-108.
 - » Сценарий и ред на ролевата игра: достатъчно за всеки член на групата (или да се използва шрайбпроектор)
 - » Ролеви карти за пратениците: достатъчно за половината от участниците
 - » Ролеви карти за младежките представители: достатъчно за другата половина от участниците (разделени поравно между роми и нероми)
 - » Карти на процеса (незадължителни): достатъчно за всички младежки представители (половината от групата)

Вашата група състои ли се от ромски / неромски / е смесена?

Тази дейност може да бъде по-ефективна, ако се работи с несмесена група. Темата съдържа чувствителни въпроси и някои от тях може да се наложи да бъдат споделени, за да могат участниците да се справят с тях правилно. Това се осъществява трудно, ако присъстват представители и на двете общности.

Ако вашата група е смесена

Помислете за използването на различна общност – не ромската общност – като целево население. Можете да използвате имигранти, хомосексуални, хора от африканско-карибския регион или друга група, която често е обект на расистки прояви. В края на дейността, използвайте разбора, за да направите връзка с ромската общност.

Ако вашата група включва участници само от ромската или неромската общност:

Участниците трябва да се поставят в позицията на „другата страна“. Насърчете ги да не приемат крайна и неразумна позиция. Те трябва да се опитат да си представят вярванията и страховете на другата общност, дори и ако не са съгласни с тях.

Инструкции

Незадължителен въвеждащ модул

1. Помолете участниците да си помислят за момент в миналото, когато са имали сериозен спор или конфликт в живота си – вероятно с приятел, „враг“, родител или учител. Как са се чувствали тогава? Помолете няколко участници да споделят, ако желаят.
2. Сега ги помолете да си спомнят какво е било поведението им по време на конфликта: били ли са в състояние да реагират спокойно и дали са се опитали да видят нещата от страната на другия човек? Или са реагирали с гняв и обиди? Поканете няколко участници да споделят и ги попитайте как мислят, че поведението им е повлияло на конфликта: помогнало ли им е да намерят решение или е влошило нещата?
3. Напомнете им, че когато сме ядосани или нарани, ние често се държим по начин, който влошава нещата: нашите емоции често вземат връх и конфликтът ескалира. Обяснете им, че често може да е от голяма помощ да е налице външен човек, който не представлява нито една от двете страни и който може да помогне да се намери начин за решаване на конфликта.

Основна дейност

4. Представете сценария и обяснете ролята на пратениците (вижте „Ред на ролевата игра“ и ролевите карти на пратениците от стр. 103 нататък). Уверете се, че всички са разбрали как ще се проведе дейността и основните моменти на задачите на пратениците.

Предварителен етап на преговорите

5. Използвайте инструкциите на стр. 109, за да разделите участниците на пратеници, представители на ромите и представители на хората, които не са от ромски произход (етапи 1-3 на стр. 109).
 - » Дайте на групите около 10-15 минути, за да обсъдят сценария и своите роли.
 - » След това определете нови групи за преговорите (етапи 4-5 на стр. 109).

Първоначална среща

6. Отделете около 5-10 минути за срещата на всеки младежки представител с представителя от другата общност. Напомнете им, че пратениците само ще наблюдават развитието в този етап на срещата.

Етап на преговори

7. Обявете край на първоначалната среща и кажете на младежките представители, че от сега нататък те ще разменят съобщения помежду си само чрез пратениците. Младежките представители вече няма да могат да се срещат един с друг.
 - » Кажете им, че имат около 20 минути, за да се опитат да постигнат по-добър резултат.
 - » Напомнете на пратениците, че те трябва да се съветват със своите представители, когато получат предложение от другата страна: всяко споразумение трябва да бъде одобрено от младежките представители и на двете страни.
 - » Раздайте копия на картата на процеса (стр. 107-108 - по избор) на всички младежки представители. Кажете им да ги попълнят по времето, когато техните пратеници се срещат един с друг.
8. След 20 минути обявете край на преговорите и съберете всички за разбор.

Разбор

Започнете като помогнете на всички да излязат от ролите си. Можете да помолите всеки да си каже името и да направи някакъв жест или да обиколите кръга и попитате всеки да назове едно нещо, което харесва.

Въпроси за дейността като цяло

- Хареса ли ви дейността? Какво ви хареса или не ви хареса?
- Успяхте ли да се постигне споразумение с другата страна? Помолете групите да даде кратка обратна информация.
- Как намирате вашата роля? Доколко задачата ви беше лесна и доколко трудна?

Въпроси относно ролята на пратениците

- Смятате ли, че резултатът щеше да е различен, ако разговаряхте директно със съответния младежки представител? Защо да или защо не?

- Какви са предимствата и недостатъците на използването на външен човек при преговорите?
- Успяха ли пратениците да останат неутрални или те самите са започнали да се застъпват за определена страна? Помолете пратениците да говорят честно за това и разберете дали задачата е била лесна за тях.

Въпроси относно процеса

- Промениха ли се основните искания на някоя от страните в хода на процеса?
- Постигнахте ли по-добро разбиране на гледната точка на другата страна?
- Какво бе най-важното нещо за вас в хода на преговорите?

Въпроси относно целесъобразността на дейността

- Смятате ли, че този сценарий е реалистичен? Може ли да се случи във вашата общност?

СЪВЕТИ:

- Можете да попитате колко участници от ромски произход имат близки отношения с неромската общност и обратно.
- Ако те не смятат, че сценарият може да се случи, помолете ги да помислят дали той не е приложим за други общности – например имигранти, хомосексуални или други етнически малцинства.

- Помогна ли ви дейността да разберете как в действителност се чувства „другата“ общност?
- Накара ли ви дейността да помислите за нещата, които вие, като физическо лице, можете да направите по различен начин?
- Можете ли да се сетите за начини, по които може да се избегне нещата да стигнат до организиране на протестни шествия срещу други общности? Има ли нещо, което можете да направите като група?

Алтернативи

- Можете да използвате реален конфликт, за който участниците са склонни да говорят или в който искат да участват. Това може да е полезно, за да могат да разберат нещата от другата страна.
- Ако участниците се чувстват неуверени да изиграят своята роля без помощ, групите могат да се удвоят: всяка преговаряща може да се състои от 4 младежки представители и 4 пратеници.

Предложения за последващи действия

- Тази дейност представлява добро въведение към идеята за посредничеството. Може да разгледате програмата за ромски медиатори на Съвета на Европа (<http://romed.coe-romact.org/>).
- Ако връзките между вашите младежи и ромската/неромската общност са лоши, проучете начина, по които бихте могли да работите за тяхното подобрене. Можете ли да се свържете с младежки групи в другата общност?

Помощни материали

Ред на ролевата игра

1. Запознаване с ролите (10-15 минути)

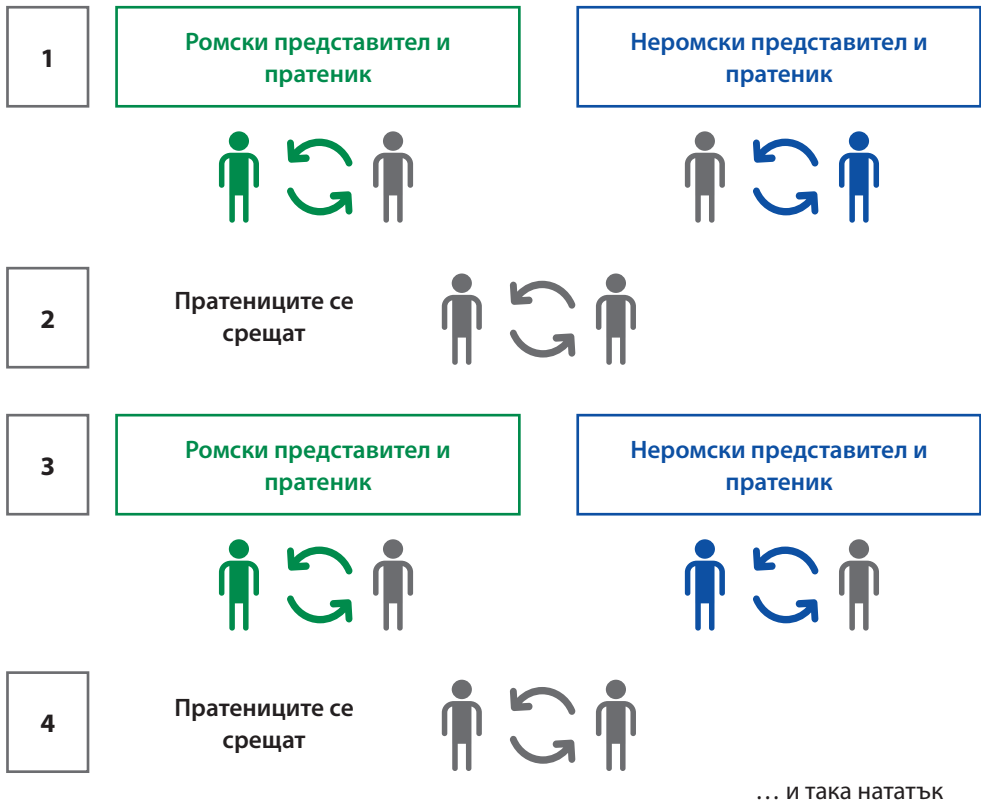
Представителите се срещат с другите в своята група.

2. Първоначална среща между ромски и неромски представители (5-10 минути)
срещи на четири очи между ромски и неромски младежки представители. На този етап пратениците са само наблюдатели: те нямат право да говорят. Това е единственият път, когато ромските представители се срещат с неромските представители.

3. Процес на преговори

Всички преговори се провеждат чрез пратениците. Пратениците следва да докладват редовно на съответните младежки представители.

Процес на преговори



Сценарий

В един средно голям град има две общности, които живеят рамо до рамо, но рядко си взаимодействат. Едната общност е от ромски произход. Ромското население наброява само около 400 души, а населението на града е 40 000 души. Ромската общност живее предимно в 3 отделени района, които до голяма степен не се посещават от другите. В училищата, посещавани от децата, има малко – ако изобщо има някакви – ученици от неромски произход и младите хора са склонни да общуват в рамките на своята „собствена“ общност: ромите с роми, а неромите с нероми.

Медиите и политиците често сочат ромското население като причина за престъпността, при което ромите са обвинявани, че са мързеливи и не искат да работят. Ромите са принудени да се примиряват с това в продължение на много години, но наскоро положението се е влошило.

Ситуацията на улицата също е влошена. Регистрират се все повече расистки инциденти срещу ромското население. Те включват предимно вербални атаки и се извършват извън ромския квартал – в магазините, по улиците и на други обществени места. Преди седмица, обаче, е имало акт на физическо насилие срещу ромски тийнейджър и приятелите му решават да „отвърнат на удара“. От тогава насам проблемът ескалира и има наранени хора и от двете страни.

Младежка група от неромското население е насрочила протестно шествие, което ще премине през центъра на един от ромските квартали. Стотици хора са се регистрирали във Facebook, а една от най-крайно десните партии също свиква своите членове. Изглежда много вероятно, че в деня на шествието ще има насилие. Хората от двете страни се притесняват, че това ще ескалира още повече проблема.

Ромска младежка група поиска среща с организаторите на шествието, за да се опита да ги накара да променят позицията си.

Ролева карта за неромските младежки представители

Вие представлявате неромската младежка група, която е свикала шествието. Дошло ви е до гуша от насилието срещу членове на вашата общност и искате да изпратите силно послание към ромите, че те трябва да зачитат правото ви да живеете в мирно общество. При неотдавнашен насилствен акт са били ранени двама души и много от вашите членове смятат, че ромите изобщо не трябва да са тук. Вашата организация няма нищо против те да останат, но само ако играят по правилата. Това означава, че те няма да създават проблеми – и край на престъпността!

Неромските представители са ви поканили на среща, за да се отложи шествието. Вие смятате, че шествието е много важно, за да им покажете вашата загриженост за безопасността на младите хора. Ако отмените шествието, вашите членове ще се почувстват, че сте ги предали. Именно ромите са причината за този проблем и затова те са хората, които трябва да направят нещо по въпроса.

- Помислете за това, което ще кажете на представителя на ромите, когато се срещнете.
- Опитайте се да решите какво е най-важно за вас: какви са вашите основни искания и кои са нещата, с които смятате, че не може да се направи компромис?

Ролева карта за ромските младежки представители

Вие представлявате ромската младежка група, която е поискала срещата. Вие сте много притеснени, че шествието ще се превърне в насилие, тъй като много екстремистки групи са заявили, че ще присъстват. На хората от вашата общност им е дошло до гуша от начина, по който неромите гледат на ромите, както и от това, че ромите са третирани като престъпници и „външни лица“. Много от вашите семейства са в града от векове: този град е също толкова ваш, колкото и на другите.

Не можете да позволите това шествие да се проведе. Сигурни сте, че то само ще влоши нещата. Но вие също така искате да използвате срещата, за да се опитате да убедите неромската младежка група да помогне за разрешаването на някои други проблеми, пред които е изправена вашата общност. Вие знаете, че дори ако шествието бъде отменено, насилието по улиците вероятно ще продължи. Мнението ви е, че насилието е изцяло по тяхна вина.

- Помислете за това, което ще кажете на представителя на неромите, когато се срещнете.
- Опитайте се да решите какво е най-важно за вас: какви са вашите основни искания и кои са нещата, с които смятате, че не може да се направи компромис?

Ролеви карта за пратеници

Вие сте неутрални в този процес. Ще бъдете разпределени към някоя от общностите, но трябва да се опитате да не взема страна. В първата среща между представителите няма да ви е разрешено да говорите, но всички преговори след това ще се водят от вас.

Неща, които трябва да запомните за вашата роля:

- Вашата основна цел е да комуникирате с пратеника, представляващ другата общност, както и да помогне на двете страни да постигнат споразумение.
- Можете да правите предложения, но трябва да се опитате да не предлагате съвети. Вие представлявате други лица и само техните мнения са от значение.
- Всичко, което решите с другия пратеник, трябва да бъде съобщено на вашия представител. Не е нужно да предавате дословно всичко, което ви е казал вашият представител, но...
- ... не забравяйте, че единствено младежките представители могат да одобрят окончателното споразумение!

Използвайте първата среща с другите пратеници, за да помислите за начина, по който ще се подходите към ролята си:

- Какви са въпросите, които бихте могли да поставите пред вашия представител?

Карта на процеса за младежките представители

Попълнете този лист в интервалите, когато вашият пратеник се среща с другата страна. Листът е само за ваша лична употреба: никой друг не трябва да го види.

След първоначалната среща (с другия младежки представител)

Смятате ли, че ще можете да постигнете споразумение? Ако отговорът е да, как? Ако не, защо не?

Какви са вашите основни искания сега?

Какви по ваше мнение са основните искания на другата общност?

Какво бихте искали да кажете сега на другия представител?

След първата среща с вашия пратеник

Можете ли да постигнете споразумение с другата общност?

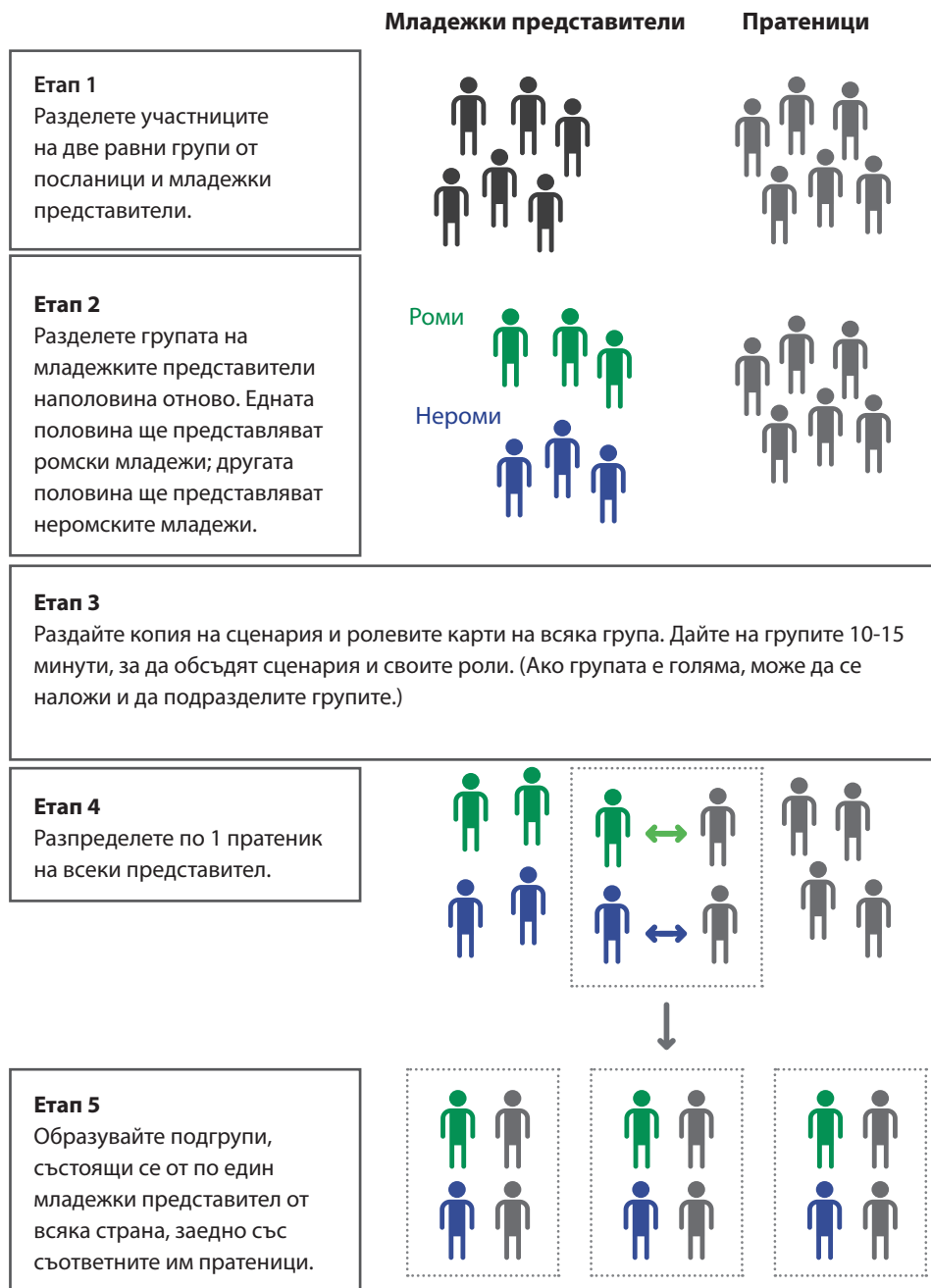
Какви са вашите основни искания сега?

Какви са основните искания на другата общност?

Какво бихте искали да кажете след това?

След втората среща с вашия пратеник	
Можете ли да постигнете споразумение с другата общност?	
Какви са вашите основни искания сега?	
Какви са основните искания на другата общност?	
Какво бихте искали да кажете след това?	
След третата среща с вашия пратеник	
Можете ли да постигнете споразумение с другата общност?	
Какви са вашите основни искания сега?	
Какви са основните искания на другата общност?	
Какво бихте искали да кажете след това?	

Инструкции за формиране на групи





Право на жилище

Резюме

Тази дейност представлява симулация на изслушване в Европейския комитет по социални права. Разглежда се реално оплакване към Комитета за осигуряване на жилища на ромите в Италия. Отделните части на дейността могат да се изпълняват като отделни сесии.

Продължителност:	<u>Въведение:</u> (незадължително): 30 минути
	<u>Подготовка за изслушването:</u> 30 - 40 минути
	<u>Изслушване:</u> 30 минути (мин.)
	<u>Разбор:</u> 30 минути
Сложност:	Ниво 4
Размер на групата:	12-18 участници

Основна концепция

право на жилище
човешки права
ромски кърмпинг
изселване дискриминация
Европейска социална харта
Европейски комитет за социални права

Цели

- Да се разберат основните нужди за жилища като човешки права
- Да се повиши информираността за жилищните условия на много ромски общности
- Да се упражнят уменията за застъпничество и аргументиране
- Да се запознаят участниците с Европейската социална харта

Подготовка

- Направете копия на помощните материали на стр. 114-117. Ще ви е необходимо следното:
 - » Ролеви карти за членовете на различните групи
 - » Копия на „Регламент“ за всички участници
 - » Копия на „Допълнителна информация за правата“ за Комитета (незадължително)
- Място, достатъчно за да могат 3 групи да работят самостоятелно, както и достатъчно място за цялата група по време на изслушването.

Инструкции

Въведение (незадължително):

1. Припомнете на участниците основните идеи на правата на човека или да ги помолите да си припомнят това, което знаят. За помощ използвайте информацията на стр. 45.
2. Накратко разберете какво мислят участниците за правото на жилище:
 - » Попитайте ги защо мислят, че жилището се разглежда като основна човешка потребност (човешко право): какви са някои от последствията от неподходящи жилища (или липсата на жилище)?
 - » По ваше мнение, как това право е защитено за различните общности в страната ви?
 - » Какво означава „дискриминация“? Какви биха могли да са доказателствата, че дадена група е обект на дискриминация по отношение на правото си на жилище?

Можете да използвате таблицата на стр. 118, за да илюстрирате жилищните условия на ромите в сравнение с тези на населението, което не е с ромски произход.

Основна дейност:

3. Обяснете, че тази дейност ще представлява симулация на изслушване от Европейския комитет по социални права (ЕКСП) за случай на ромски кърпинги в Италия. Делото се основава на реална жалба.
4. Раздайте копията на „Регламент“ (стр. 117) и прочетете информацията заедно с участниците. Уверете се, че всички са разбрали задълженията на правителството по отношение на правото на жилище, както и понятието „дискриминация“. (Вижте стр. 118 за допълнителна информация).

СЪВЕТИ:

- Ако участниците не са запознати с Европейската социална харта (ЕСХ) и Европейския комитет по социални права (ЕКСП), използвайте информацията по-долу, за да им дадете някои базови изходни данни.

ЕСХ е споразумение на Съвета на Европа, което защитава социалните и икономическите права и свободи – като например свободата от бедност, правото на здраве и на правото на жилище. За разлика от Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ), тук няма съд, който да се произнесе по потенциални нарушения на социалната харта. Вместо това, специален социален комитет разглежда доклади от правителствата и издава „заключения“ относно спазването на условията на хартата.

Много европейски правителства също така са приели механизъм за „колективни жалби“, който позволява на някои организации да подават жалба до комисията. Случаят, който е предмет на обсъждане в тази дейност, се основава на жалба, подадена от Европейския център за правата на ромите в рамките на този механизъм.

5. Обяснете как ще протече изслушването:

Ред на събитията

Стъпка 1: Обитателите от ромски произход представят своите аргументи (5 мин.)

Стъпка 2: Представителите на правителството представят своите аргументи (5 мин.)

Етап 3: Членовете на ЕКСП задават въпроси към представителите на ромите (10 мин.)

Стъпка 4: Членовете на ЕКСП задават въпроси на представителите на правителството (10 мин.)

Стъпка 5 (незадължителна): Заклучителни аргументи на всяка страна

Стъпка 6 (незадължителна): Време, за да могат членовете на ЕКСП да обсъдят своите заключения. Другите групи биха могли да използват това време, за да обсъдят начина, по който се развива изслушването по тяхно мнение.

Стъпка 7: Гласуване от членовете на ЕКСП (отделно гласуване за всяко от 4-те задължения)

6. Разделете участниците на 3 равни по размер групи: ромски представители, италианското правителство и Европейския комитет по социални права (ЕКСП). Кажете на участниците, че ще имат около 30 минути, за да се подготвят преди началото на заседанието. Те трябва да използват това време, за да обсъдят ролята си, да изберат свой говорител и да се уверят, че са наясно какво ще кажат след откриването на изслушването.
7. Раздайте ролевите карти за всяка група. Групата на ЕКСП може да получи и „Допълнителна информация за правата“.
8. Дайте на групите време, за да прочетат своите карти. След няколко минути проверете дали всички разбират задачата и им напомнете за колко време трябва да се подготвят за изслушването.
9. След около 30 минути съберете всички и обявете началото на изслушването. Напомнете им за реда на събитията (вижте точка 5 по-горе).

СЪВЕТИ:

- Ще трябва да определите някой, който да председателства заседанието: бихте могли да поемете тази роля или да попитате за доброволец сред участниците.
- Кажете на участниците, че когато комисията поставя въпроси на различните групи, те могат да бъдат отговорени от който и да е участник от съответната група.
- Напомнете им, че ако искат да говорят, те трябва да бъдат поканени от председателстващия заседанието. Опитайте се да насърчите кратките изказвания по време на изслушването: можете да наложите ограничение от 1 минута.

10. Когато на изслушването приключи, помолете членовете на комитета да гласуват дали има нарушения по всяко от 4-те задължения. Можете да поканите членовете на тази група да изложат накратко мотивите за решението си – но се позволявяват подновяване на дебатите!
11. Дайте на участниците кратка информация за решението на Комитета по реалния случай: бяха установени нарушения на всичките 4 задължения. Вижте стр. 119 за подробности.

Разбор

Започнете като помогнете на всички да излязат от ролите си. Накарайте всеки да каже името си и нещо за себе си. Използвайте някои от следните въпроси за разбор.

Общи въпроси за дейността

- Как намирате дейността? Какво ви хареса или не ви хареса?
- Беше ли лесно да играете ролята си? Доколко задачата ви беше лесна и доколко трудна?

- Бяхте ли изненадани от някоя информация за проблемите, които среща ромската общност?
- Смятате ли, че във вашата страна има подобни проблеми?
- Какво е мнението ви за окончателното решение: как бихте гласували?

Въпроси относно правата

Ако не сте провели въвеждащата дейност, използвайте някои от въпросите в точка 2, за да обсъдите правото на жилище.

Може да се наложи да адаптирате въпросите по-долу, ако имате участници, които вероятно живеят в много лоши жилищни условия.

- Защо мислите, че „адекватното“ жилище е толкова важно?
- Как ще се отрази на живота ви, ако нямате ток или вода и вътрешна тоалетна?
- Смятате ли, че е справедливо, че някои деца трябва да растат в такива условия, а други не?

Алтернативи

- Дейността може да се проведе като поредица от отделни сесии. Ако изслушването се провежда на по-късна дата, това ще осигури повече време за подготовка и следователно за речите може да се отдели повече време.

Предложения за последващи действия

- Участниците могат да намерят повече информация за жилищните условия на ромите и неромите в собствената си страна.
- Изслушването може да се проведе като театрална постановка в местната общност или местното училище.

Допълнителна информация

- Вижте стр. 118 за статистически данни за жилищните условия на ромските и неромските общности в различни европейски страни.
- Вижте стр. 119 за решенията на Европейския комитет за социални права, свързани с този случай.
- На Интернет страницата на Европейския център за правата на ромите (www.errc.org) има много информация за правата на жилище за ромските общности.

Помощни материали

Обитатели от ромски произход

Обща информация

Вашият къмпинг е много пренаселен и условията на живот са ужасни. Къмпингът има течаща вода и електричество, но не достатъчно, за да се отговори на нуждите на всички обитатели. Няма канализационни съоръжения и къмпингът е заразен с насекоми и плъхове.

Къмпингът е „незаконен“, но наблизо няма никакви законни места, където можете да се настаните: всички са препълнени и не могат да поемат допълнителни обитатели. Никой от обитатели на вашия къмпинг не може да си позволи да живее на свободен наем и на всички е казано, че няма свободни социални жилища.

Вие се страхувате, че вашият къмпинг ще бъде изселен: съседните „незаконни“ къмпинги са изселени наскоро и това е било страшно и насилствено преживяване за обитателите. Полицаяте са пристигнали късно през нощта и са третирали много агресивно всички, които са се опитали да се съпротивляват. Някои хора са получили телесни увреждания. На обитателите не е било предоставено място, където да се преместят, или са били изпратени в друг вече пренаселен „законен“ къмпинг.

Вашата задача

Трябва да докажете на Европейския социален комитет, че правата ви на жилище не са спазени.

1. Обсъдете как можете да използвате информацията по-горе в подкрепа на твърдението си. Разгледайте 3-те задължения, представени в член 31, както и задължението в член „Е“ и подгответе аргументи, за да покажете, че те са били нарушени.
 - » По отношение на член „Е“ (недопускане на дискриминация), трябва да помислите дали ромите не са в по-неблагоприятно положение в сравнение с другите групи в съответните области.
2. Преценете колко хора ще говорят от името на групата. По време на изслушването ще имате общо 5 минути, за да представите случая на обитателите. След презентациите, Комитетът ще зададе въпроси на групата. Трябва да имате готовност да отговорите на всички въпроси.

Правителство

Обща информация

Не смятате, че правителството е нарушило правото на жилище. Къмпингът, обект на тази жалба, не е законен и ромите нямат право да живеят там. Тези къмпинги трябва да се затворят, което означава, че обитателите му трябва да се изселят.

Вие вече сте разреши няколко законни къмпинга за роми, които са снабдени с основни удобства. Условиата са задоволителни и обитателите могат да се преместят в тези къмпинги. Ромските групи са заявили, че къмпингите са пренаселени и не могат да приемат всички нови обитатели – но това не е ваша отговорност.

Смятате, че комитетът, както и обитателите от ромски произход, трябва да разберат, че правителството има много различни искания от всички сектори на обществото. Не е възможно финансово да се изпълнят всички искания веднага.

Вашата задача

Трябва да покажете, че сте направили всичко възможно, за да уважите правото на жилище на обитателите от ромски произход.

1. Обсъдете как можете да използвате информацията по-горе в подкрепа на твърдението си. Обитателите от ромски произход ще представят аргументи в подкрепа на твърдението, че сте нарушили 3-те задължения по член 31 и задължението по член „Е“. Трябва да подготвите контрааргументи, за да покажете как изпълнявате тези задължения.

» По отношение на член „Е“ (недопускане на дискриминация), трябва да помислите дали ромите не са в по-неблагоприятно положение в сравнение с другите групи в съответните области.

2. Преценете колко хора ще говорят от името на правителството. По време на изслушването ще имате общо 5 минути, за да представите вашия случай. След презентациите, комитетът ще зададе въпроси на групата. Трябва да имате готовност да отговорите на всички въпроси.

Европейски комитет за социални права

Обща информация

Ромските групи твърдят, че условията в незаконните къмпинги са нехигиенични и те не са подходящи за живеене. Например, в тях няма достатъчно течаща вода или електричество за всички обитатели. Те се страхуват, че хората от техния къмпинг ще бъдат изселени, може би дори и твърде насилствено, а те няма къде другаде да отидат. Правителството не им е предложило алтернативно жилище, те не могат да си позволят излязат на свободен наем, а всички законни ромски къмпинги вече са пренаселени.

Правителството твърди, че е осигурило законни ромски къмпинги, където основните нужди са осигурени. Властите възнамеряват да изселят незаконните къмпинги и са казали на обитателите им да си намерят алтернативни жилища. Те заявяват, че не могат да предложат социални жилища на всички поради бюджетните ограничения.

Вашата роля

По време на изслушването ще трябва да изслушате аргументите на двете страни и да вземете решение, дали по ваше мнение има някакви нарушения.

- В член 31 са представени 3 различни задължения, а в член „Е” – едно общо задължение. В края на заседанието ще гласувате отделно по всяко задължение.
- По отношение на член „Е” (недопускане на дискриминация), трябва да помислите дали ромите не са в по-неблагоприятно положение в сравнение с другите социални или етнически групи по отношение на жилищните условия.

Вашата задача преди изслушването

1. Трябва да прекарате времето за подготовка за обсъждане на информацията относно правото на жилище и да помислите какви въпроси ще зададете.
2. Изгответе списък на най-важните въпроси, които възнамерявате да попитате и определете участник, който ще ги зададе. Не забравяйте, че ще имате само 10 минути, за да разпитате всяка страна.

Регламент

Адаптиран от ревизираната Европейска социална харта

Член 31 – Право на жилище

С цел да осигури ефективно упражняване на правото на жилище, правителството се задължава да предприеме мерки, насочени към:

- 1) подпомагане осигуряването с жилища със съответен стандарт (ЗАДЪЛЖЕНИЕ 1)
- 2) предотвратяване и намаляване на бездомничеството с цел постепенното му елиминиране (ЗАДЪЛЖЕНИЕ 2)
- 3) регулиране цените на жилищата така, че те да бъдат достъпни за лицата с недостатъчни ресурси. (ЗАДЪЛЖЕНИЕ 3)

Член „Е” – Недопускане на дискриминация

Уверете се, че всички права от Хартата, включително посочените по-горе, са спазени без дискриминация. (ЗАДЪЛЖЕНИЕ 4)

Допълнителна информация за правата**Правото на жилище (член 31)**

- Член 31.1 гарантира достъп до подходящо жилище. Това означава „жилище, което има сигурна конструкция; което е безопасно от санитарна и здравна гледна точка, т.е. което има всички основни удобства, като например вода, отопление, места за изхвърляне на отпадъци, канализация, електричество; не е пренаселено и е осигурено за достатъчно дълъг период по силата на закона”.
- Временният подслон не се смята за „подходящ” по ЕСХ: на хората трябва да се осигури жилище „за разумен период”.
- Трябва да се осигури алтернативно настаняване и правителството трябва да вземе подходящи мерки, за да осигури нови социални жилища”.
- Трябва да се осигури достъп до социални жилища за групите в неравностойно положение приоритетно (вижте информацията за дискриминация по-долу).
- Всички мерки, свързани с изселване, трябва да са оправдани, да са в съответствие със закона и да са „проведени в условия, които зачитат достойнството на засегнатите лица”.

Недопускане на дискриминация (член „Е”)

- „... една от основните целите на социалните права, защитени от Хартата, е да се изрази солидарност и насърчаване на социалното приобщаване (от Европейски център за права на ромите (ЕЦПР) срещу Гърция, жалба № 15/2003 г.)
- Недопускане на дискриминация означава, че държавите трябва да „уважават различните” и да гарантират, че социалните мерки няма да доведат до социална изолация.
- „Равнопоставено третиране” означава също така, че не трябва да има непряка дискриминация. Това означава, че правителството трябва да вземе предвид всички съответни разлики между ромите и другите групи. Може да се наложи да се приемат специфични политики, за да не се допусне оставянето на ромите на улицата.

Право на дом, жилища и човешките права



Бележки¹:

- Числата в горната диаграма представляват процентно отношение на отговорите на изследваните лица, например:
 - » 6% от неромите в проучването съобщават, че нямат водопровод в къщите си
 - » 29% от ромите съобщават, че нямат водопровод в домовете си.
- Проучването е проведено в Албания, Босна и Херцеговина, България, Унгария, Хърватия, Чешката република, Република Молдова, Черна гора, Бивша югославска република Македония, Румъния, Сърбия и Словакия.

Такива проблеми, обаче, съществуват в цяла Европа. Изселвания на жилищни къмпинги с ромски обитатели са провеждани във Франция, Португалия, Обединеното кралство, Гърция, Швеция, Норвегия и в много други страни. Жилищните условия на ромите, дори когато не се предприема изселване, са обикновено значително по-лоши, отколкото тези на населението, което не е с ромски произход. Това е признак на наличие на дискриминация срещу ромското население.

¹Данните са взети от проучване, проведено от Агенцията за основните права (FRA) през 2010 г. в 7 държави-членки на ЕС. Вижте <https://fra.europa.eu/en/survey/2012/roma-pilot-survey> за повече информация.

Заклучения на Комитета

Европейски център за правата на ромите срещу Италия²

Следващата информация е свързана със случая, който е обект на тази дейност, и е взета от „решение по същество“ на Комитета. Имайте предвид, че италианското правителство е трябвало да докаже пред Комитета, че е изпълнило задълженията си по всяка точка съгласно Хартата. Поради тази причина всяко заключение на Комитета включва израза „Италия не успя да докаже...“.

Подпомагане осигуряването с жилища със съответен стандарт

ЕКСП установи нарушение на член 31.1, заедно с член „Е“ (недопускане на дискриминация).

Правителството не успя да докаже, че е взело адекватни мерки, за да гарантира, че на ромите са предложени жилища с достатъчен размер и качество, които да отговарят на специфичните им нужди.

Изселване

ЕКСП установи нарушение на член 31.2, заедно с член „Е“.

Правителството не успя да докаже, че изселванията са били извършени с правилните правни гаранции или че са били необходими. То не успя да докаже, че ромите не са претърпели неоправдано насилие. То не успя да докаже, че е предоставило алтернативни жилища.

Липса на постоянни жилища

ЕКСП установи нарушение на член 31.1 и 31.3, заедно с член „Е“.

Правителството не успя да докаже, че правото на ромите на социални жилища е осигурено „ефективно на практика“. То не успя да докаже, че критериите, използвани за разпределяне на жилищата, не са дискриминационни.

Дискриминация

ЕКСП установи нарушение на член „Е“ (недопускане на дискриминация) във всеки от горните случаи. Ромското население е било подложено на дискриминация във всички аспекти на правото на жилище.

„Комитетът припомня, че принципът за недопускане на дискриминация по член „Е“ включва и непряката дискриминация. Невъзможността да се вземе под внимание различното положение на ромите или да се въведат мерки, специално насочени към подобряване на жилищните им условия, включително възможността за ефективен достъп до социални жилища, означава, че Италия е в нарушение на член 31.1 и 3, заедно с член „Е“³“.

² ЕЦПР с/у Италия, колективна жалба №27/2004 г., решение по същество, 7 декември 2005 г.

³ Пак там.



Човешки скулптури

Резюме

Това е творчески въвеждащ модул за групови действия. Участниците използват скулптурата, за да разгледат някои от пречките, пред които са изправени младите хора, както и да проучат възможните решения.

Продължителност: 60 минути (минимум)

Сложност: Ниво 1

Размер на групата: Макс. 20

Основни концепции
 човешки права млади хора
 социална уязвимост дискриминация
 бедност овластяване

Цели

- Да се разгледат някои от нарушенията на човешките права, пред които са изправени младите хора и младите роми в частност
- Да се проучат причините за неравнопоставеност и дискриминация
- Да се намерят начини за справяне с някои от тези проблеми

Подготовка

- Поискайте от всеки участник да донесе най-малко 2 неща от дома си, които вече не се използват. Това може да са предмети, отделени за изхвърляне или рециклиране – като например пластмасови бутилки, картон, вестници, кашони, найлонови торби, кутии и др.
- Вие също трябва да осигурите допълнителни подобни предмети, за да допълните донесените от участниците.
- Много тиксо/самозалепваща се лента
- Хартия за флипчарт и здрава карта
- Маркери, цветни химикалки

Инструкции

1. Попитайте участниците какво разбират под човешки права. Уверете се, че всички участници са запознати с идеята за човешките права и прегледайте някои от основните идеи. Използвайте информацията в главата за правата на човека, ако е необходимо.

СЪВЕТИ:

- Ако времето позволява, проведете кратка въвеждаща дейност, за да ги запознаете с концепцията за правата на човека. Можете да използвате дейностите „Да го разиграем“ или „Нарисувайте думата“ от Компас (www.coe.int/compass); или „Рекламираме на човешките права“, „Червена тревога“ или „Какво ако?“ от Компасито (www.coe.int/compass)

2. Обсъдете накратко кои права според участниците се нарушават най-често по отношение на младите хора. Кои права те смятат, че най-често се нарушават по отношение на ромските младежи?
3. Разделете участниците на групи от по около 4-5 души и раздайте предметите на групите. Уверете се, че всеки в групата има най-малко 2 предмета. Групите също така трябва да имат хартия, химикалки и тиксо или самозалепваща се лента.
4. Предупредете участници, че през първата част от дейността не трябва да се говори! Кажете им, че разполагат с 15-20 минути, за да направят човек от предметите, които са получили. Трябва да се използват всички предмети и крайната скулптура трябва да представлява млад човек, който може би често се сблъсква със сериозно нарушаване на неговите човешки права.

СЪВЕТИ:

- Ако искате да се уверите, че някои от групите ще вземат предвид ромски младежи, можете да уточните, че скулптурата трябва да представлява член на етническо малцинство в тази страна или дори че тя трябва да представлява ромски младеж.
- На този етап участниците не трябва да обсъждат идеите си! Кажете им, че ще могат да обсъдят всичко по-късно: в момента те са художници, работещи мълчаливо.

5. Когато групите завършат своите скулптури можете да им кажете, че вече имат право да говорят един с друг. Те трябва да обсъдят направения от тях „младеж“ и да постигат общи решения за някои от неговите основни характеристики. Кажете им, че трябва да определят свой говорител, който ще говори от името на представения младеж.
6. Напишете следните въпроси на флипчарта, които трябва да служат като ръководство за обсъжданията на групите:

Информация за вашия младеж

- Какво е неговото/нейното име?
- На колко години е?
- Къде живее?
- Кои са неговите/нейните приятели, семейство или познати?
- Кои от правата са нарушени?
- Как се случи това? Как се стигна до това, че той/тя е пострадал/а по този начин?
- Какви са неговите/нейните мечти, надежди, страхове?
- Добавете нещо друго от значение за вашия младеж...

7. Когато групите са готови, подредете всички скулптури, така че да могат да бъдат видени от всички. Разгледайте всички скулптури подред и поканете другите групи да задават въпроси на (изработения) „младеж“ и се опитайте да отгатнете кой е той/тя и кои права са нарушени. От името на младежа трябва да говори представител от групата, която е изработила скулптурата.

8. Когато групите вече установят някои от основните факти, помолете ги да направят предложения за младежа, за да може той/тя да промени някои обстоятелства и да подобри своите възможности за живот. Напишете предложенията на флипчарта.
9. Повторете това за всички скулптури. Добавяйте новите „решения“ в списъка и отбележете всички предложения, които са подобни на тези, които вече са били предложени за другите скулптури.
10. Незадължително: Когато всички скулптурите са представени и вече има набелязани няколко решения, помолете участниците да се върнат в своите групи. Те трябва да изберат от решенията тези, които са най-подходящи за техния младеж или могат да добавят нови, измислени от тях. Кажете им да направят промени в скулптурите, за да илюстрират своя избор на решение, например като поставят плакат или добавят допълнителни елементи към първоначалния дизайн.

Разбор

Използвайте разбора, за да започнете дискусия за практическите действия, които групата може да предприеме за справяне с нарушенията, с които младите роми често се сблъскват.

- Как взехте решение за образа, представляван от вашата скулптура? Беше ли лесно да постигнете съгласие в групата си?
- Вашият избор основава ли се повече на личен опит или на осъзнаването на по-общия проблем в страната като цяло (или в Европа)?
- Какви са някои от причините, поради които младите хора изпадат в подобна ситуация? Защо мислите, че младите роми са особено уязвими?

СЪВЕТИ:

- Ако използвате тази дейност, за да панирате определено действие на групата, направете списък на тези причини на отделен лист от флипчарта. Ако се цитират общи причини – например нивото на безработица – накарайте ги да помислят защо вероятността ромите да са безработни в по-висока в сравнение с другите групи.
 - Напишете „причини“ отдолу от лявата страна на листа от флипчарта и оставете място от дясната страна, където те могат да обмислят решения или начини на действие, които биха могли да предприемат.
- Смятате ли, че предложените от вас „решения“ за скулптурите са реалистични? Защо да или защо не?
 - Сещате ли се за начини, по които другите хора, например вие самите, можете да помогнете за подобряване на положението на младите хора, правата на които са били нарушени?

СЪВЕТИ:

- Този въпрос ще бъде в основата на вашата дискусия за предприемане на действия. Напишете предложенията на групата от дясната страна на флипчарта.
- Насърчете ги да помислят за това как те могат да работят не само за решаването на отделни случаи, но и на общия проблем, например чрез лобиране, агитация или популяризиране на неравнопоставеността на младите роми.

Алтернативи

Тази дейност може да се проведе като дейност с рисуване или изготвяне на колаж.

Предложения за последващи действия

Използвайте следващата сесия, за да разгледате предложенията на дъската, направени през последния етап на разбора.

- Попитайте участниците кои предложения могат да бъдат приети от групата. Отбележете тези, които изглеждат възможни, на флипчарта.
- Обсъдете тези предложения и се опитайте да стигнете по консенсус по едно, което групата би искала да изпълни.
- Използвайте ръководството за планиране в раздел „Четири стъпки на действие“, за да разработите подробностите на конкретното действие.
- Извършете планираното действие! Не забравяйте да направите разбор на действието след провеждането му.

Допълнителна информация

- Вижте допълнителната базова информация „Права на децата“ (стр. 141) и „Човешките права“ (стр. 43-51).
- Свидетелствата на стр. 162 описват преживяванията на трима ромски младежи при техните отношения с полицията.



Ромско бинго

Резюме

Това е викторина за ромите. Участниците работят в малки екипи и проверяват своите знания за ромите.

Продължителност:	60 минути (минимум)
Сложност:	Ниво 1
Размер на групата:	10-30 участници

Основни концепции

история на ромите малцинства
дискриминация човешки права
ромска култура история идентичност

Цели

- Да се повиши основната информираност за ромите и за правата на ромите
- Да се проучи откъде идват идеите на хората относно ромите
- Да се провокира по-нататъшно разследване на проблемите на ромите

Подготовка

Начертайте по една „бинго“ решетка за всяка малка група (около 5-6 души). Всяка решетка трябва да е начертана на една страница формат А4 и да има 4 колони и 4 реда (вижте по-долу). Броят на кутийките трябва да е както в примера.

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	16

Инструкции

1. Кажете на участниците, че ще участват във викторина за проверка на знанията им за ромите. Разделете ги на екипи от около 5-6 души и раздайте по един лист на всяка група.
2. Обяснете, че правилата са много сходни с правилата на традиционното „БИНГО“ (ако участниците са запознати с играта). Прочетете правилата (стр. 126) и се уверете, че всички участници са ги разбрали.
3. Започнете играта. Можете да задавате въпросите разбъркано, за да направите попълването на решетката по-интересно!

4. В края дайте верните отговори на всички въпроси, които не са били обсъдени (вижте отговорите на стр. 128-129). След това съберете цялата група за разбор.

Разбор

- Бяхте ли изненадани от това, колко много или колко малко знаете за ромите?
- Кои въпроси ви бяха най-трудни?
- Кои въпроси провокираха несъгласие във вашата група? Как успяхте да разрешите несъгласието?
- Изненадаха ли ви някои от отговорите? Защо?
- Смятате ли, че тази информация е важна? Защо да или защо не?

СЪВЕТИ:

- Можете да разгледате и някои от въпросите, които са сгрешени при много групи: разберете откъде са получили своята информация или защо не знаят правилния отговор.
- Ако някой сгреши на последния (подвеждащ) въпрос, използвайте допълнителната базова информация за расизма и дискриминацията (стр. 53-55). Можете да се позовете на уводната глава „Антициганизъм“ (стр. 27-41).

Алтернативи

- Хората могат да работят индивидуално, вместо в екипи. Можете да направите копия на въпросите и да оставите участниците да работят със свое собствено темпо: това ще осигури повече време за обсъждане на отговорите.

Предложения за последващи действия

- Предложете на участниците да работят или в групи, или индивидуално, за да изготвят списък на други въпроси, които те може да имат относно ромите или за неща, които биха искали да узнаят. Въпросите могат да се подават анонимно, така че хората да не се чувстват възпрепятствани относно спорни въпроси.

След като получите пълния списък на въпросите, проверете колко от тях могат да бъдат отговорени от други участници в групата. Можете да използвате формата на открит дискусия, използвана в дейността „Да поговорим за секс“ в Компас (www.coe.int/compass). Ако участниците не могат да отговорят на някои въпроси, те могат да бъдат проучени от цялата група.

Допълнителна информация

- Използвайте допълнителната базова информацията „Отговори на викторината за ромите“ на стр. 128-129. Трябва да направите справка и с таблиците на стр. 179-181 („Оценка на ромското население в Европа“), за да намерите отговорите на въпроси 7 и 8.

Помощни материали

Правила на викторината

- Това е вариант на играта „бинго“: за да спечелите, трябва да отговорите на всички въпроси по един ред или колона от таблицата.
- Въпросите ще се изчитат един след друг и ще имате малко време, за да обсъдите отговора във вашата група. Не се опитвайте да подслушвате другите групи!
- Напишете обсъдения отговор в полето, съответстващо на въпроса. Ако не можете да постигнете съгласие в групата, проведете бързо гласуване.
- Когато смятате, че имате пълен ред или колона с верните отговори, извикайте „Бинго!“ и играта ще бъде спряна, за да се проверят отговорите ви.
 - » Ако всички въпроси във вашия ред или колона са правилни, вие сте победители в този кръг и отборът печели 100 точки!
 - » Ако някой от отговорите във вашия ред или колона е неправилен, губите 100 точки.
- След обявяването на „БИНГО“ играта продължава с прочитането на останалата част от въпросите. Всички групи продължават да отговарят на въпросите – дори и тези, които вече са загубили точки поради неправилни отговори.
- Можете да обявявате „БИНГО“ неограничен брой пъти, но само за нови редове или колони (с други думи, след като някой е извикал „бинго“ за даден ред или колона, никой друг не може да използва този ред/колона.)

Въпроси на викторината

1. Кога ромите пристигат в Европа за първи път?
2. Откъде идват първоначално?
3. Дайте пример за историческа дискриминация срещу ромите (във вашата страна или в Европа).
4. Посочете името на известна личност от ромски произход.
5. Посочете произведение на изкуството, музиката, литературата или други културни постижения на ромски артист.
6. Дайте пример за обща дискриминация срещу ромите днес (във вашата страна или в Европа).
7. Какъв е броят на ромското население във вашата страна?
8. Какъв процент от населението в страната ви е от ромски произход?
9. Посочете името на една организация, която работи за защита на правата на ромите.
10. Дайте пример на успешна борба за правата на ромите.
11. Какъв е броят на ромите в Европа?
12. Какъв процент от общото европейско население има ромски произход?
13. Колко роми са загинали в резултат на Холокоста (в Европа като цяло)?
14. Какъв е процентът от общото ромско население на ромите, за които се смята, че са починали в резултат на Холокоста (в Европа като цяло)?
15. Посочете две страни, освен Германия, където местните власти са участвали в геноцида срещу ромите.
16. Кой от следните елементи е най-надеждният тест за това, дали някой има ромски произход? (подвеждащ въпрос!)
 - » Име / презиме?
 - » Генетични характеристики?
 - » Начин на живот?
 - » Нещата, които харесва и не харесва?

Отговори на ромското бинго

1. Кога ромите пристигат в Европа за първи път?

По предварителни данни това става около 12-ти век. Надеждни доказателства за ромски селища в Европа съществуват от около 1400 г.

Отбележете като верни всички отговори между 1100-1400 г.

2. Откъде идват първоначално?

Индия

3. Дайте пример за историческа дискриминация срещу ромите (във вашата страна или в Европа).

Възможни са много различни отговори. Дай следните примери, ако участниците не могат да предложат отговор: робството в Румъния, насилствената стерилизация в Словакия (и другаде), голямото залавяне на „циганите“ в Испания, експулсиране, отнемане на деца, линчуване от тълпи или официални операции по „прочистване“, забранени бракове, произволно задържане или арест – в почти всички европейски страни от 14-ти век насам (а в някои случаи това продължава и до днес). Могат да се споменат и многобройните нарушения по време на Холокоста. (Вижте стр. 66 за повече информация.)

4. Посочете името на известна личност от ромски произход.

Възможни са много различни отговори. Вижте www.imninalu.net/famousGypsies.htm и дейността „Борци за правата на ромите“ за някои примери.

5. Посочете произведение на изкуството, музиката, литературата или други културни постижения на ромски артист.

Възможни са много различни отговори. Вижте списъците по предишния въпрос за допълнителни примери. Можете да приемете за верни отговори като „песните на Джанго Райнхард“, „танцов спектакъл на Хоакин Кортес“, „филми с Боб Хоскинс“ и т.н.

6. Дайте пример за обща дискриминация срещу ромите днес (във вашата страна или в Европа).

Възможно многобройни примери, например в областта на здравеопазването, образованието, заетостта, третирането от страна на полицията или служителите на правоприлагащите органи, жилища и др. Опитайте се да помолите участниците да дадат подробна информация за дискриминацията, а не само да предлагат общи понятия (напр. здраве).

7. Какъв е броят на ромското население във вашата страна?

Вижте таблицата на стр. 179-181. Предварително дайте указания на участниците за диапазона на отговорите, които ще приемете за правилни – например „нещо в диапазон от 50 000 от правилния отговор“.

8. Какъв процент от населението в страната ви е от ромски произход?

Вижте таблицата на стр. 179-181. Ако участниците се затрудняват да използват проценти, попитайте ги колко души на сто са роми. Работа с таблицата:

- 1% е 1 човек на всеки сто.
- 0,1% е 0,1 души на всеки сто (или 1 на всеки хиляда).
- 0,01% е 0,01 души на всеки сто (или 1 на всеки десет хиляди).

9. Посочете името на една организация, която работи за защита на правата на ромите.

Възможни са много различни отговори. Примерите на европейско ниво включват Европейския център за правата на ромите (ЕЦПР), Европейския ромски информационен офис,

Европейския форум на ромите и пътуващите. Можете също така да приемете за верни отговори посочването на организации, работещи по принцип в защита на човешките права, като например Съвет на Европа, Амнести Интернешънъл, Европейска мрежа срещу расизма, Международна група за правата на малцинствата и др. За местни ромски организации вижте www.errc.org/cikk.php?cikk=3583.

10. Дайте пример на успешна борба за правата на ромите.

Възможни са много различни отговори. Примерите включват: кампанията за признаване на ромския геноцид и случаите в Европейския съд по правата на човека (например срещу стерилизацията на ромски жени и сегрегираното образование). Можете също така да приемете местни примери като кампания за предотвратяване на изселване или за премахване на дискриминацията на работното място.

11. Какъв е броят на ромите в Европа?

Приблизително 6 милиона в Европейския съюз; приблизително 11 милиона в държавите-членки на Съвета на Европа. Изяснете за коя „Европа“ се отнася въпросът! Приемете като правилни отговорите в диапазона на 1 милион от правилния отговор.

12. Какъв процент от общото европейско население има ромски произход?

Приблизително 1%. Приемете като правилен всеки отговор под 5%.

13. Колко роми са загинали в резултат на Холокоста (в Европа като цяло)?

Най-ниските оценки са около ½ милиона души. Най-високите оценки са три пъти по-високи: 1½ милиона. Приемете за правилен всеки отговор в този диапазон.

14. Какъв е процентът от общото ромско население на ромите, за които се смята, че са починали в резултат на Холокоста (в Европа като цяло)?

Оценките варират от около 30% до 80% – като по-високите оценки са по-широко приети. Отбележете като верни всички отговори между 50% и 80%. Отново можете да зададете въпроса като брой на загиналите роми на всеки сто души. 50% означава 50 души на всеки 100.

15. Посочете две страни, освен Германия, където местните власти са участвали в геноцида срещу ромите.

Почти всички страни, които са били окупирани от Германия или са били в съюз с нацистите, са участвали в геноцида, например Полша, Унгария, Хърватия, Румъния, Австрия и др. Вижте „Правото да помним“ за повече подробности за това, как местните власти са подпомагали геноцида в различните страни (www.coe.int/youth/roma).

16. Кой от следните елементи е най-надеждният тест за това, дали някой има ромски произход...?

Правилният отговор е, че нито една от посочените характеристики не представлява надежден „тестов признак“. Единственият наистина надежден признак е дали някой се самоидентифицира като ром. Не съществуват никакви общи физически характеристики (дори и на генетично ниво), които се споделят от всички роми и само от ромите. Същото важи и за това „какво те харесват и не харесват“ и „начина на живот“. Въпреки че по името на дадено ромско семейство може да се отсъди, че някой от предците на лицето е бил от ромски произход някога в миналото, това, дали лицето е ром, се определя главно от това, дали то се смята за такъв. По същия начин, лице с неромско фамилно име може да се самоопределя като ром.



Забавен стикер

Резюме

Участниците изработват набор от стикери, представляващи „мненията“ на ромите по ключови въпроси и ги използват, за да обсъдят аспекти на ромската идентичност и общите предразсъдъци.

Продължителност:	90 минути (или по-малко, ако стикерите са по-малко)
Сложност:	Ниво 1
Размер на групата:	12 и повече

Основни концепции

**идентичност предразсъдък
расизъм дискриминация стереотипи
жилище образование работа религия**

Цели

- Да се разгледат стереотипите за ромите
- Да се задълбочи разбирането на аспектите на ромската идентичност
- Да се проучат идеите на расизма, дискриминацията и предразсъдъците по отношение на ромите

Материали

- Хартия А4 и цветни химикалки за всяка малка група

Подготовка

- Напишете следните думи на флипчарта:

образование, работа, семейство, жилища, култура/идентичност, религия

Инструкции

1. Кажете на участниците да си представят, че са част от проектна компания. Компанията е решила да издаде серия от стикери, за да представят културните вярвания на различните националности и групи. Проектният екип е помолен да представи идеи за „ромски стикери“.
2. Разделете участниците на малки работни групи, с около 4 или 5 души във всяка група. Ако имате участници от ромски и неромски общности, можете да ги помолите да образуват групи според начина, по който се самоопределят. Това ще ви помогне да очертаете разликите между възприятия на ромите и на хората, които не са от ромски произход.
3. Раздайте хартията и цветните моливи и обяснете, че стикерите ще разглеждат 6 категории, посочени на флипчарта. Кажете им, че разполагат с 40 минути, за да изготвят по един стикер за всяка категория.

СЪВЕТИ:

- Предложете на участниците да започнат с колективно обсъждане в групата какви послания да бъдат предадени с всеки стикер. Могат да се използват следните въпроси:
 - » Какво ромските родители биха искали децата им да знаят за образованието? Какво биха искали те да знаят за работата? Какво биха искали те да знаят за семейството? и т.н.
 - » Има ли нещо по-различно или специално в „ромското послание“?
 - » Как можем да представим тези идеи в едно просто изображение?
- Напомнете им, че дизайните трябва да са прости. Могат да включват няколко думи, ако е необходимо, но крайният продукт трябва да е малък и да няма твърде много детайли!

4. След 40 минути поканете групите да изложат своите стикери в залата. Дайте на участниците известно време, за да се разходят и да разгледат работата на другите групи.

5. Съберете всички за разбор.

Разбор

Започнете дискусията с въпрос за коментари относно изложените стикери; след това да използвате някои от следните въпроси, за да проучите проблемите по-пълно.

Изберете въпросите, които са най-подходящи за участниците в групата ви.

Въпроси за стикерите и работата по групи:

- Какви „послания“ могат да се открият в стикерите – например какво групите са сметнали, че е важно да се каже за жилищните условия на ромите?
- Има ли общи теми или послания в стикерите, изготвени от различни групи?
- Има ли отрицателни послания сред тях?
- Има ли несъгласни с тези послания? Мислите ли, че и ромите, и неромите ги смятат за „верни“ или важни?
- Как взехте решенията за това, което сте искали да предадете със своите стикери?
- Откъде получихте информация?
- Проверена ли е тази информация лично от вас: знаете ли дали всичко е вярно?!

Въпроси относно (ромската) идентичност:

- Какво всъщност знаете за ромите? Всички роми едни и същи ли са?!
- Защо мислите, че има толкова много негативни възприятия за ромите? Какво може да се направи, за да се промени това положение?

- Какви са положителните неща, които се знаят за ромите?

Въпроси относно расизма и дискриминацията:

Попитайте участниците какво разбират под понятията „расизъм“, „дискриминация“, „стереотипи“ и „предразсъдъци“. Направете справка със съответния раздел в „Основни термини“, ако е необходимо (стр. 53-55).

- Смятате ли, че наистина има някакви „общии“ убеждения или характеристики, споделяни от всички членове на групата? Има ли нещо, което е общо за всички във вашата етническа група?
- Как бихте се почувствали, ако някой отказва да ви даде работа, защото „знае какво представлява семейството ви“ или „познава вида ви“?

Алтернативи

- Намалването на броя на стикерите, които участниците трябва да разработят, може да намали времето, необходимо за дейността. Можете да изберете различни основни понятия, например развлечения/свободно време, професии, социален статус и така нататък.
- Някои групи биха могли да разработят стикери за други национални или етнически групи, може би за собствената си „национална“ група. Това ще даде възможност да се разграничат стереотипите за различните групи.

Предложения за последващи действия

- Участниците биха могли да проучат някои от областите, в които често се срещат негативни стереотипи за ромите. Резултатите могат да бъдат представени като изложение/изложба с нови „стикери“ за насърчаване на положителните послания.
- Дейността „Борци за правата на ромите“ предлага някои положителни модели за подражание, а допълнителни списъци могат да бъдат намерени във връзките, посочени на стр. 78.

Допълнителна информация

- Допълнителната базова информация „Стереотипи и ромите“ (стр. 133) посочва някои общи стереотипи, свързани с категориите на стикерите, които всъщност не са верни.
- Допълнителната базова информация „Стереотипи и ромите“ обяснява как са свързани тези понятия.

Стереотипите и ромите

За ромите съществуват много стереотипи и много от тях са отрицателни. Политиците, медиите и широката общественост – изглежда, че всички знаят какво точно представляват ромите! Повечето политици, представители на медиите, както и по-голямата част от широката общественост всъщност не са роми. Това откъде имат информация?

Ромите в действителност са група с голямо културно многообразие. Те пристигат в Европа преди много векове и оттогава насам живеят в различни части на Европа.

Хората от всички етнически групи се адаптират към заобикалящата ги среда и често приемат културните практики и ценностите на хората, сред които живеят. Ромите в Германия често имат повече прилики с другите германци, отколкото с ромите, живеещи в Румъния. Нещо повече, някои роми в Германия може дори да имат повече общи характеристики с германците, които не са от ромски произход, отколкото с другите германски роми. Хората са отделни личности и сами правят своя избор!

Същото е и със семейства: нито едно дете не споделя всички вярвания или характеристики на родителите си. Защо трябва да смятаме, че ромските деца трябва да споделят всички вярвания на родителите си?

Стереотипите могат да бъдат полезни и те могат да ни предупредят за възможни общи характеристики, но никога не трябва да се приемат като научен факт.

Някои факти за категориите на стикерите:

- Голяма част от ромите в Източна Европа водят заседнал начин на живот. Много малко ромски групи поддържат номадски начин на живот.
- Образованието е толкова важно за ромите, както и за всички други хора! Образователните системи в много европейски страни, обаче, са дискриминационни спрямо ромските деца. Понякога ромите дори са поставени в специални училища, където получават по-малко добро образование. (Вижте стр. 90.)
- Ромите имат големи затруднения при намирането на работа поради дискриминация от страна на потенциалните работодатели. Проучване¹ в ЕС на 3500 роми в седем европейски страни установи, че 20% от ромите смятат, че са били дискриминирани или при търсене на работа, или докато са били на работа.
- Не съществува „обща“ религия за ромите. Много е вероятно в някои страни ромите да изповядват доминиращата религия; например много роми са католици в Испания, православни християни в Румъния и мюсюлманин в някои области на южните Балкани.
- Много роми имат силно чувство за идентичност като роми, но дори и тази идентичност може да се разбира по различен начин от различните регионални ромски групи.
- Някои роми говорят Romani (ромски език), но този език има много различни диалекти. Много роми дори не знаят ромски език и говорят само езика на страната, в която семействата им живеят от векове – унгарски, руски, румънски, немски и т.н.

¹ http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/413-EU-MIDIS_ROMA_EN.pdf (2008)



Малка крачка напред

Резюме

Тази активност представлява ролева игра, която разглежда някои от трудностите, с които се срещат младежите от ромски произход (и другите младежи). Участниците обсъждат доколко им е лесно да живеят „нормален“ живот в ролята, която им е дадена.

Продължителност:	60 минути (кратка версия)
Сложност:	Ниво 2
Размер на групата:	10-30 участници

Основни концепции

**Млади хора права на ромите
дискриминация равенство общество
образование увреждане
жилища наемане на работа**

Цели

- Да се повиши осведомеността относно някои от структурни пречки, които възпрепятстват младите хора от ромски произход и другите млади хора в неравностойно положение
- Да се насърчи съпричастността към ромите и другите хора в неравностойно положение
- Да се оцени значението на осигуряването на равни възможности и недопускане на дискриминация

Подготовка

- Използвайте списъка на ролевите карти на стр. 138-139, за да изберете роля за всеки член на вашата група. Ако искате, можете да подготвите свои собствени карти, ако те са по-подходящи за вашата група.
- Разпечатайте и изрежете картите – вижте инструкциите пред картите (стр. 138).
- Ще ви трябва пространство за всички участници, за да могат да застанат рамо до рамо и след това да пристъпят напред в редица.

Инструкции

1. Попитайте участниците дали са се поставяли някога в положението на друг човек. Мислят ли за предизвикателствата, пред които другите са изправени?
2. Обяснете им, че всеки участник ще получи „нова идентичност“ за провеждането на тази дейност. Те трябва да се опитат да си представят какъв би бил животът им в новата роля.
3. Помолете участниците да вземат една ролева карта. Дайте им няколко минути, за да я прочетат и да помислят за лицето от картата. Не трябва да обсъждат или показват картата на никого.

СЪВЕТИ:

- Може да се наложи да се намесите в разпределянето на ролите. Опитайте се да сте чувствителни за всички трудности, с които участниците може да са се сблъскали в „истински“ си живот. Избягвайте да давате роля, която може да постави участника в неудобно положение или да му причини болка.
- Ако участниците са роми и нероми, не е необходимо да се погрижите те да представляват своята „собствена“ идентичност. Ще бъде интересно да ги смесите: някои участници да представляват своята собствена етническа идентичност, а други да представляват друга етническа идентичност. Можете да обсъдите този въпрос по време на разбора.

4. Отговорете на всички конкретни въпроси за значението на думите или ако нещо не е ясно, но не позволявайте въпроси относно разпределената роля. Посъветвайте участниците да използват въображението си!
5. Дайте на участници известно време, за да обмислят да ролите си. Можете да прочете следния списък от въпроси (бавно) и да ги помолите да помислят за отговорите. Отново не трябва да допускате дискусия на този етап.
 - » Какво е името ти?
 - » Помисли за дома си: в коя стая прекарваш най-много време? Как изглежда тя?
 - » Как протича един „нормален“ ден? Помисли за това, какво правиш сутринта, следобед и вечерта.
 - » Какво правиш в свободното си време? С кого обичаш да прекарваш времето си?
 - » Какво те прави щастлив(а)? От какво се страхуваш?
6. Когато всички вече се чувстват удобно в своите роли, помолете ги да се подредят един до друг като на стартова линия. Обяснете, че ще прочете няколко твърдения. Участниците трябва да помислят за всяко твърдение, дали то може да е вярно за хората, които те представляват.
 - » Ако твърдението е определено вярно, те трябва да направят голяма крачка напред.
 - » Ако то изглежда невъзможно, участниците не трябва да се движат.
 - » Ако изглежда възможно, но е малко вероятно – участниците могат да направят малка крачка напред.
7. Прочете твърденията едно по едно, като правите малка пауза между тях. Поканете участниците да се огледат между твърденията, за да видят къде се намират останалите.
8. В края на дейността помолете участниците да седнат на мястото, на което се намират. Всеки участник трябва да се представи накратко. Освен това можете да помолите тези участници, които представляват младежи от ромски произход, да вдигнат ръка.
9. Помолете участниците да се огледат още един път и да обърнат внимание на мястото, в които се намират всички останали, след което ги поканете да се наредят в кръг за разбора. Приключете сесията с информация от допълнителния базов материал на стр. 141 (Права на децата).

Разбор

Започнете разбора, като изведете участниците от ролите им. Можете да помолите всички да затворят очи и след като преброят до три, да извикат (реалните) имената си.

Общи въпроси:

- Колко лесно или трудно беше да си представите себе си в ролята на определения за вас млад човек?
- Познавате ли някой, който прилича на лицето, което представлявахте? Имате ли нещо общо с този човек?
- Какво е усещането да направите голяма стъпка напред, докато другите не се движат? Или да стоите неподвижно, докато други се движат напред?
- Защо някои неща във вашата роля ви затрудниха? Чувствахте ли се все едно сами си създавате трудностите (в ролята) или те се създават от други лица/обществото?

СЪВЕТ:

- При необходимост дайте пример на участниците: например това да срещат „затруднения в математиката“ или да са „добри по музика“ са неща, които могат да бъдат по-тясно свързани с характера или физическите способности на отделния човек. Характеристиките като „не мога да си позволя да отида в университет“ или „трябва да се грижа за болен роднина“ са по-скоро външни препятствия.

Въпроси относно трудностите, срещани от младите роми

Започнете чрез сравняване на отговорите на участниците, които имат „еднакви“ ролеви карти – един участник, представляващ младеж от ромски произход, и един участник, представляващ младеж, който не е от ромски произход. Попитайте членовете на всяка двойка докъде са се преместили по време на играта и да се опитат да определят някои от твърденията, при които „младежът, който не е от ромски произход“, се е придвижил напред, докато „младежът от ромски произход“ е спрял.

- По-трудни ли са някои неща за младежите от ромски произход отколкото за младежите, които не са роми? Защо?
- Смятате ли за справедливо това, че децата имат толкова различни възможности пред тях?
- Обсъдете колективно с участниците някои от външните „препятствия“, които са попречили на хората в ромските роли да се придвижат напред. Могат ли някои от тези пречки да бъдат отстранени? Кой или какво трябва да се промени?

Размисли за дейността като цяло

- Смятате ли, че ролевите карти са реалистични? Свързани ли са дейностите с „реалния живот“?

- Помогна ли ви ролята да погледнете на другите млади хора по различен начин? Накара ли ви да погледнете по друг начин на нещата, които са ви лесни или трудни в собствения ви живот?
- Промени ли дейността някои от вашите мнения?

Въпрос за участниците от ромски произход:

- Какво мислите, че може да направи ромската общност, за да се справи с дискриминацията (несправедливо третиране), с която младите хора често се срещат?

Въпрос за участниците, които не са от ромски произход:

- Какво мислите, че може да направи неромската общност, за да се справи с дискриминацията, с която младите хора от ромски произход често се срещат?

Въпрос за цялата група:

- Има ли нещо, което вие (или ние като група) можете да направите за дискриминацията, пред която са изправени младите роми?

Предложения за последващи действия

- Използвайте съкратения вариант на Конвенцията на ООН за правата на детето (КПД), за да идентифицирате някои от свързаните с правата проблеми в рамките на тази дейност или за да разгледате трудностите, изпитани от самите участници.
- Вижте допълнителната базова информация „Права на децата“ (стр. 141) и използвайте четирите ръководни принципа или съкратен вариант на КПД, за да извършите проверка на групата или училището. Помолете участниците да изготвят два списъка:
 - » Примери на зачитане на ръководните принципи
 - » Примери на нарушение на ръководните принципи

Участниците могат да се опитат да съставят препоръки за преместване на примерите от втория списък в първия списък.

Допълнителна информация

- Използвайте информацията на стр. 141 („Права на децата“), за да покажете на участниците, че много от различията в правата или възможностите, разгледани в рамките на дейността, са забранени по силата на международното право.
- Направете справка с информацията в „Основни термини“, за да разгледате допълнително расизма и дискриминацията (стр. 53-55).

Тази дейност е адаптация на дейността „Крачка напред“ от ръководството Компас за обучение по човешките права на младите хора: www.coe.int/compass.

Помощни материали

Инструкции за разпечатване на картите

- Повечето от картите не посочват дали лицето е от ромски произход или не: те могат да се използват за представяне на която и да е от двете общности. Трябва да изберете около 5 карти, които ще бъдат използвани два пъти: веднъж за младеж от ромски произход и веднъж за младеж, който не е от ромски произход.
- Направете 2 копия на всяка от тези карти. На едното от копията напишете думата роми. Не пишете нищо на другото копие.
- Изберете роли от оставащите карти за останалата част от вашата група. На половината от тези карти напишете думата роми.
- Обяснете на участниците, че на картите на някои от тях е написана тяхната етническа идентичност. Ако няма посочена етническа идентичност, те трябва да приемат, че те са от населението, което представлява „мнозинство“.
- Можете да добавите и други етнически идентичности, ако те са от значение за вашата страна или регион.

Ти си на 14 години. Живееш заедно със сестра си в малък град и посещаваш местното училище. Учителите се заяждат с вас; така правят и другите деца. Често бягаш от училище и се разхождаш в гората.	Ти си на 8 години. Заедно с двамата си братя живееш в хубава къща с голям двор и басейн. Баща ти е управител на банка във вашия град. Майка ти се грижи за къщата и семейството.
Ти си на 13 години и си единствено дете. Живеете с майка си сами в апартамент в града. Майка ти е човек с увреждане и се нуждае от грижи: основно ти се грижиш за нея. Често трябва да отсъстваш от училище, защото тя се нуждае от твоята помощ.	Ти си на 11 години и си най-малкото от три деца. Семейството ти живее в малък апартамент в голям град. Баща ти е механик, но е без работа от три години. Майка ти е починала, когато си бил(а) бебе.
Още от твоето раждане си с увреждане и трябва да използваш инвалидна количка. Живееш в апартамент в града със родителите си и двете си сестри. И двамата ти родители са учители. Ти си на 12.	Ти си на 14 и баща ти е известен политик. Имате всичко необходимо у дома си, а ти си сред първите в класа си в училище. Ти си гей, но не смееш да кажеш на никого.

<p>Ти си на 15 и си дете на американския посланик във вашата страна. Посещаващ международно училище и баща ти много държи да се представиш добре. Носиш очила и понякога заекваш.</p>	<p>Ти си на 9 и си единствено дете. Живееш в къща с апартаменти в града с родителите си. Баща ти е строителен работник, а майка ти работи от време на време като чистачка. Спортът ти се удава много.</p>
<p>Ти си на 12. Напуснали сте родната си страна преди една година и сега живеете във „временно жилище“ в новата страна. В дома ти има много влага и не разполагате с тоалетна или течаща вода. Майка ти говори местния език много добре и иска да работи, но никой не наема на работа „цигани“.</p>	<p>Ти си на 10 години и имаш когнитивни увреждания, което означава, че ти е трудно в училище. Имаш по-висок ръст от всички други деца, които са само на 8 години. И двамата ти родители работят, така че нямат много време, за да ти помогнат с домашното.</p>
<p>Ти и по-големият ти брат сте много добри по математика, физика и чуждите езици – в действителност по повечето предмети! Родителите ти са университетски обучители. Те постоянно те изпращат на специални курсове и лагери за обучение, за да се подготвяш за състезания.</p>	<p>Ти си на 18 години. Още от 11-годишна възраст баща ти е попаднал в затвора и баба ти и дядо ти са те отгледали. Сега и двамата са болни и се нуждаят от финансова подкрепа. Справяш се добре в училище и искаш да учиш математика в университета.</p>
<p>Ти си на 17 години. Не познаваш родителите си и през целия ти живот за теб се грижат чужди хора. Справяш се много добре с танците и обичаш да свириш джаз на китарата си. Имаш няколко академични квалификации и нямаш пари.</p>	<p>Ти си на 10 години. Живееш в селска къща в провинцията. Баща ти е земеделски производител, а майка ти се грижи за крави, гъски и пилета. Имаш трима братя и една сестра.</p>
<p>Ти и твоите родители сте дошли в тази страна, за да сте в безопасност от войната в родната си страна Афганистан. Сега си на 12 години и живееш тук от три години, от 9-годишна възраст. Не знаеш кога ще можеш да се прибереш у дома си.</p>	<p>Ти си на 14 години. Ти си роден(а) в този град, но родителите ти са се преместили тук от Нигерия. Живееш в беден район, а в квартала ти няма други чернокожи африканци. Учиш много усилено и се представяш добре в училище.</p>

Твърдения

- Говориш 2 или повече езика.
- Щастлив(а) си от живота си.
- Живееш на хубаво място с телефон, телевизор и достъп до Интернет.
- Ти и твоето семейство винаги сте разполагали с достатъчно пари, за да посрещате нуждите си.
- Не са те дразнили или пренебрегвали поради различния ти външен вид.
- Ходиш в добро училище и си член на извънкласни групи и спортни клубове.
- Взимаш допълнителни уроци след училище по музика и рисуване.
- Не се страхуваш, че полицията може да те спре.
- Никога не си се чувствал(а) дискриминиран(а) поради своя произход или този на родителите ти, семейната ти среда, религия или култура.
- Ходиш редовно на медицински и стоматологични прегледи, дори когато не си болен(на).
- Ти и семейството ти ходите на почивка веднъж годишно.
- Можеш да поканиш приятели на вечеря или да останат да пренощуват във вашия дом.
- Когато дойде времето, ще можеш да отидеш в университет или да избереш каквато искаш работа или професия.
- Често виждаш по телевизията или във филмите хора, които изглеждат като теб и живеят като теб.
- Ти и твоето семейство ходите на кино, посещавате зоологическата градина, музея, провинцията или други забавни места най-малко веднъж месечно.
- Когато е необходимо, можеш да получиш нови дрехи и обувки.
- Разполагаш с достатъчно време за игри и имаш приятели, които са играеш.
- Имаш достъп до компютър и можеш да използваш Интернет.
- Чувстваш се оценен(а) за това, което можеш да направиш, и те насърчават да развиваш всичките си способности.
- Надяваш се, че може да осъществиш мечтите си!

Правата на децата

Децата имат човешки права – точно както всички други човешки същества. Въпреки това, децата са признати като нуждаещи се от специално внимание поради своята възраст и уязвимост. Поради тази причина има изготвен специален договор за човешките права, който разглежда правата на децата: Конвенцията на ООН за правата на детето (КПД).

КПД не дава на децата никакви допълнителни човешки права; тя просто улеснява достъпа за тях до правата, които всички човешки същества имат. Например, всеки има право да изрази своето мнение, но мнението на децата често се игнорира! КПД заявява, че децата трябва да имат право да изразят своето мнение по всеки въпрос, който се отнася до тях, както и че техните мнения трябва да бъдат взети под внимание.

Водещи принципи на КПД

Налице са четири ръководни принципа, които помагат разбирането на правата в КПД. Тези принципи са предвидени като насоки за поведението на всички възрастни по отношение на децата, но преди всичко те би трябвало да се вземат под внимание при определянето на държавната политика спрямо децата. За целите на КПД, терминът „дете“ включва всички лица под 18-годишна възраст.

Принцип 1: Недопускане на дискриминация (равенство)

Повечето хора знаят, че недопускането на дискриминация означава, че хората не трябва да бъдат третирани по различен начин само поради цвета на кожата им, тяхната етническа идентичност, пола им или нещо друго. Когато полицията спре за проверка роми просто защото са роми, това е дискриминация. Когато фирмите отказват да наемат даден човек защото е от ромски произход, това е дискриминация.

Недопускането на дискриминация, обаче, също така означава, че когато правата и възможностите на дадено лице са несправедливо ограничени в резултат на някоя от тези характеристики, за него може да е важно да получи различно третиране. Това е известно като позитивна дискриминация или потвърждаващо действие.

Потвърждаващо действие:

Ако лице с физически увреждания не може да се изкачи по стълбите до мястото на интервюто за работа, то това интервю трябва да се проведе на друго място, така че това лице да не бъде дискриминирано.

Ако ромско дете не говори местния език свободно и това оказва влияние на образованието му, то трябва да получи помощ или подкрепа, за да развие езиковите си умения, или да му се осигури образование на собствения му език. В противен случай то няма да разполага с „равно“ право на образование.

Принцип 2: Участие

Децата имат право да участват във вземането на решения, които ги засягат. Децата трябва да се разглеждат като пълноправни личности и винаги трябва да се питат и техните мнения трябва да се вземат под внимание.

Принцип 3: Право на живот, оцеляване и развитие

Децата имат право на живот и право да се развиват както физически, така и психически. Те трябва да бъдат защитени от външни заплахи и опасности, например от малтретиране, сериозни нарушения на правата им или заболяване. Те трябва да получат всичко необходимо за осигуряване на тяхното здравословно развитие и общо благосъстояние.

Децата не са „отговорни“ за трудностите, с които могат да се сблъскват в резултат на тяхната етническа идентичност или решенията на техните родители.

Принцип 4: Най-добрите интереси на детето

Във всички решения, засягащи деца, на първо място трябва да стоят най-добрите интереси на детето. Отговорните възрастни (както и държавата) трябва да направят всичко, което е най-добро за защитата, развитието на детето и неговото благополучие.

Съкратен вариант на КПД можете да намерите в Компас (наличен на www.coe.int/compass).



Кажете как точно стоят нещата

Резюме

Това е дейност, която разглежда посланията на медиите и социалните медии за ромите. Участниците създават своя страница в социалните медии с информация, която биха искали да доведат до знанието на своите връстници.

Продължителност:	Най-малко 2 часа. Дейността може да се проведе и в две сесии от по 1 час.
Сложност:	Ниво 3
Размер на групата:	Макс. 20

Основни концепции

**медии социална медия
расизъм дискриминация
Интернет комуникация
Предубеждение предраскъдък
доказателства**

Цели

- Да се разгледат посланията в медиите (и социалните медии) за ромите
- Да се изследват позитивните послания и да се насърчи критичният подход към „фактите“ за ромите
- Да се направи оценка на „истинността“ на често изразяваните становища и да се формулират определени послания за младите хора относно ромите

Подготовка

- Направете копия на листа със задачи от стр. 147.
- Трябва да имате достъп до Интернет: най-малко един компютър на 3 участници.
- Лепило, хартия за флипчарт, цветна хартия, маркери или цветни химикали.
- Незадължително: вестници и списания или възможност за разпечатване на изображения от Интернет.

Инструкции

Част 1: Проучване на съществуващи послания в медиите

1. Попитайте участниците откъде получават по-голямата част им информацията си. Какви източници използват и кои считат за най-достоверни, ако искат да разберат какво се случва?
2. Попитайте ги защо смятат, че тези източници дават достоверна информация. Търсили ли са някога участниците алтернативни интерпретации? Проверявали ли са някога „фактите“, представени от любимите им Интернет страници?
3. Кажете им, че в рамките на тази дейност ще разгледаме най-често публикуваните послания относно ромите в Интернет страниците, посещавани от младите хора. Участниците ще проучат някои от тези послания и след това ще разработят свои собствени страници в социалните медии, за да разпространят информацията, която смятат, че е важно младите хора да знаят.

4. В зависимост от броя на компютрите, с които разполагате, разделете участниците по двойки или на (малки) групи, така че всяка група да има достъп до Интернет. Разпределете на всяка двойка по една от групите Интернет страници, посочени по-долу.

Интернет страници, които групите ще изследват

1. Популярни Интернет страници сред младите хора

Интернет страници, които се използват най-често от младите хора в групата за всякакви цели. Не е задължително това да са „новинарски“ Интернет страници, а могат да включват съобщения в Twitter, страници в социалните медии или друго.

2. Новинарски Интернет страници

Често използвани или „уважавани“ новинарски сайтове във вашата страна. Ако има национален (поддържан от правителството) медиен канал, участниците трябва да го прегледат.

3. Популярни Интернет страници сред младите роми

Интернет страници, предназначени или използвани от младите роми. Може да се наложи да помогнете на участниците да намерят такива уебсайтове, ако в групата няма роми. Някои международни организации са изброени на стр. 129.

4. Групи за кампании или активистки групи по проблемите на ромите

Интернет страници на организации (за човешките права), работещи по проблемите на ромите. Може да се наложи да помогнете на участниците да намерят такива уебсайтове. Някои международни организации са изброени на стр. 129.

СЪВЕТИ:

- Можете да съставите списък на Интернет страниците заедно с цялата група, преди да започне тяхното проучване.
- Ако участниците се затрудняват да намерят информация (например в групи 1 и 2), предложете им да извършат търсения в Интернет като използват термина „роми“ или някои от негативните термини, често използвани за ромите. Напомнете им, че липсата на информация за ромите в популярните новинарски Интернет страници е важно откритие!
- Можете да предположите на двойките да се редуват в търсенето на информация и да си водят бележки за всички констатации.

5. Раздайте копия на листа със задачи (стр. 147) и обсъдете неясните моменти.
6. Осведомете участниците за продължителността на първата част от дейността – проучването. За тази част трябва да се отделят минимум 30 минути. Напомнете на участниците, че е важно да си водят бележки по констатациите си, дори и ако някои Интернет страници нямат изобщо никаква информация за ромите. Освен това те трябва да записват всички посетени Интернет страници!

7. След като приключат проучванията, съберете групите отново и накратко обсъдете някои от основните констатации. Помолете участниците да направят общи коментари за информацията, която са намерили.

Част 2: Създаване на собствени послания

8. Разделете участниците на нови групи от около 5-6 участници. В идеалния случай, във всяка група трябва да има поне един представител от всяка от предишните групи. Ако имате участници от ромски произход и участници, които не са от ромски произход, то групите трябва да съдържат хора и от двете общности.
9. Обяснете, че всяка група ще трябва да изработи нова Интернет страница (или страница в социална медия), където те трябва да публикуват посланията, които по тяхно мнение трябва да се знаят от младите хора. Напомнете им, че трябва да помислят за следното:

- Какви са най-важните неща, които бихте искали да пропагандира вашата страница?
- Коя е основната публика? (Например: всички млади хора, младите хора, които не са от ромски произход в тази страна, младите хора от ромски произход в международен аспект)
- Как можете да направите страницата привлекателна за вашата публика?

10. Раздайте на всяка група по няколко листа за флипчарт и маркери. Обяснете, че дори и когато решите да създадете реална Интернет страници, повечето страници първо се измислят на хартия!
11. Отделете поне един час за работа на групите за проектиране на тяхната Интернет страница и част от съдържанието. Могат да изготвят „първата страница“ и няколко примера на съдържание, към което има връзки в първата страница.
12. Покажете резултатите в края на дейността, така че да са видими за всички и оставете време на участниците да разгледат работата на другите групи.

Разбор

Започнете с молба за коментари от участниците по проектите, създадени от другите групи. След това задайте някои от следните въпроси.

Въпроси за Интернет страниците, създадени от групите:

- Бихте ли се изкушили да посетите Интернет страницата? Защо да или защо не?
- Бихте ли се доверили на Интернет страницата, ако ви трябва точна информация?
- Предоставя ли Интернет страницата алтернативни послания на публикациите в другите страници на социалните медии?
- Дали посланието е като цяло негативно, положително или „неутрално“ по отношение на ромите?
- Какво ви харесва в Интернет страницата и имате ли някакви предложения за това, как може да се подобри?

Въпроси относно работата в групи:

- Лесно ли бе да постигнете съгласие в групата за това, което искате да включите?
- Имахте ли съществени различия в мненията си относно посланията, които искате да предадете? Как успяхте да ги разрешите?
- Смятате ли, че първата част от дейността е оказала влияние върху вашата визия за страницата? Как?

Въпроси за дейността като цяло:

- Оказа ли влияние дейността върху вашето мнение за ромите?
- Как дейността повлия на вашето мнение за информацията, която може да се намери онлайн?
- Смятате ли, че това ще промени начина, по който четете или проучвате някои въпроси онлайн? Как?
- Как бихте се почувствали, ако ви се налага да четете неща за себе си или за вашата етническа група, подобни на тези, които обикновено се публикуват за ромите?

Алтернативи

- Тази дейност може да се проведе в две сесии, което е особено удачно, ако преобладаващата група участници не са от ромски произход и особено ако те имат силни предразсъдъци относно ромите. В този случай може да е нужно повече време за дискусията след проучването, за да се преодолеят предразсъдъците.
- Ако участниците предпочитат да работят онлайн, втората част от дейността може да включва създаване на реална страница в социалните медии.

Предложения за последващи действия

- Ако участниците не са публикували страницата онлайн, те могат да направят това като последваща дейност. Трябва да помислят как да направят Интернет страницата си популярна!
- Предупредете участниците за кампанията „Движение „Не“ на речта на омразата“ и страницата „Наблюдение за установяване на реч на омраза“, които позволяват изпращането на примери за онлайн омраза (вижте www.nohatespeechmovement.org). Можете също така да насърчите участниците да се включат онлайн с примери на расистки прояви или предразсъдъци. Вижте ръководството на Съвета на Европа „Bookmarks“ за по-нататъшни идеи за работата по справянето с речта на омразата, проявена онлайн.

Допълнителна информация

- Вижте информацията по Интернет грамотността в „Bookmarks“ за насоки относно идентифицирането на онлайн прояви на расизъм/дискриминация.

Помощни материали

Лист със задачи

Разгледайте някои от Интернет страниците във вашата категорията и вижте дали можете да намерите публикации, споменаващи ромите.

За всяка Интернет страница разгледайте въпросите, посочени в таблицата по-долу. Където е възможно, дайте примери и добавете всяка друга информация за Интернет страницата, която смятате, че може да е от значение.

ИМЕ/АДРЕС НА ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦАТА:
<p>1. Има ли снимки/изображения на ромите?</p> <ul style="list-style-type: none"> » Има ли сред тях „положителни“? » Има ли „негативни“?
<p>2. Има ли представена „информация“ за ромите?</p> <ul style="list-style-type: none"> » Представена ли е информацията като изцяло положителна, изцяло негативна или неутрална по отношение на ромите? » Има ли доказателства за предоставените „факти“? » Дали някои от „фактите“ са очевидно неверни?
<p>3. Кои думи се използват най-често за описание на ромите?</p> <ul style="list-style-type: none"> » Дали те са предимно позитивни, негативни или неутрални?
<p>4. Има ли открито расистки изявления?</p> <ul style="list-style-type: none"> » Ако това е така, дали те са направени от обществени фигури, дали те са „становища“ на журналисти или нещо друго?
<p>5. Други коментари...?</p>



Десет неща

Резюме

Тази дейност включва създаването от участниците на техни собствени портрети, идентифициращи нещата, които те харесват и не харесват, по-специално в отношенията си с другите хора. Дейността е най-ефективна, ако се провежда в смесена група, включваща роми и нероми и може да се използва за разглеждане на предразсъдъците и моделите на нараняващо поведение.

Продължителност:	45 минути (мин.)
Сложност:	Ниво 1
Размер на групата:	Макс. 20

Основни концепции

сходство разлика разнообразие
идентичност потребности човешки права
взаимоотношения стереотипи
расизъм предразсъдък

Цели

- Да се проучат идеите на сходство, разлика, разнообразие
- Да се разгледат приликите между ромските и неромските общности и различията в рамките на всяка общност
- Да се помисли за това, кое е най-важно за участниците в техните отношения с другите хора

Подготовка

- Направете копия на листа „Десет неща“ на стр. 151.
- Ще са необходими копия на списания, лепило, цветни моливи и листове хартия за участниците.
- Незадължително: поканете участниците да донесат свои снимки.

Инструкции

1. Попитайте участниците дали могат да се сетят за някаква обща характеристика, която имат всички хора в ромската общност и която не е характерна за членовете на неромската общност. Задайте същия въпрос за неромската общност: имат ли всички хора от тази общност нещо общо, което не е характерно за ромите?

СЪВЕТИ:




- Малко вероятно е, че участниците ще намерят нещо! Ако го направят, попитайте ги дали това е нещо, с което и двете общности ще се съгласят.
- Можете да им обясните, че биолозите не са установили никакви физически или генетични характеристики, които да са уникални за членовете на различните „раси“: понятието „раса“ днес се разбира като социална категория, която не се базира на физически характеристики. Направете справка с раздел „Основни термини“ (стр. 55) за повече информация.

- Запознайте участниците с дейността и раздайте листа „Десет неща“ на стр. 151. Обяснете, че всеки трябва да го попълни сам. Никой не може да види листите на другите участници, ако те пожелаят да ги запазят в тайна.
- Дайте на участниците около 10 минути, за да попълнят листовите си; след това раздавайте (празни) листи хартия, лепило и цветни химикали. Поканете участниците са направят свой „автопортрет“ като се използват материалите и някои от отговорите си от първата част.

СЪВЕТИ:

- Кажете на участниците, че не е нужно да включват своите „Десет неща“, ако не искат да ги споделят, както и че могат да включат и други неща, които не са включени в първоначалния списък.
- Ще трябва да разделят своя портрет на две половини: червени и зелени флагчета (вижте примерите в листа „Десет неща“).
- Целта е да създадат образ, който по тяхно мнение обобщава това, което те искат другите хора да знаят за тях.

- Дайте на участниците 15 минути за тази задача; след това поканете всички да изложат портретите си в залата. Отделете известно време, за да могат участниците да се разхождат из залата и ги помолете да си водят бележки за всички общи неща, което по тяхно мнение имат с други участници (както и името на конкретния участник). Те могат да включват неща, които не са използвали при създаването на своя портрет. Могат да отбелязват приликите като звезда, свързваща ги с другите хора.

	A3 	
Роуан: <i>не обича да бъде обиждан</i> Карл: <i>не обича да вижда, че другите хора са наранени</i>		Мика: <i>обича да се забавлява</i> Никол: <i>обича да вижда, че другите хора се смеят</i>

- Съберете всички за разбор.

Разбор

Започнете като помолите участниците да споделят общите нещата, които са разбрали, че имат с другите. Покажете някои от червените и някои от зелените флагчета.

СЪВЕТИ:

- Внимавайте за участници, които не са споменати от никого. Почти със сигурност ще може да се намери нещо в техните портрети, с което другите да се идентифицират.
- Имайте предвид, че червените флагчета не трябва да се считат непременно за негативни: те могат да посочват важни неща за чувствителността на хората и общи неща, които хората намират за болезнени или смущаващи. Например „Аз се разстройвам, когато хората са груби към мен“.

Използвайте някои от следните въпроси, за да разгледате други проблеми, свързани с дейността:

Въпроси за създаването на портретите:

- Беше ли ви лесно да направите портрета си?
- Мислите ли, че сте пропуснали нещо важно, след като разгледахте портретите на другите?
- Накара ли ви тази дейност да разберете по-добре другите участници в групата?
- Имаше ли нещо, което ви изненада? Защо?

Въпроси относно сходствата и различията:

- Смятате ли, че между членовете на групата има повече сходства или повече различия? Има ли повече различия с червени или зелени флагчета?
- Как си обяснявате съществуващите различия? (Можете да проучите дали те се дължат на пола, етническата принадлежност, личността на участниците и т.н.)
- Има ли нещо, което се споделя от всички участници?

Поуки от дейността:

- Накара ли и дейността да помислите за някои аспекти на поведението си?
- Накара ли ви дейността да помислите за начина, по който описвате или се отнасяте към други групи, например към жените, ромите, неромите или имигрантите?
- Можете ли да изготвите списък на нещата, които всички човешки същества търсят от другите хора (и от обществото)?

Можете да приключите дейността като обясните, че международните човешки права съдържат списък на основните нужди, общи за всяко човешко същество. Гарантирането на изпълнението на тези нужди е пряка отговорност на правителствата и непряка отговорност на всеки член на обществото.

Алтернативи

- Дейността „Кой съм аз” в Компас (www.coe.int/compass) използва малко по-различен подход към разглеждането на подобни въпроси.

Предложения за последващи действия

- Можете да разгледате по-подробно идеята за човешките права. Дейностите „Дете на чужденци” от настоящото ръководство разглеждат правата, които често се нарушават по отношение на ромите. В Компас можете да намерите няколко встъпителни дейности.
- Участниците биха могли да изготвят свой собствен кодекс за поведение на базата на идентифицираните червени и зелени флагчета.

Допълнителна информация

- Разделът за расизма и дискриминацията в „Основни термини” (стр. 53-55)
- Уводната глава „Антициганизъм” (стр. 27-41).

Помощни материали

Десет неща...	
Зелени флагчета	
Нещо, което ме прави щастлив(а)	
Нещо, което бих искал(а) да видя в другите хора	
Нещо, което ме кара да се чувствам горд(а)	
Нещо, в което съм добър(а)	
Нещо, което ме кара да се смея	
Червени флагчета	
Нещо, което ме ядосва	
Нещо, което ме наранява	
Нещо, което ме затруднява	
Нещо, което не бих искал(а) да видя в другите хора	
Нещо, което ме разочарова (което бих искал(а) да променя)	



Ние помним

Резюме

Това е спокойна дейност, насочена към размишления, в рамките на която се разглеждат лични свидетелства на ромите, жертви на Холокоста. Участниците размишляват върху преживяванията и съставят свои собствени послания за подкрепа.

Продължителност:	90 минути
Сложност:	Ниво 2
Размер на групата:	12 и повече

Основни концепции

Ромски геноцид Холокост
възпоменание дискриминация
солидарност жертви емпатия мерки за защита

Цели

- Да се научи повече за преживяното от ромите по време на Холокоста
- Да се обсъди значението на това събитие днес – както за жертвите, така и за обществото като цяло
- Да се обсъдят нуждите за признание и обезщетение на ромската общност

Материали

- Хартия и химикали за всяка малка група
- Копия на помощния материал (незадължително)

Инструкции

1. Започнете като запитате участниците какво знаят за различните групи, засегнати от Холокоста. Дали знаят, че ромското население е било определено от нацисткия режим за „пълно елиминиране“?
2. Дайте факти от допълнителната базова информация на стр. 156 и попитайте участниците за тяхната реакция. Могат ли да обяснят защо обществото знае толкова малко за ромския геноцид, въпреки че като цяло хората знаят много за Холокоста като събитие?

СЪВЕТИ:

- Можете да използват списъка на антиромските закони, приети от правителството на Германия в годините преди и по време на Холокоста. Можете да ги намерите в наръчника „Правото да помним“, наличен на: <http://enter.coe.int/roma/Media/Files/Right-to-Remember-A-Handbook-for-Education-with-Young-People-on-the-Roma-Genocide>

3. Обяснете, че ще прочете спомените на свидетелка, която е била дете по време на Холокоста. Помолете ги да се опитат да се поставят на мястото на детето и да си помислят как се е почувствало.

4. Прочетете текста на стр. 155 и дайте малко време на участниците да обмислят собствените си чувства.
5. След няколко минути опитайте дали някой би искал да сподели мислите си.
 - » Какво мислят за това, което са чули?
 - » Знаели ли са, че ромите са били третирани по този начин?
 - » Какво мислят, че би почувствала жената (и другите като нея) за начина, по който ромите са третирани днес?
 - » До каква степен те мислят, че обществото е помагало или подкрепяло жертвите на такива ужасни престъпления?
6. Кажете на участниците, че в продължение на много години, ромите не са били признати като жертви на геноцида. Някои са получили много малка компенсация за престъпленията, но за това също са били необходими много години.
7. Помолете ги да си помислят за това, което биха искали а чуят от обществото, ако са преживели такива ужасни изпитания. Какви послания могат да са полезни или подкрепящи?
8. Кажете им, че от тях се иска да съставят отговор на автора на текста. Този отговор може да е във всякаква форма, например рисунка, стихотворение или писмо. Кажете им, че отговорът трябва да е много личен и никой няма да трябва да споделя своята работа, ако не иска.
9. Опитайте се да се създаде спокойна обстановка и насърчете участниците да си помислят и да работят самостоятелно. Обяснете, че целта на „посланието“ е да изразят личното си отношение на подкрепа или солидарност. Ако някои от тях се притесняват, позволете им да работят с другите.

СЪВЕТИ:

- Ако разполагате с време, можете да дадете възможност на участниците да извършват някои проучвания в контекста на разказа: страните, в които са се случили събитията или самите лагери.

10. В края на сесията попитайте дали някой не иска да сподели работата си с групата. Попитайте за коментари относно тази работа, но подчертайте, че посланията са много лични и участниците трябва да имат предвид това, когато дават своите мнения.

Разбор

Започнете като попитате участниците какво мислят за дейността и за представената информация. Дали смятат, че тази информация трябва да получи по-широка публичност? Попитайте за причините и след това разгледайте някои от следните въпроси:

- Защо мислите, че Холокостът се помни във всяка страна в Европа, въпреки че това се е случило преди повече от 60 години? Смятате ли, че това е все още важно?

- Защо мислите, че се знае толкова малко за преживяното от ромите по време на Холокоста? Смятате ли, че това е справедливо?
- Повлия ли тази дейности върху начина, по който гледате на продължаващата дискриминация и расизъм, с които хората от ромските общности се срещат и днес?
- Как и дали изобщо преживяното по време на геноцида е от значение за днешните проблеми?
- Може ли да се направи нещо, за да се повлияе на правителството или на другите членове на вашата общност за се осигури по-широка осведоменост относно ромския геноцид?

Алтернативи

- В свободното си време участниците могат да проведат творчески упражнения, а в следващата сесия можете да разгледате техните творби. По този начин ще можете да прекарате допълнително време, разглеждайки някои от данните и контекста на геноцида.

Предложения за последващи действия

- Насърчете участниците да проучат какво се е случило с ромите в страната им по време на Холокоста, както и да разберат какво и дали изобщо се прави нещо, за да не се забравят тези ужасни събития.
- Предложете на групата да състави списък на нещата, които те мислят, че оцелелите (и роднините на оцелелите) биха искали обществото да направи, за да припомни геноцида. Те биха могли да напишат писмо от групата до местния вестник или до местните политици, изразявайки желанието си да видят тези промени.

Допълнителна информация

- Вижте допълнителния базов материал „Ромски геноцид: основни факти“ (стр. 66) за основна информация за ромския геноцид.
- Вижте допълнителния базов материал „След ромския геноцид“ (стр. 156) за информация относно липсата на признание и компенсации за престъпленията, извършени по отношение на ромите.
- Вижте наръчника „Правото да помним“ за повече информация, ресурси и дейности във връзка с ромския геноцид. Публикацията е налична на <http://enter.coe.int/roma/Media/Files/Right-to-Remember-A-Handbook-for-Education-with-Young-People-on-the-Roma-Genocide>

Помощни материали

Мария Петер – ромско дете, депортирано в Аушвиц

„Пътувахме два дни и половина. Стигнахме в Аушвиц по средата на нощта. Цялото ми семейство беше там: моите родители, братята ми Едуард и Йозеф ... и трите ми сестри Антония, Жозефина и Катрин с техните съпрузи и деца ... Натъпкаха ни в бараките. На разсъмване получихме чай в огромни чаши. Изпих чая си навън пред бараките и видях – за първи път виждах нещо толкова ужасно и никога няма да забравя гледката – купчина голи тела. Гледката на труповете ме ужаси толкова много, че се върнах вътре в бараката...

В Биркенау всички трябваше да полагаме робски труд. Работих по строежа на път в лагера и пренасях тежки камъни. Зълва ми и трите ѝ деца се разбояха от тиф и умряха в лазарета. Те бяха първите членове на нашето семейство, които загинаха в Аушвиц. След това съпругът на сестра ми Жозефина почина от пневмония, която хвана, докато извършваше тежък труд в лагера. След това почина най-голямото ѝ дете, последвано от останалите членове на семейството ни един подир друг. Сестра ми Жозефина Щайнах имаше девет деца и всички, освен едно починаха в лагера. До ден днешен не мога да си представя как останалите осем оцеляха до началото на месец август 1944 г., когато всички бяха убити с газ. Сестра ми можеше да оцелее. Искаха да я изпратят в Равенсбрюк преди унищожаването на Zigeunerlager (Циганския лагер). Тя отказа заради децата си. Каза на есесовците, че няма да тръгне без децата си. Когато последният камион напусна Аушвиц, тя умря в газовата камера ... Майка ми също остана в Аушвиц. Направих всичко по силите си за нея, но един ден майка ми се разболя. Вдигна висока температура и Blockaltester (старшият в блока) заяви, че тя трябва да отиде в лазарета. Тя имаше циреи по цялото си тяло. Разрязали тези циреи и ги обработили с някаква жълтеникава течност. Започнаха да ѝ се привиждат неща и тя почина няколко дни по-късно. Баща ми и сестра ми Антония също умряха в Аушвиц ...

Накрая се озовах в бараката за деца в Биркенау. Това беше последната барака от страна близо до входа на Биркенау... Тя беше предназначена специално за деца. Грижех се за децата през деня и сервирах обяда им. Това беше и бараката, в която репетираше оркестърът. Спомням си есесовеца Кьониг много добре; в края на краищата той определи да бъде наказана с бичуване. Той присъстваше на почти всички екзекуции чрез разстрел и при пристигането на нови камиони.

Кьониг ме наказва, защото се опитах да се защитя. Това се случи поради децата на сестра ми Жозефина. Тя не получи храна за тях. Видях – а и другите също го видяха – как Кьониг даде на медицинската сестра на блока цяла щайга, пълна с храна. Всичко, което исках, беше децата да има какво да ядат. Затова се оплаках. Това се случи в деня, в който екип на СС дойде на проверка в лагера... Когато проверката приключи, ние се върнахме в блоковете. След известно време надзорникът на блока дойде и извика моя номер. Трябваше да отида в заседателната зала. Кьониг ме чакаше там, застанал прав с едната си ръка в джоба, а в другата държеше камшик, с който потупваше по високите си ботуши. Казах номера си. Тогава Кьониг дойде при мен и ме удари по лицето толкова силно, че паднах на земята. След това той ме отведе в друга барака. Доколкото си спомням, това беше дърводелската работилница. Там той ми заповяда да се съблека и да облека чифт мокри шорти, които бяха наикиснати в някаква черна течност. Трябваше да легна на естакадата и да броя. Преброих до седем –помня го, сякаш се е случило само преди миг – и продължих да броя, а след това започнаха първите удари. Трябваше да продължа да броя; редувах броенето и пишъците от болка. Мислех, че няма да оживея. Докато ме биеше, той ми каза: „Ще умреш като животно в ръцете ми“. Ще помня тези думи, докато съм жива...”

След ромския геноцид

- Много време бе нужно, за да могат ромите, оцелели от Холокоста, да получат признание, да не говорим за някакви компенсации за ужасните изпитания, през които е трябвало да преминат. Представители на ромската общност не са поканени да свидетелстват на Нюрнбергския процес и на западногерманското правителството му бяха нужни повече от 30 години само да признае, че ромите са били обект на целенасочени действия като народ от нацисткия режим.
- Много ромски групи и отделни лица започнали активна борба за признаване и компенсиране. Най-накрая, едва през 1979 г. след гладна стачка на 12 ромски активисти, германското правителство е принудено да признае расовата основа на третирането на ромите. Едва тогава малкото оцелели роми получават право на компенсация.
- За бившите затворници в Аушвиц е определена компенсация от само 2,50 евро на ден. Разбира се, дори и за тези, които са имали възможност да претендират за нея, тази компенсация идва почти 35 години след края на геноцида. Повечето от тези, които биха могли да се възползват от нея, вече са били мъртви. Те са живели по времето на Холокоста и по времето на поколение, което „помни“ на Холокоста. Техните собствени страдания, обаче, са били забравени.
- През 2012 г., почти 70 години след края на войната, най-накрая в Берлин е открит паметник на ромите, жертви на Холокоста.

През 2005 г. унгарският парламент обяви 2 август като ден за възпоменание на геноцида на ромите и синтите. Този акт бе последван от полския парламент през 2011 г. На тази дата си спомняме за ликвидацията на „Zigeunerlager“ (Циганския лагер) в Аушвиц-Биркенау през 1944 г. Други страни отбелязват датата неофициално и много неправителствени организации днес организират възпоменателни събития на тази дата.

- Другите страни, които са участвали в ромския геноцид, също не бързат да признаят степента на престъпленията. През 1997 г., повече от 50 години след събитието, Унгария стана първата страна в Централна и Източна Европа, която предложи обезщетение на оцелелите роми. По това време вече малко от оцелелите бяха живи.
- Фактът, че е налице толкова широко разпространено непознаване на страданията на ромите по време на Холокоста – и то във всички страни в Европа – е ясна индикация, че признаването не е достатъчно. Престъпленията няма да могат никога да бъдат адекватно но „компенсирани“; вредата няма да може никога да бъде отстранена. Няма извинение, обаче, за забравянето, особено докато другите жертви се помнят и докато предразсъдъците и търсенето на изкупителни жертви продължават.

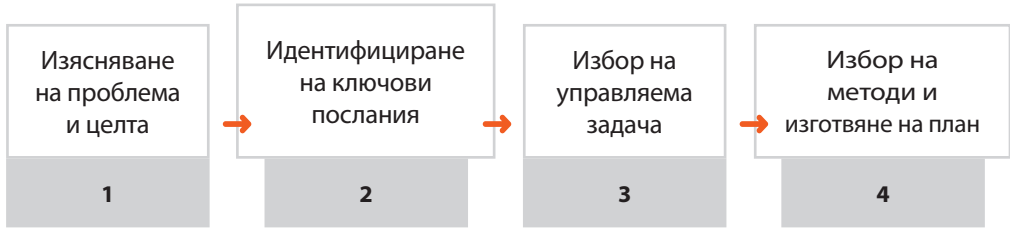


В училище научихме за войната, но не и за Холокоста – и кой ли ще се притеснява за случилото се с циганите? Аз съм родена в Словакия и семейството ми се премества в Оломоуц когато съм на 8 месеца. Израснах в свят, отделен от останалите чехи. Никой в училище не се и опита да ни опознае. Обичах да ходя на училище, но децата ме наричаха „воняща циганка“ и никой не искаше да седне до мен.

Валерия Бокова, чийто съпруг е дете на оцелял от Аушвиц



Четири стъпки на действие



Резюме

Това е процес от четири части, целта на който е да се изготви план за предприемане на действия срещу антициганизма. Дейностите във всяка част се фокусират върху отношенията между ромите и полицията, но моделът може да се използва за решаване на различни проблеми.

Четири етапа могат да се проведат независимо един от друг и не всички са необходими за конкретното действие, което вашата група може да реши да предприеме. Ако времето е малко или ако участниците вече имат представа за това, което те биха искали да направят, можете да отидете направо на плана за действие (на стр. 176). Предприемането на действие без подготовката, включваща етапите 1-3, също може да бъде много ефективно и ще въоръжи участниците с опит и нещо, върху което да надграждат.

Част 1: Изясняване на проблема и целта

Дейност: Това, което виждаме и това, което бихме искали да видим.

Тази дейност разглежда полицейските действия по отношение на ромската общност. Участниците използват ролеви игри, за да обрисуват начина, по който те виждат полицията днес, както и начина, по който биха искали да видят тези отношения в бъдеще.

Целта на част 1 е да очертае проблема и общата цел, както и да мотивира участниците да действат.

Част 2: Идентифициране на ключови послания

Дейност: Начини за въздействие

Дейността разглежда причините, поради които хората правят неща, които първоначално не са искали да направят, както и начините да се повлияе на другите да променят своето поведение или нагласи. Участниците изготвят списък на аргументи, които могат да бъдат използвани за справяне с расистското отношение към ромите.

Целта на част 2 е да се обмислят комуникационни стратегии и да се укрепят аргументите срещу антициганизма.

Част 3: Избор на управляема задача

Дейност: *Основополагащи етапи*

Участниците разглеждат „основополагащите етапи“, които ще им помогнат да стигнат до идеалния сценарий (част 1). Тези основополагащи етапи представляват проблеми, по които е по-лесно да се работи, и които, ако бъдат разгледани, ще осигурят по-добра среда за справяне с по-големия проблем на полицейската дискриминация.

Целта на част 3 е да се получи по-ясна представа за проблемите, които допринасят за общия проблем, както и да се изолират по-малките проблеми, по които групата може да работи.

Част 4: Избор на методи и изготвяне на план

Дейност: *Планиране на действие*

Участниците трябва да помислят за методите, които могат да използват, за да предадат своите послания, както и да изготвят план за действието, което ще предприемат.

Целта на част 4 е да се развият умения за планиране и организиране, както и да се даде възможност на участниците да предприемат действия в общността.

След всяко действие, организиран от групата, вие трябва да проведете сесия за разбор.



Част 1: Това, което виждаме и това, което бихме искали да видим



Резюме

Тази дейност разглежда полицейските действия по отношение на ромската общност. Участниците използват ролеви игри, за да обрисуват начина, по който виждат отношенията с полицията, както и да покажат как те биха искали да видят тези отношения в бъдеще.

Продължителност: 60 минути

Сложност: Ниво 2

Размер на групата: 10-30 участници

Основни концепции

**полиция човешки права
дискриминация злоупотреба с власт
правоприлагане промяна**

Цели

- Да се идентифицират несправедливите практики в начина, по който полицията се отнася към ромската общност
- Да се помисли за ролята на полицията в едно общество, което зачита правата на човека
- Да се мотивират участниците да действат срещу антициганизма

Подготовка

- Незадължително: направете копия на свидетелствата на стр. 162.
- Достатъчно място за групите, за да могат да подготвят кратка сценка, както и „сцена“, на която да представят работата си на другите.

Инструкции

1. Попитайте участниците за някои думи, които те асоциират с думата „полиция“. Запишете предложенията на флипчарта.
 - » Ако всички предложения са негативни, подскажете им с няколко въпроса за ролята, която полицията би трябвало да играе в едно идеално общество.
 - » Ако предложенията са предимно положителни, попитайте участниците дали смятат, че всички други групи ще са на същото мнение.

2. Обяснете, че тъй като полицейските служители са упълномощени да действат от името на държавата, те имат законови задължения съгласно законодателството за човешките права. Това означава, че техните действия могат да бъдат оспорени, ако те не спазват човешките права. Напомнете на участниците, че недопускането на дискриминацията е основно човешко право.
3. Разделете участниците на групи с около 4 или 6 души във всяка група. Помолете всяка група да разработи две кратки мимически сценки, всяка с продължителност не повече от 60 секунди. Двете мимически сценки трябва да илюстрират следните въпроси:
 - » Как виждате отношенията между полицията и ромските общности?
 - » Как бихте искали да видите тези отношения?

СЪВЕТИ:

Ако вашата група се състои от участници, които не са от ромски произход:

Тези участници може да не разбират добре проблемите, пред които са изправени ромските общности в отношенията си с полицията.

- Можете да използвате някои от казусите на стр. 162, за да илюстрирате степента на проблема. Участниците могат също така да получат тези показания като предмет на тяхната мимическа сценка.
- Използвайте допълнителната базова информация на стр. 164, така че участниците да разберат, че проблемите, описани в показанията, са често срещани в ромските общности.

4. Дайте на групите около 20 минути, за да се подготвят и след това да ги поканете да представят своите мимически сценки. След всяка мимическа сценка попитайте зрителите какво са видели. На този етап не питайте за коментари дали мимическите сценки са реалистични; обяснете, че този въпрос ще бъде разгледан по време на разбора.
5. Благодарете на всички групи и съберете участниците за разбор.

Разбор

Започнете с обсъждане на мимическите сценки като цяло.

- Какви са разликите между мимическите сценки, подготвени от различните групи? Какви са приликите?
- Как си обяснявате приликите и разликите между мимическите сценки на различните групи по въпроса „това, което виждаме“?
- Ако бъдете помолени да представите „начина, по който полицията се отнася към неромската общност“, щяха ли мимическите сценки да са различни?

Ако вашата група се състои от участници, които не са от ромски произход:

- Бяхте ли изненадани от показанията на младежите от ромски произход?
- Как си обяснявате поведението и отношението на полицията? Това справедливо ли е?
- Как бихте се чувствали, ако сте обект на такова отношение от страна на полицията?

Въпроси към всички участници:

- Колко сходни са мимическите сценки от втория вид („как бихме искали да са отношенията с полицията“)?
- Смятате ли, че тези мимически сценки представят ситуации, които могат да се случат? Защо да или защо не?
- Можете ли да се сетите за нещо, което може да се направи, за да стигнем по-близо до втория сценарий?

Обяснете, че този въпрос ще бъде разгледан в следващата част на дейността. Ако участниците са по-скоро песимисти относно реалната възможност за промяна на начина, по който полицията се държи, тогава ги помолете да помислят за хората, които са започнали първите кампании срещу търговията с роби, или за чернокожите африканци, които са започнали борбата срещу апартейда, или за други успешни кампании в историята. Напомнете им, че нещата, които са изглеждали „невъзможни“ в даден момент, в действителност са били постигнати!

Допълнителна информация

- Използвайте информацията в „Полицейски действия и човешките права“ (стр. 164-165), за да илюстрирате връзките с човешките права и да покажете на участниците, че голяма част от поведението на полицията по отношение на ромската общност е незаконно съгласно законите за човешките права, както и (обикновено) съгласно националните закони.
- Използвайте някои от свидетелствата на ромите на стр. 162-163, ако вашата група е съставена предимно от хора, които не са от ромски произход. Това са реални примери на често срещани преживявания на ромите.

Алтернативи

Можете да използвате подхода на „две мимически сценки“ за проучване на други проблеми, ако е по-подходящ за работата на вашата група. Части 3 и 4 от този раздел също използват проблема с полицейските действия, но те също могат да бъдат адаптирани към други проблеми.

Полицейски действия: лични свидетелства

Тези свидетелства са взети от „Barabaripen - Млади роми говорят за множество случаи на дискриминация“ (www.coe.int/youth/roma)

Петър (28), ром от град в североизточна Унгария, понастоящем живеец в Англия

Петър празнувал рождения си ден с трима членове на семейството му. Негови съседи се обадили в полицията и полицейските служители ги предупредили да бъдат по-тихи. Когато Петър попитал дали трябва да шепне на гостите си...

„Полицаяте бяха ядосани и заплашиха, че ако се наложи да дойдат да ни предупреждават още един път, ще си изпатим. Държача се нагло с нас, по начина, по който полицаите често говорят с ромите. Гледаха ни отвисоко. Попитах ги защо ни говорят по такъв начин, но после съжалих, че зададох този въпрос ... Те попитаха кой е собственик на апартамента. Тъй като апартаментът е мой, аз трябваше да се обърна. Сложиха ми белезници и ме заведоха в ареста. Останах там до следващата сутрин. В ареста се случи и нещо друго. Бях седнал на един стол в коридора, когато пет или шест маскирани полицаи дойдоха с щитове, пушки и палки. Мисля че тръгнаха или се връщаха от акция. Аз ги поздравих с „Добър ден!“ Това беше всичко, което казах. Един от тях ми каза да се изправя и ме удари в гърдите толкова силно, че паднах. Столът почти се разби. След това те излязоха. На следващата сутрин ми казаха, че трябва да подпиша един документ. Исках да го прочета. Аз съм ром, който знае правата си и който не би им позволил да правят каквото си искат. Полицаите не ме разбраха и отговориха: „Ти дори не можеш да четеш! Защо би искал да прочетеш документа?“ Аз отговорих: „Ще подпиша, когато го прочета!“ В крайна сметка, те ме оставиха да го прочета. Те бяха посочили, че съм бил под въздействието на наркотици, когато полицаите са ме арестували. Това беше глупост; аз никога не съм вземал наркотици! В нашето ромско селище ние дори не знаем как изглеждат наркотиците. Отказах да подпиша документа. Казах, че нямам пари, но ще се обадя на адвокат, ако е необходимо.“

Фрею (36), роден в Голем-Кавайе, Албания, понастоящем живеец в Тирана

Фрею е гей и живее с партньора си. Нито семейството му, нито семейството на партньора му приемат това.

„Още по-лошо нещо се е случило, когато братята на партньора ми, с които живеем в една и съща къща, пребиха партньора ми и мен през 2011 г. Когато отидохме в полицията да докладваме за случая, те ни се изсмяха. Вместо да приемат оплакването ни, те ни задържаха в полицейското управление цяла нощ, за период от 10 часа. Съблякоха ни и ни биха. Цяла нощ идвах в нашата клетка да ни се подиграват, защото сме им казали, че се обичаме и живеем заедно. Докладвахме случая на Службата за вътрешна проверка – полицейската служба, която се занимава с жалби срещу полицейски нарушения. Не последвах никакви действия за повдигане на обвинения или наказание

на извършителите. Докладвахме и на комисаря за защита от дискриминация, но нейният офис приключи случая с констатацията, че няма доказателства за нарушение от страна на полицаите.”

Флорин (20), Ciurea, Румъния

Флорин идва от традиционно ромско семейство и живее в малък град в Румъния.

„Полицаите често ме спират просто защото вървя по улицата. През нощта ме спират и ме водят в полицейското управление. Глобявах ме за всякакви измислени неща. Бях твърде уплашен да кажа на родителите си, така че всеки път, когато това се случваше, аз нахвърлях документа на малки парченца. Знаех, че съм невинен. Един ден, точно преди Нова година, отивах към края на нашата улица с няколко момчета, които също живеят на нашата улица. Едно от тях носеше пиратки и ние запалихме две от тях. Не знам защо, но едно от момчетата видя, че се приближава полицейска кола и без причина извика: „Полиция!“ и побягна. Аз също побягнах. Полицейската кола започна да ни преследва и след това полицаят в колата извика „Спри или ще стрелям“. Спрях и паднах на колене. Те слезоха от колата и започнаха да ни бият, да ме удрят в главата с пистолет и да викат „Проклети цигани, за нищо не ставате! Долу!“ Наложиха ни голяма глоба и трябваше да остана в ареста един ден. Не разбирам защо постъпиха толкова жестоко.”

Полицейски действия и човешките права



Видях всичко ... когато [съпругът ми] докосна портата, един полицай го ритна силно, след това той падна. Полицаят веднага си тръгна. Съседите ни извикаха линейка.

Стелута, ромка, живееща във Франция. Съпругът ѝ претърпява операция поради фрактура на бедрената кост и прекарва шест месеца в център за рехабилитация.



Полицайте казаха, че не могат да ни защитят ... те казаха: „Ние не можем да направим нищо, така че вие си поемате отговорността [за оставането ни в нашите домове]. Трябва да си вземете децата, семействата си и да се махате“.

Мария, млада жена от ромски произход от Етолико, Гърция

Ролята на полицията е да защитава хората и да гарантира спазването на закона. За да изпълняват задълженията си, полицаите са упълномощени да използват повече сила, отколкото обикновените граждани могат. Все пак, използването на сила от полицията е строго ограничено от националните закони и от законите за човешките права: никога не трябва да се използва сила, за да се накажат определени лица или групи.

Въпреки това, случаите на полицейско насилие срещу ромските общности са добре документирани и много често срещани. Частично поради тази причина, в много страни, ромите често не са склонни да се обръщат към полицията, когато са обект на заплахи или насилие от други членове на общността. Това означава, че ромите са двойно по-незащитени: те не разполагат с нормалната защита, която другите общности получават от полицията, а освен това те се страхуват от малтретиране от самите полицаи.

Полицайте, като представители на държавата, имат отговорност и законно задължение да не използват правомощията си в нарушение на правата на отделните граждани. В допълнение към задължението да не нарушават директно правата на другите, полицаите имат и други отговорности: те са длъжни да гарантират, че ромите, като всяка друга общност, са надлежно защитени и се чувстват в безопасност в обществото. Това означава, че ако полицията не успее да се справи с престъпленията от омраза срещу ромите или ако не успее да предложи адекватна защита, това също така означава нарушение на човешките права.

Примери за нарушения на човешките права от страна на полицията

Нарушения на правото на живот

- Ако полицаите са пряко отговорни за смъртта на лице, задържано в ареста

- Ако някой умре, защото полицията не му е осигурила подходяща защита
- Ако полицията не разследва смъртта на лице, причинена от действията на други хора

Нарушения на правото на свобода от нечовешко и унижително отношение

- Ако полицаите са пряко отговорни за тормоз или малтретиране на лице, задържано в ареста
- Ако не успеят да защитят лице, което е в опасност от злоупотреба от страна на друго лице
- Ако не разследват случаи на извършена злоупотреба

По-леките форми на насилие могат да бъдат защитени от правото на неприкосновеност на личния живот.

Нарушения на правото на справедлив съдебен процес

- Ако полицията фалшифицира или подправи документи
- Ако полицаите се опитат да повлияят на свидетели (включително чрез използване на физически заплахи или малтретиране)
- Ако използват „самопризнания“, получени с използването на заплахи или сила

Право на свобода

- Задържане на дадено лице без основателна причина или за прекалено дълъг период. Това може да включва задържане в ареста без да има повдигнати обвинения.

Право на свобода от дискриминация

- Третиране, което е по-ограничаващо или предлага по-малка защита от тази, която получават неромите, например спиране, претърсване, конфискуване на имущество, отказ да се разследват престъпления т.н.

Между 16% и 32% от ромите в Чешката република, Гърция, Полша, Унгария и Словакия са били жертви на нападения с расистки подбуди, заплаха или сериозен тормоз.

Повечето случаи на нападение, заплаха и сериозен тормоз не са докладвани на полицията... Основните причини тези престъпления да не бъдат докладвани са, че нищо няма да се промени в резултат на докладването на инцидентите или че такива инциденти се случват през цялото време.

Резултати от проучване на Агенцията за основните права (FRA), проучване на Европейския съюз относно малцинствата и дискриминацията (EU-MIDIS) доклад от поредицата „Данни на фокус“ №6: Малцинствата като жертви на престъпления, 2012 г.

Част 2: Начини за въздействие



Резюме

Участниците обсъждат вида на нещата, които ни карат да променим мнението си за нещо или някого. Те съставят списък от аргументи, които могат да се използват, за да се ангажират и други хора за намаляване на полицейската дискриминация на ромите.

Продължителност: 60 минути

Сложност: Ниво 3

Размер на групата: 10-30 участници

Основни концепции

дискриминация антициганизъм
предразсъдък убеждаване влияние
комуникация солидарност

Цели

- Да се упражнят уменията за разработване на аргументи срещу антициганизма
- Да се помисли за различни начини на предаване на послания
- Да се проучат начините за организиране на поддръжниците в кампанията

Подготовка

- За груповата работа е необходима хартия А4, самозалепваща се лента и маркери.

Инструкции

1. Помолете участниците да си помислят за случай, когато са променили мнението си за някого или нещо, защото някой друг е казал или направил нещо.

Дайте някои примери:

- » Не сте искали да изпълните някаква учебна дейност, но учителят е казал, че не можете да се приберете у дома, докато не свършите задачата.
- » Не сте искали да помагате у дома или в училище, но някой ви е убедил, че това може да бъде забавно.
- » Не сте харесвали някого, но по-късно той ви става приятел.

2. Напишете следните въпроси на флипчарта. Помолете участниците да си мислят за случая, за който са се сетили преди това:
 - » Кой ви убеди? Помислете си за някой, който е имал влияние
 - » Защо променихте мнението си?
 - » Кои аргументи или методи или идеи са най-убедителни? Защо?
 - » Кои са най-малко убедителни? Защо?
3. Поканете някои от участниците да споделят своите отговори. Можете също така да разгледате защо участниците са поддържали първоначалните си възгледи (които по-късно са променили).
4. Изгответе заедно с групата списък на причините, поради които хората променят мнението си за нещата. Запишете ги на флипчарта. Някои примери могат да включват: получаване на повече информация, разглеждане на нещата от различна гледна точка, притеснения за последствията, желание да се прави това, което правят и вашите приятели и т.н.
5. Обяснете, че извършването на промени в обществото често става чрез промяна на мненията. Понякога ние се опитваме да променим мнението на хората около нас в нашата общност; понякога имаме по-големи цели и искаме да повлияем на хората във властта. Антициганизмът е проблем, който е толкова дълбоко вкоренен в обществото, че промяната на мнението на хората – отстраняване на предразсъдъците – само по себе си може да представлява важна цел.
6. Разделете участниците на групи и дайте на всяка група няколко листа хартия А4. Помолете групите да посочат колкото могат повече аргументи, с които да убедят хората да подкрепят кампанията за подобряване на начина, по който полицията се отнася към ромската общност. Всеки аргумент трябва да бъде написан на отделен лист.

СЪВЕТИ:

- Напомнете на участниците, че „аргументите“ могат да се предлагат в различни форми: някои могат да разчитат на чувството на солидарност или съчувствие, някои могат да шокират или предоставят допълнителна информация, а някои могат да се опитат да предложат „стимули“.
- Помолете ги да се опитат да изложат всеки аргумент накратко: едно изречение е идеалната дължина.
- Насърчете участниците да използват списъка, изготвен в първата част на дейността, включващ аргументи, които биха могли да бъдат убедителни за различни аудитории.

7. След около 15 - 20 минути, поканете групите да изложат аргументите си из залата. Дайте на участниците известно време, за да разгледат аргументите на другите групи. Кажете им, че ако забележат аргументи, които са същите или подобни на техните, те трябва да преместят листите така че да са подредени в непосредствена близост един до друг.

8. Когато всички разгледат аргументите, съберете участниците за разбор.

Разбор

- Смятате ли, че дейността е полезна? Защо да или защо не?
- Беше ли лесно да измислите различни аргументи?
- Смятате ли, че хората ще бъдат убедени с вашите аргументи? Кои от тях са най-убедителни?
- Кои трудности предвиждате при използването на тези аргументи? Как можете да се подготвите за тези трудности?

Приключете дейността като представите част от информацията от стр. 169-170 („Начини за въздействие“). Раздайте копия на таблицата и я прегледайте накратко с участниците. Обяснете, че в следващата дейност тези идеи ще бъдат разгледани по-подробно.

Начини за въздействие

Активизмът почти винаги се свързва с промяна на мнението на хората, така че те да направят нещо, което не биха направили. Понякога активистите се опитват да променят мнението на хората, които имат пряка власт за промяна на политиката или поведението, например убеждаване на политиците да приемат нови закони, убеждаване на полицейските служители да се държат по различен начин спрямо ромите или убеждаване на учителите да третират справедливо децата в училище. Много често, обаче, въздействието на хората с власт е трудно да бъде постигнато директно: полицейските служители са твърде много, политиците не са склонни да се вслушат, а учителите не виждат причина да се променят.

В този случай активистите се опитват да привлекат колкото могат повече поддръжници. Когато достатъчно хора изпращат едно и също послание към тези във властта, те са по-склонни да се вслушат в него.

Част от проблема с антициганизма, обаче, се крие в това, че предразсъдъците спрямо ромите са много дълбоко вкоренени и много често срещани сред широката общественост. Привличането на привърженици може да се окаже трудно. Това означава, че много често в процеса на работата за борба с антициганизма, преди да можем да привлечем привърженици за промяна на мнението на хората във властта, ние първо трябва да променим мнението на тези, които все още не са готови да ни подкрепят!

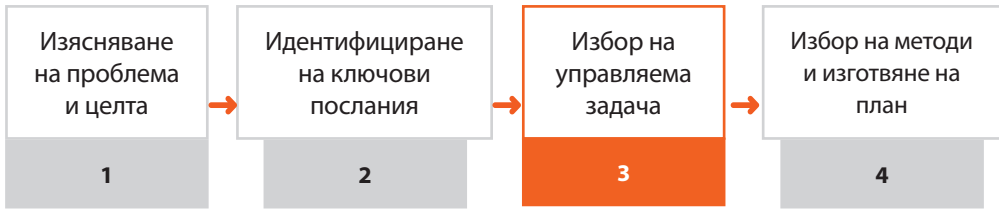
Таблиците по-долу представят само някои от методите, които можем да използваме, когато се опитваме да променим нечие мнение. В действителност методите са много повече!

Начини за пряко влияние на хората във властта 	
<p>Оказване на натиск върху тези, които могат да повлияят на събитията директно</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Когато се говори за законите или за човешките права: кажете им, че действието е незаконно • Покажете им „цената“ (финансова, правна или друга) на липсата на промяна • Заплашете да направите проблема обществено достояние, ако промените не бъдат направени • Направете проблема обществено достояние: свържете се с медиите или подкрепящите организации • Предупредете за предприемането на правни действия • Накарайте другите да подкрепят промените, които предлагате (организирайте кампания)
<p>Предлагане на „стимули“ на тези, които могат да повлияят на събитията директно</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Предложете „сделка“ (например, че няма да направите проблема обществено достояние!) в замяна на извършването на промени • Убедете ги, че това ще е по-добре за тях (например по-добри отношения в общността, икономически предимства, позитивна реклама)

Начини за въздействие върху хората... ... които могат да повлияят на хората във властта 	
<p>Промяна на (публичното) мнение: убеждения, нагласи и мотивация</p>	<p><i>Предоставете информация за:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • закона/човешките права • въздействието на антициганизма върху хората/общностите (статистически данни/лични истории и т.н.) • ромската история, култура, ценности, постижения • сравненията с други страни/региони • положителните последици от наличието на едно равнопоставено общество
<p>Промяна на медийните послания</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Предоставяне на информацията от горното поле на журналистите • Изграждане на добри лични отношения с журналистите • Създаване на ваши собствени медийни канали, например в социалните медии • Оспорване на неверните или несправедливите послания (писма до журналисти или в медийни канали)
<p>Изграждане на подкрепа и солидарност</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Установяване на отношения между ромските и неромските общности • Публикуване на лични истории за ромските постижения и за влиянието на дискриминацията • Подобряване на разбирането на хората за равенство и човешки права • Привличане на влиятелни хора или организации в подкрепа на вашата кауза



Част 3: Основополагащи етапи



Резюме

Участниците разглеждат някои от под-темите, които допринасят за проблема в отношенията между полицията и ромските общности. Те ще изследват някои от тези под-теми и ще започнат да работят по изготвянето на стратегии за справянето с тях.

Продължителност:	180 минути
Сложност:	Ниво 4
Размер на групата:	10-30 участници

Основни концепции
стратегия промяна активизъм
структурна дискриминация целеви групи
влияние комуникация

Цели

- Да се разгледат някои от факторите, които причиняват или допринасят за лошите отношенията между полицията и ромските общности
- Да се оцени стойността на малките промени в обществото
- Да се идентифицират възможни целеви групи и послания за действие в общността

Подготовка

- Пригответе два знака: „Лесно“ и „Невъзможно“. Залепете знаците в двата края на стаята. Уверете се, че между знаците има достатъчно пространство, за да могат всички участници да застанат в една линия.
- Направете копия на фигурата „Основополагащи етапи“ (стр. 175). Ще трябва поне едно копие за всяка малка група (от 4 или 5 души).
- Изберете около 8-10 от основополагащите етапи и ги прочетете на участниците. Изберете поне един модул от всеки от 6-те блока.
- Незадължително: направете копие на таблицата на стр. 170 („Начини за въздействие“).

Инструкции

1. **Въведение:** Започнете, като припомнете на участниците идеалните сценарии, които са изготвили в първата част на дейността. Помолете ги да застане някъде по линията между двата знака „Лесно“ и „Невъзможно“ според мнението им за това, колко лесно може да се постигне този идеален сценарий. Попитайте за коментари от участници, застанали в различни точки.

2. Помолете участниците да запомнят къде са застанали. После прочете избраните от вас основополагащи етапи като оставите време след всеки от тях, за да могат участниците да променят мястото си по линията, ако смятат, че постигането на идеалния сценарий би станало по-възможно (или по-малко възможно).

Например:

- Кажете на участниците да си представят, че „Съществуват закони за справяне с расизма и дискриминацията“. Дали те си мислят, че сега е по-лесно (или по-трудно) да се осъществи идеалният сценарий? Помолете ги да застанат върху линията на базата на мнението им сега за това, доколко това е възможно. (Може дори да им кажете, че такива закони наистина съществуват във всички държави!)
- След това, кажете им да си представят, че първият основополагащ етап остава на мястото си. После прочете още един основополагащ етап: „Хора, които не са от ромски произход, съобщават за нарушения на правата на роми“. Смятат ли сега участниците, че идеалният сценарий може да бъде постигнат по-лесно или по-трудно? Помолете ги да изберат ново място на линията.
- Направете същото и за останалите основополагащи етапи, които сте избрали.

3. В зависимост от времето, с което разполагате, попитайте участниците да изкажат своите коментари между прочитането на различните твърдения, например, коментари от участник, който е променил мястото си, както и коментари от участник, който не е променил мястото си.
4. Преди да съберете участниците заедно, помолете ги да забравят всички основополагащи етапи и отново да помислят за отношенията днес между ромите и полицията. Ако те трябваше да отговорят на първия въпрос отново, къде по линията ще застанат? Сега задачата изглежда ли по-лесна?
5. Съберете участниците отново заедно, за да обсъдят дейността. Помолете ги да си спомнат:
- » Кой се е преместил по линията във някой момент? Защо задачата е изглеждала по-лесна или по-трудна?
 - » Представете си, че „идеалният сценарий“ не е този, който сте представили в мимическата сценка, а един от основополагащите етапи от фигурата. По-лесно ли е да се осъществи някой от тях? Например, по-лесно ли е да се направи нещо, така че „ромите да изпрачат позитивни послания“?
 - » Различава ли се позицията ви от първия въпрос в края на дейността? По-лесно ли е да се справим с проблема, ако можем да помислим за малките неща, които допринасят за промяна?
 - » Може ли да направите нещо, за да помогнете за осъществяването на някой от основополагащите етапи?
6. Основна дейност: Обяснете на участниците, че повечето кампании, които имат за цел да се направят дълбоки промени в обществото, изискват достатъчно време. Активистите никога не са се отказвали поради тази причина! Важното е да се мисли за всяко малко постижение като „основополагащ етап“ по пътя към по-дългосрочната цел. Основополагащите етапи са много важни, защото те улесняват постигането на крайната цел.

7. Припомнете на участниците „Начините за въздействие“, обсъдени в края на предишната дейност (вижте допълнителната базова информацията и таблицата на стр. 169-170). Обяснете, че когато предприемате действия, важно е да се мисли за хората, до които се опитвате да достигнете, както и за видовете послания, които най-вероятно ще са убедителни за тях.
8. Разделете участниците на групи и дайте на всяка група копие на фигурата „Основополагащи етапи“. Можете да има дадете и копие на таблицата „Начини за въздействие“. Обяснете, че всяка малка група трябва да определи един основополагащ етап, върху който групата смята, че може да работи. Задачата е участниците да се опитат да намерят начини за осъществяването на този основополагащ етап.

Съвети:

- Ако е възможно, поставете се малките групи да не са повече от 3 (или 4). Разборът ще бъде по-лесен и по-ефективен, ако имате по-малко групи, които да дават своето мнение.
- Можете да разпределите 6-те блока от фигурата сред работните групи и да ги помолите да идентифицират един етап от „своя“ блок. По този начин всяка група ще разглежда различен проблем.
- Някои от блоковете могат да изглеждат по-трудни за постигане: може да се съсредоточите върху блоковете от лявата страна на изображението.
- Ако групите ви са повече и трябва да използвате блоковете от дясната страна, напомнете на групите, работещи по тези блокове, че от тях не се изисква да „решат“ проблема веднага! Те трябва само да идентифицират начини, по които може да се подходи към проблема.

9. Помолете групите да идентифицират основополагащия етап, който искат да изпълнят и след това да обсъдят въпросите от листа със задачи (стр. 174).
10. Дайте им около 45 минути, за да изберат етап и да обсъдят въпросите. След това помолете всяка група да представи своите отговори.

Разбор

Използвайте разбора, за да обсъдите различните стратегии, предложени от групите. Следващите въпроси могат да бъдат използвани за насочване на дискусията около презентацията на всяка група.

- Какви са предимствата и недостатъците на работата по този основополагащ етап?
- Как може задачата за избраната целева група да помогне за осъществяването на етапа?
- Доколко ефективно, според вас, посланията ще достигнат целевата аудитория?
- Какви резултати може да очакваме като група, ако работим по този въпрос?

Приключете дейността като помолите участниците да си отидат и да помислят за различните представени стратегии. Обяснете им, че в следващата сесия групата трябва да избере един основополагащ етап, по който да работят всички.

- » Подчертайте, че изборът ще бъде направен не на базата на това, чия стратегия е била „най-добра“, а по-скоро на базата на това, кой етап е най-подходящ за групата като цяло.
- » Когато правят своя избор, те трябва да помислят за това, къде групата има най-много умения, както и за това, как най-вероятно те ще могат да постигнат желани резултат.
- » Кажете на участниците, че стратегията винаги може да бъде преработена от групата! Работата, която е извършена от другите групи по други основополагащи етапи, дори може да бъде включена в окончателния план на действие.

Алтернативи

Ако искате да работите върху различен проблем – или ако имате повече време – можете да използвате дейност от типа „дърво на проблемите“ за идентифициране на основополагащите етапи. Вижте раздел 3.4 от Компас за инструкции.

Помощни материали

Лист със задачи:

Вземете решение относно етапа, по който ще работите във вашата група. Изберете етап, който всички в групата са съгласни да разгледат. След това обсъдете следните въпроси:

Въпрос 1:

- Към кои групи можете да се насочите, за да осъществите вашия основополагащ етап?

Помислете за всички групи, които могат да бъдат от значение, например: полицаи, нероми в нашата общност, местни политици, младежи от ромски произход и т.н.

Въпрос 2:

- Към коя от тези целеви групи бихте искали да се обърнете първо?

Изборът е ваш! Преценете кои от тях могат да имат най-голямо влияние за осъществяването на избория от вас основополагащ етап и с кои от тях си мислите, че можете да комуникирате най-добре.

Въпрос 3:

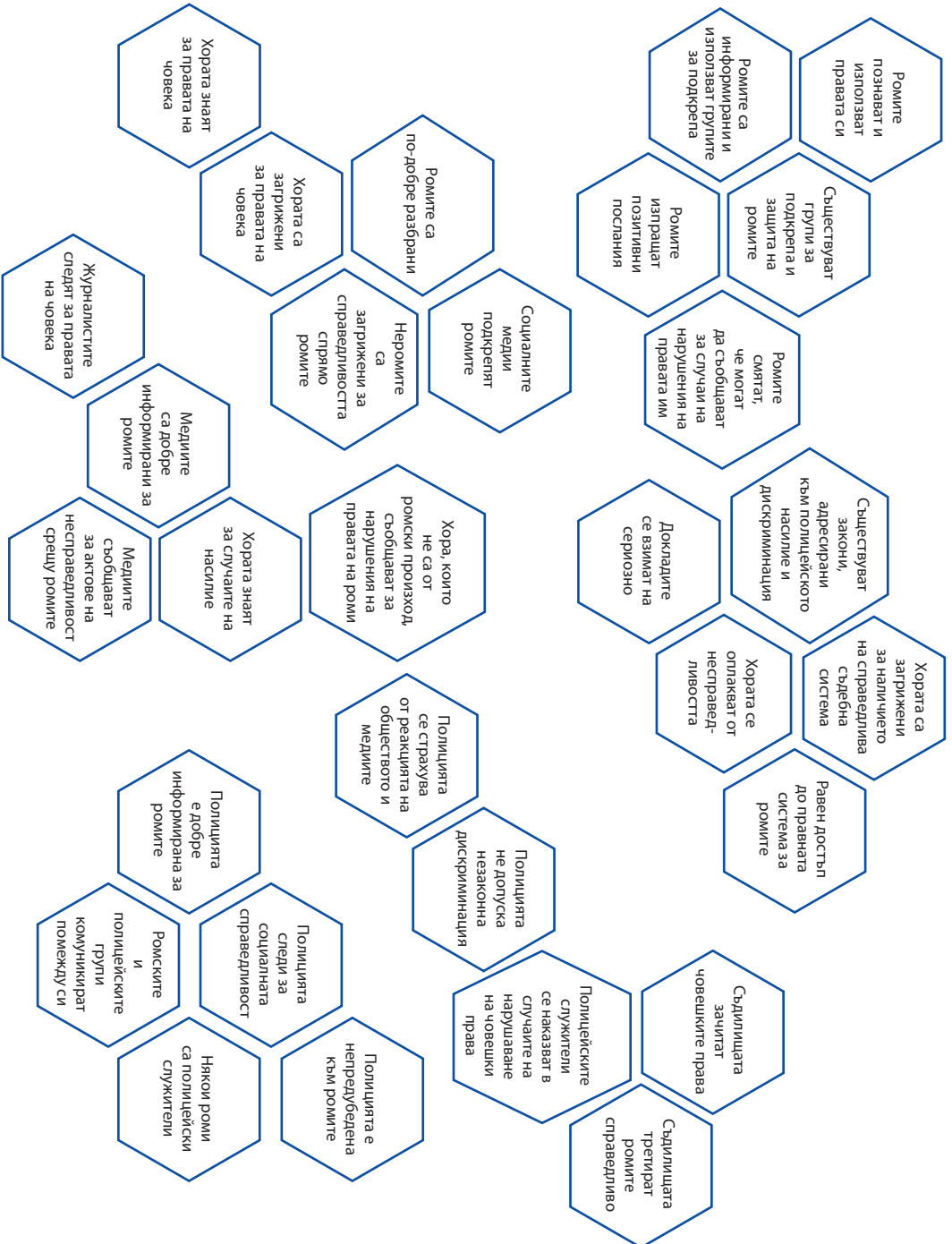
- Какво трябва да направи вашата целева аудитория, за да постигнете целта си?

Това зависи от групата, която сте избрали; например, искате ли политиците да приемат нов закон, членовете на обществото да подпишат петиция, младите хора да изпращат tweet съобщения до своите поддръжници, ромите да имат възможност да следят полицейските отношения...?

Въпрос 4:

- Кои аргументи (послания) ще бъдат най-убедителни за тази група?

Помислете за това, как най-добре можете да убедите тази група да предприеме действията, които вие искате те да предприемат (според въпрос 3).





Част 4: Планиране на действие



Резюме

Тази дейност представлява сесия за обсъждане и планиране.

Продължителност:	Колкото е необходимо!
Сложност:	Ниво 2
Размер на групата:	10-30 участници

Основни концепции

**планиране на стратегия
консенсус сътрудничество организиране
действие включване умения**

Цели

- Да се изготви план за действие, който участниците могат изпълнят
- Да се развият уменията на участниците за организиране, разработване на стратегии, изграждане на консенсус
- Да се подсили сътрудничеството и груповата идентичност

Подготовка

- Ще са необходими листи хартия за флипчарт и маркери.

Бележки

- Тази дейност най-добре се провежда като свободно заседание. Можете дори да накарате участниците да организират или уредят срещи помежду си.
- Ако не успеят да приключат с всичко в рамките на една сесия, посъветвайте ги да намерят време след това или организират нова сесия, за да могат да изготвят плана.
- Преди началото може да се договорите за някои основни правила. Трябва също така да напомните на участниците, че това, което решат да правят и как решат да го правят е, разбира се, важно, но от значение е те да планират и осъществят действието като група, зачитайки и подкрепяйки се един друг. Действие, което не е подкрепено от всички, е малко вероятно да успее!
- Ако сте провели части 1-3 от дейността, участниците трябва вече да са работили по идентифицирането на управляеми задачи, ключови послания и потенциална целева аудитория. Ако не сте провели предните части, ще трябва да отделите повече време за точки 2 и 3.

Инструкции

1. Започнете с изготвянето на дневен ред – с участието на участниците. Ще трябва да включите следното:
 - i. Преглед на работата в предишната сесия (част 3), ако сте провели тази част от дейността.
 - ii. Избиране на проблем, по който групата да работи. (Това може да включва избор на един от проблемите от презентациите на групите в част 3.)
 - iii. Изясняване на това, което групата се надява да постигне. Използвайте таблицата „Начини за въздействие“ и помогнете на групата да определи ясни цели, които могат да бъдат постигнати, например:
 - » Раздаване на флайъри на най-малко 100 души
 - » Получаване на най-малко 50 подписа на писмо до местен политик
 - » Изпращане на писмо до местния вестник
 - » Организиране на среща с местни полицейски служители.
 - iv. Преглед на целевата аудитория и посланията по този проблем. Уверете се, сте проверили дали техните послания са подходящи за избраната аудитория. (Използвайте част 2 за определяне на различни аудитории.)
 - v. Вземане на решение относно методите, които ще се използват (например пиеси, изкуство, публикации в уебсайт, Twitterstorm, публична среща и т.н.)
 - vi. Организиране на работата: разделяне на задачите и създаване на график.
2. Обсъдете точките в дневния ред. Уверете се, че по време на провеждането на цялата дейност участниците са доволни от своите роли и от начина, по който се вземат решенията.
3. Определете дата за действие!

След действието

Важно е да направите разбор на действието, след като е било извършено. Това е особено важно, ако участниците провеждат действие за първи път: ефектът на много от еднократните действия може да изглежда малък и групата може да се обезсърчи. Използвайте сесията, за да разгледате всички съмнения, които те могат да имат за това, че действието „не си струва да се проведе“ или че „нещата вървят на зло“. Напомнете им, че кампаниите обикновено се състоят от множество действия и дейности, всички от които, взети заедно, могат да помогнат за промяна на поведението и нагласите.

- Започнете сесията като помолите участниците да опишат чувствата си след провеждането на действието. Това може да стане като кратък преглед в групата.
- Разделете участниците на групи от по 4-5 души и им задайте следните въпроси за обсъждане в малките групи.

- Какво според вас мина добре?
- Имаше ли нещо, което бе по-трудно, отколкото очаквахте или нещо неочаквано?
- Какви по ваше мнение бяха основните постижения на проведеното действие? Как те съответстват на това, което първоначално се надявахте да постигнете?
- Смятате ли, че има поуки, които могат да бъдат използвани следващия път?

Съберете малките групи заедно и обсъдете различните отговорите на въпросите. Завършете сесията с няколко общи мнения за целия процес:

- Чувствате ли се удовлетворени от работата си по планирането и провеждането на това действие?
- Какво бихте посочили като основни „научени уроци“, ако ви се наложи да организирате друго действие (по каквата и да е тема)?
- Какви са най-важните резултати за вас лично? Смятате ли, че вашите възгледи или нагласи са се променили по някакъв начин?
- Как смятате, че ще бъде възможно да се надгради върху това, което сте направили? Чувствате ли се заинтересувани да го направите?



Приложение I. Оценка на ромското население в Европа

Държава	Общо население (Световната банка, 2010 г.)	Ромско население (средна оценка)	Оценка на ромското население (средно) като % от общото население
Албания	3,204,284	115,000	3.59%
Андора	84,864	0	0.00%
Армения	3,092,072	2,000	0.06%
Австрия	8,384,745	35,000	0.42%
Азербайджан	9,047,932	2,000	0.02%
Беларус	9,490,500	47,500	0.50%
Белгия	10,879,159	30,000	0.28%
Босна и Херцеговина	3,760,149	58,000	1.54%
България	7,543,325	750,000	9.94%
Хърватия	4,424,161	35,000	0.79%
Кипър	1,103,647	1,250	0.11%
Чешка република	10,525,090	200,000	1.90%
Дания	5,544,139	2,500	0.05%
Естония	1,339,646	1,050	0.08%
Финландия	5,363,624	11,000	0.21%
Франция	64,876,618	400,000	0.62%
Грузия	4,452,800	2,000	0.04%
Германия	81,702,329	105,000	0.13%
Гърция	11,319,048	175,000	1.55%

Държава	Общо население (Световната банка, 2010 г.)	Ромско население (средна оценка)	Оценка на ромското население (средно) като % от общото население
<i>Унгария</i>	10,008,703	750,000	7.49%
<i>Исландия</i>	317,398	0	0.00%
<i>Ирландия</i>	4,481,430	37,500	0.84%
<i>Италия</i>	60,483,521	150,000	0.25%
<i>Косово*</i>	1,815,000	37,500	2.07%
<i>Латвия</i>	2,242,916	12,500	0.56%
<i>Лихтенщайн</i>	36,032	0	0.00%
<i>Литва</i>	3,320,656	3,000	0.09%
<i>Люксембург</i>	505,831	300	0.06%
<i>Малта</i>	412,961	0	0.00%
<i>Република Молдова</i>	3,562,062	107,100	3.01%
<i>Монако</i>	35,407	0	0.00%
<i>Черна гора</i>	631,490	20,000	3.17%
<i>Нидерландия</i>	16,612,213	40,000	0.24%
<i>Норвегия</i>	4,885,240	10,100	0.21%
<i>Полша</i>	38,187,488	32,500	0.09%
<i>Португалия</i>	10,642,841	52,000	0.49%
<i>Румъния</i>	21,442,012	1,850,000	8.63%
<i>Руска федерация</i>	141,750,000	825,000	0.58%
<i>Сан Марино</i>	31,534	0	0.00%
<i>Сърбия</i>	7,292,574	600,000	8.23%
<i>Словакия</i>	5,433,456	490,000	9.02%

Държава	Общо население (Световната банка, 2010 г.)	Ромско население (средна оценка)	Оценка на ромското население (средно) като % от общото население
<i>Словения</i>	2,052,821	8,500	0.41%
<i>Испания</i>	46,081,574	750,000	1.63%
<i>Швеция</i>	9,379,116	50,000	0.53%
<i>Швейцария</i>	7,825,243	30,000	0.38%
<i>Бивша югославска република Македония</i>	2,060,563	197,000	9.56%
<i>Турция</i>	72,752,325	2,750,000	3.78%
<i>Украйна</i>	45,870,700	260,000	0.57%
<i>Обединеното кралство</i>	62,218,761	225,000	0.36%
<i>Общо в Европа</i>	828,510,000	11,260,300	1.36%
<i>Съвет на Европа (47)</i>	821,785,654	11,210,300	1.37%
<i>Европейски съюз (27)</i>	487,090,853	5,811,800	1.18%

Забележки:

Данните за ромското население са взети от документ, изготвен от отдела на Съвета на Европа за ромите и пътуващите общности (2010). Обикновено е трудно да се проверят данните, затова документът съдържа минимална, максимална и средна оценка. В тази таблица е използвана средна оценка.

* Всички позовавания на Косово в този текст, независимо дали по отношение на територия, институции или население, трябва да се разбират в пълно съответствие с Резолюция №1244 (1999) на Съвета за сигурност на ООН и без да се засяга статута на Косово.



Приложение II. Европейска конвенция за правата на човека и нейните протоколи

Опростена версия на избрани членове

Резюме на преамбюла

Правителствата на държавите от Съвета на Европа трябва да работят за постигане на мир и по-голямо единство на базата на човешките права и основните свободи. С настоящата конвенция те решават да направят първите стъпки за прилагане на много от правата, съдържащи се във Всеобщата декларация за правата на човека.

Член 1 – Задължение за зачитане на правата на човека

Държавите-членки трябва да гарантират, че всички хора имат правата, провъзгласени в настоящата Конвенция.

Член 2 – Право на живот

Вие имате право на живот.

Член 3 – Забрана на изтезанията

Никой никога няма право да ви нарани или да ви измъчва. Човешкото достойнство трябва да се запазва дори и в затвора.

Член 4 – Забрана на робството и на принудителния труд

Забранено е да се отнасят с вас като роби или да ви налагат извършването на принудителен труд.

Член 5 – Право на свобода и сигурност

Имате право на свобода. Ако сте арестувани, имате право да знаете защо. Ако сте арестувани, имате право веднага да се изправите пред съда или да бъде освободен до момента на съдебното дело.

Член 6 – Право на справедлив съдебен процес

Имате право на справедлив процес пред непристрастен и независим съдия. Ако сте обвинени, че сте извършили престъпление, вие сте невинни до доказване на вината ви. Имате право на помощ от адвокат, заплатен от държавата, ако сте бедни.

Член 7 – Не може да има наказание, без да има закон за това

Не можете да бъдете осъдени за престъпление, ако към момента на извършването не е съществувал закон срещу него.

Член 8 – Право на зачитане на личния и семейния живот

Имате право на зачитане на личния и семейния си живот, дома и кореспонденцията.

Член 9 – Свобода на мисълта, съвестта и религията

Имате право на свобода на мисълта, съвестта и религията. Имате право да практикувате религията си у дома и на обществени места, както и да промените религията си според желанията си.

Член 10 – Свобода на изразяване

Имате право отговорно да се изказвате и пишете това, което мислите, както и да давате и получавате информация от другите. Това включва и свобода на пресата.

Член 11 – Свобода на събранията и сдруженията

Имате право да участвате в мирни събрания и да създавате или да се присъединявате към асоциации, включително към синдикатите.

Член 12 – Право на сключване на брак

Имате право да сключите брак и да имате семейство.

Член 13 – Право на ефективни правни средства за защита

Ако са нарушени правата ви, можете да се оплачете от това официално в съдилищата или пред други публични органи.

Член 14 – Забрана на дискриминацията

Вие имате тези права, независимо от вашия цвят на кожата, пол, език, политически или религиозни убеждения или произход.

Член 15 – Дерогация по време на извънредни положения

По време на война или друго извънредно положение, правителството може да предприеме действия, които са срещу вашите права, но само когато това е строго необходимо. Дори и тогава, правителствата нямат право, например, произволно да измъчват или убиват хора.

Член 16 – Ограничаване на политическата дейност на чужденците

Правителствата могат да ограничат политическата дейност на чужденците, дори и ако това би било в противоречие с членове 10, 11 или 14.

Член 17 – Забрана на злоупотребата с права

Нищо в тази конвенция не може да се използва в ущърб на правата и свободите в Конвенцията.

Член 18 – Ограничаване на рестрикциите на правата

Повечето от правата в тази конвенция могат да бъдат ограничени с общ закон, който се прилага за всички. Тези ограничения, обаче, са позволени само ако са строго необходими.

Членове от 19 до 51

Тези членове обясняват процеса на работа на Европейския съд по правата на човека.

Член 34 – Индивидуални жалби

Ако вашите права, съдържащи се в Конвенцията, са били нарушени в някоя от държавите-членки, най-напред трябва да се обърнете към всички компетентни национални органи. Ако те не могат да разрешат вашия проблем, тогава можете да се отнесете директно към Европейския съд по правата на човека в Страсбург.

Член 52 – Запитвания от генералния секретар

Ако генералният секретар на Съвета на Европа поиска, правителството трябва да обясни как съответното национално законодателство защитава правата по тази конвенция.

Протоколи към Конвенцията

Член 1 от протокол № 1 – Защита на имуществото

Имате право да притежавате имущество и да използвате вашите вещи.

Член 2 от протокол № 1 – Право на образование

Имате право да посещавате училище.

Член 3 от протокол № 1 – Право на свободни избори

Имате право да избирате правителството на вашата държава с тайно гласуване.

Член 2 от протокол № 4 – Свободно движение

Ако пребивавате законно в дадена държава, имате право да отидете, където искате, както и да живеете там, където искате в тази държава.

Член 1 от протокол № 6 – Премахване на смъртното наказание

Не може да бъдете осъдени на смърт или екзекутирани от държавата.

Член 2 от протокол № 7 – Право на обжалване по наказателни дела

Може да обжалвате пред по-висша инстанция, ако сте осъдени за извършване на престъпление.

Член 3 от протокол № 7 – Обезщетение за съдебна грешка

Вие имате право на обезщетение, ако сте осъдени за извършване на престъпление и се окаже, че са невинни.

Член 1 от протокол № 12 – Обща забрана за дискриминация

Не можете да бъдете обект на дискриминация от страна на държавните органи поради, например, вашия цвят на кожата, пол, език, политически или религиозни убеждения или произход.

Търговски агенти за публикациите на Съвета на Европа

БЕЛГИЯ

La Librairie Européenne –
The European Bookshop
Rue de l'Orme, 1
BE-1040 BRUXELLES
Тел.: +32 (0)2 231 04 35
Факс: +32 (0)2 735 08 60
Ел. поща: info@libeurop.eu
http://www.libeurop.be

Jean De Lannoy/DL Services

Avenue du Roi 202 Koningslaan
BE-1190 BRUXELLES
Тел.: +32 (0)2 538 43 08
Факс: +32 (0)2 538 08 41
Ел. поща: jean.de.lannoy@dl-servi.com
http://www.jean-de-lannoy.be

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

Robert's Plus d.o.o.
Marka Marulića 2/IV
BA-71000 SARAJEVO
Тел.: + 387 33 640 818
Факс: + 387 33 640 818
Ел. поща: robertsplus@bih.net.ba

КАНАДА

Renouf Publishing Co. Ltd.
22-1010 Polytek Street
CDN-OTTAWA, ONT K1J 9J1
Тел.: +1 613 745 2665
Факс: +1 613 745 7660
Безплатен тел.: (866) 767-6766
Ел. поща: order.dept@renoufbooks.com
http://www.renoufbooks.com

ХЪРВАТИЯ

Robert's Plus d.o.o.
Marasovičeva 67
HR-21000 SPLIT
Тел.: + 385 21 315 800, 801, 802, 803
Факс: + 385 21 315 804
Ел. поща: robertsplus@robertsplus.hr

ЧЕШКА РЕПУБЛИКА

Suweco CZ, s.r.o.
Klecakova 347
CZ-180 21 PRAHA 9
Тел.: +420 2 424 59 204
Факс: +420 2 848 21 646
Ел. поща: import@suweco.cz
http://www.suweco.cz

ДАНИЯ

GAD
Vimmelskaflet 32
DK-1161 KØBENHAVN K
Тел.: +45 77 66 60 00
Факс: +45 77 66 60 01
Ел. поща: reception@gad.dk
http://www.gad.dkFinLAnd

ФИНЛАНДИЯ

Akateeminen Kirjakauppa
PO Box 128
Keskuskatu 1
FI-00100 HELSINKI
Тел.: +358 (0)9 121 4430
Факс: +358 (0)9 121 4242
Ел. поща: akatilaus@akateeminen.com
http://www.akateeminen.com

ФРАНЦИЯ

Моля, свържете се директно с/
Merci de contacter directement
Издателството на Съвета на Европа
Editions du Conseil de l'Europe
FR-67075 STRASBOURG cedex
Тел.: +33 (0)3 88 41 25 81
Факс: +33 (0)3 88 41 39 10
Ел. поща: publishing@coe.int http://
book.coe.int

Librairie Kléber

1 rue des Francs-Bourgeois
FR-67000 STRASBOURG
Тел.: +33 (0)3 88 15 78 88
Факс: +33 (0)3 88 15 78 80
Ел. поща: librairie-kléber@coe.int
http://www.librairie-kléber.com

ГЪРЦИЯ

Librairie Kauffmann s.a.
Stadiou 28
GR-105 64 ATHINA I
Тел.: +30 210 32 55 321
Факс: +30 210 32 30 320
Ел. поща: ord@otenet.gr
http://www.kauffmann.gr

УНГАРИЯ

Euro info Service
Pannónia u. 58.
PF. 1039 HU-1136 BUDAPEST
Тел.: +36 1 329 2170
Факс: +36 1 349 2053
Ел. поща: euroinfo@euroinfo.hu
http://www.euroinfo.hu

ИТАЛИЯ

Licosa SpA
Via Duca di Calabria, 1/1
IT-50125 FIRENZE
Тел.: +39 0556 483215
Факс: +39 0556 41257
Ел. поща: licosa@licosa.com
http://www.licosa.com

НОРВЕГИЯ

Akademika
Postboks 84 Blindern
NO-0314 OSLO
Тел.: +47 2 218 8100
Факс: +47 2 218 8103
Ел. поща: support@akademika.no
http://www.akademika.noPolAnd

ПОЛША

Ars Polona JSC
25 Obroncow Street
PL-03-933 WARSZAWA
Тел.: +48 (0)22 509 86 00
Факс: +48 (0)22 509 86 10
Ел. поща: arspolona@arspolona.com.pl
http://www.arspolona.com.pl

ПОРТУГАЛИЯ

Marka Lda
Rua dos Correiros 61-3
PT-1100-162 LISBOA
Тел.: 351 21 3224040
Факс: 351 21 3224044
Уебсайт: www.marka.pt
Ел. поща: apoio.clientes@marka.pt

РУСКА ФЕДЕРАЦИЯ

Весь Мир
ул. Бутлерова 17 Б - офис 338
RU-117342 МОСКВА
Тел.: +7 495 739 0971
Факс: +7 495 739 0971
Ел. поща: orders@vesmirbooks.ru
http://www.vesmirbooks.ru

ШВЕЙЦАРИЯ

Planetis Sàrl 16 chemin des Pins
CH-1273 ARZIER
Тел.: +41 22 366 51 77
Факс: +41 22 366 51 78
Ел. поща: info@planetis.ch

ТАЙВАН

Tycoon information inc.
5th Floor, No. 500, Chang-Chun Road
Taipei, Taiwan
Тел.: 886-2-8712 8886
Факс: 886-2-8712 4747, 8712 4777
Ел. поща: info@tycoon-info.com.tw
orders@tycoon-info.com.tw

ОБЕДИНЕНОТО КРАЛСТВО

The Stationery Office Ltd
PO Box 29
GB-NORWICH NR3 1GN
Тел.: +44 (0)870 600 5522
Факс: +44 (0)870 600 5533
Ел. поща: book.enquiries@tso.co.uk
http://www.tsoshop.co.uk

САЩ и КАНАДА

Manhattan Publishing Co
670 White Plains Road
USA-10583 SCARSDALE, NY
Тел.: + 1 914 472 4650
Факс: +1 914 472 4316
Ел. поща: coe@manhattanpublishing.com
http://www.manhattanpublishing.com

Издателство на Съвета на Европа

FR-67075 STRASBOURG Cedex

Тел.: +33 (0)3 88 41 25 81 – Факс: +33 (0)3 88 41 39 10 – Ел. поща: publishing@coe.int – Уебсайт: http://book.coe.int

Всеки ден в Европа, хора, свързани с ромските или пътуващите общности, са изложени на актове на дискриминация и изключване в мащаб, който вече не шокира хората и институциите. Твърде често ние се събуждаме за реалността едва когато става въпрос за човешки живот и осъзнаваме, че това няма място в демократичното общество.

Антициганизмът е термин, който се използва във връзка с многобройните форми на пристрастия, предразсъдъци и стереотипи, които мотивират ежедневно дискриминационно поведение на институциите и хората спрямо ромите. Антициганизмът е форма на расова дискриминация. Повечето актове на антициганизъм са незаконни и в противоречие с човешките права, дори когато не са обект на преследване и дори ако са широко разпространени и често пренебрегвани или толерирани. Антициганизмът подкопава моралните устои на обществото. Демокрацията и човешките права не могат да бъдат гарантирани в общества, в които дискриминацията е институционализирана, толерирана или игнорирана.

Образованието играе централна роля в борбата срещу и преодоляването на антициганизма защото резултатът от векове предразсъдъци не може да се победи само чрез закони и съдебни дела. Образованието по човешките права – обучението за, чрез и относно човешките права – осигурява идеален подход за повишаване на осведомеността относно антициганизма и за насърчаване на култура на зачитане на универсалните човешки права.

Това ръководство е изготвено в рамките на Плана за действие на ромската младеж на Съвета на Европа, за да се осигури важна информация, както и методологични инструменти за учителите, обучаващите и фасилитаторите на неформалния учебен процес, за да се даде възможност за разглеждане на антициганизма с младите хора от всички възрасти и всички социално-културни среди. Ръководството е еднакво подходящо за работа с групи от нероми, роми или със смесени групи.

Борбата с антициганизма е задача за всички нас, а обучението по този въпрос е необходима отправна точка.

Като човешки същества ние имаме възможност да дискриминираме и да налагаме предразсъдъците си на другите. За щастие, ние също така можем да се учим и да се променяме. „Огледала“ ще ни помогне да забележим, да коригираме изкривените си възгледи и да се разпознаем в очите на другите.

www.coe.int/youth/roma



www.coe.int

Съветът на Европа е водещата организация за защита на правата на човека на континента. Той има 47 държави-членки, сред които са 28-те членки на Европейския съюз. Всички държави-членки на Съвета на Европа са подписали Европейската конвенция за правата на човека, договор, предназначен да защитава правата на човека, демокрацията и върховенството на закона. Европейският съд по правата на човека следи за изпълнението на Конвенцията в държавите-членки.

BUL

ISBN 978-954-91902-8-1



9 789549 190281



COUNCIL OF EUROPE



CONSEIL DE L'EUROPE